

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ

број 211
17. септембар 1998.
цена 7 динара

ИТАЛИЈА 2200 ПЛ, ФРАНЦУСКА 6,30 FRF, ШВАЈЦАРСКА 5 CHF, АУСТРИЈА 40 ATS, СР НЕМАЧКА 5,80 DEM, ШВЕДСКА 25 SEK, БЕЛГИЈА 40 BEF, ХОЛАНДИЈА 4 HFL, ГРЧКА 500 GRD, НОРВЕШКА 25 NOK, ДАНСКА 25 DKK

ИЗБОРИ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ ПОБЕДА СЛОГЕ

С Л О Б О Д Н Е Н О В И Н Е

PARKING SERVIS

Предузеће ПАРКИНГ СЕРВИС основано је 1972. године.

Основна делатност Предузећа је управљање, коришћење и одржавање јавних паркиралишта. Обезбеђује већи број надземних и подземних гаража, бројна отворена јавна паркиралишта, као и службу паука која увлачи непрописно паркирана или оштећена возила, а све то с циљем да се растереће саобраћајнице ради несметаног саобраћаја и регуларног саобраћаја.

Предузеће пружа и отпаву депезу других услуга у теретном и дружном саобраћају. На свом великом међународном теретном терминалу Предузеће корисницима нуди могућност паркирања, сервисирања и прегледа возила, претовара и складиштења робе те бројне друге погодности за шпедитере.

јавна паркиралишта

*јавне гараже
затвореног типа*

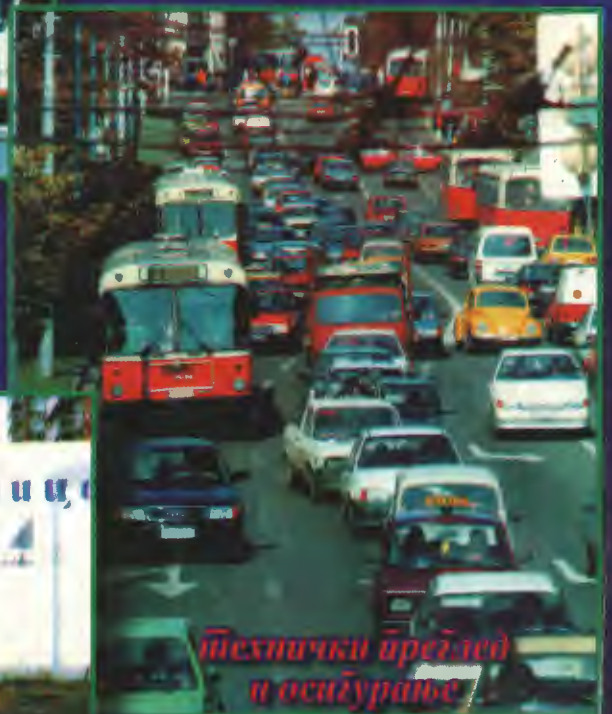
теретни терминал

сервис и друге услуге

ауто - периферија

*технички преглед
и осигурање*

PARKING SERVIS

ДАНИЦА ДРАШКОВИЋ

**Јесен нашег
безнађа**

Стр. 8-9

МИЛАН БОЖИЋ

**Сексуално
узнемиравање
политичке
јавности**

Стр. 10-11

**ИЗБОРИ У РЕПУБЛИЦИ
СРПСКОЈ**

**Оптимизам, са
или без покрића**

Стр. 12-17

**ДОКУМЕНТИ: СВЕДОЧЕЊА
АЛБАНСКИХ ТЕРОРИСТА**

**Смрт долази
“пацовским
каналима” из
Албаније**

Стр. 20-22

**МИЛИВОЈЕ МИХАЛЛОВИЋ,
ДИРЕКТОР МЕДИА ЦЕНТРА У**

**Истина је најбоља
пропаганда**

Стр. 24-25

**ШТЕТОЧИНСКА
ШЕШЕЉИЈАДА**

Лажов Били

Стр. 28-29

**СЛАВОЉУБ МАРЈАНОВИЋ,
ПРОФЕСОР**

**Има ли министра
у авиону?**

Стр. 30-32

ЦРНА ГОРА

**Ђукановић на
испиту из
патриотизма**

Стр. 36-37

СЕДАМ ГОДИНА ПОСЛЕ

**Крвава Света
Госпојина**

Стр. 40-41

ИСТОРИЈА

**Четири велика
догађаја**

Стр. 42-44

НОВА ШКОЛА

**Ништа без “петог
елемента”**

Стр. 48-49

**КОМУНИСТИЧКИ ЗЛОЧИНИ
У ГРАХОВУ**

**“Хероји” убијају
очеве**

Стр. 60-63

Гробнице

Открића масовних гробница код села Глођани, као и индиције да таквих трагова злочина над цивилним становништвом има и на другим теренима где је деловала тзв. Ослободилачка војска Косова, новост су само за оне који косметску кризу нису умели или нису желели да сагледају у правом светлу.

Те гробнице, уз сазнања да су жртве бестијално мучене, чак и уз употребу лет-лампи, потврђују да се албански сепаратизам инспирише идеологијом и методама нацизма, а да су приче о некаквој борби за људска и политичка права Албанаца најобичнији параван за најогољенија етничка чишћења.

На делу је, дакле, класични геноцид.

Он, дабومه, као највеће зло, али и опасност за све, а не само за оне над којима се врши, мора да добије и одговарајући третман.

После Кљечке и Глођана, другим речима, међународна заједница не би смела више да релативизује или чак искривљује голе чињенице.

Крематоријуми су крематоријуми, стрељања цивила су стрељања цивила, масакри су масакри...

Видећемо, наравно, колико ће поједине чланице међународне заједнице, које, објективно, применом двоструких аршина, подржавају албански тероризам, променити своју црну визуру.

Од тога ће, од те и такве нужне промене, значајно зависити и којом ће се брзином превазићи отворени косметски проблеми.

Али, и ако поједине чланице међународне заједнице остану на садашњим позицијама, на позицијама неодрживе неприципелности, Кљечка и Глођани имају и имаће тежину историјске истине да је Србија на Косову и Метохији била суочена са планетарним злом.

Обрачун државних органа са терористима и разбијање тзв. Ослободилачке војске Косова јесте, у том смислу, заиста, уз легитимну одбрану уставности и законитости,

Сада су, додуше, "свастике" уклонили са ревера, али не и из глава.

У периоду комунистичке власти, захваљујући чињеници да су многи високи комунистички функционери из редова Албанаца перфидно уграђивали сепаратистичке замке у политичке и друштвене токове, албански сепаратизам на Косову и Метохији је, практично, приклањајући се комунизму из истих побуда из којих се приклањао и нацизму, био институциона-

лизован.

Два масовнија изласка албанског становништва на улице Приштине и осталих косметских градова 1968. и 1981. године, са захтевима "Косово Република!", а уз млака реаговања ондашњих државних органа, представљала су, у основи, прву фазу онога што ће се догодити код села Кљечка и код села Глођани.

Исељавање Срба под разним врстама

притисака служило је, такође, истим циљевима као и управо откривени злочини.

Идеја о етнички чистом Косову, дакле о Косову без Срба, Црногораца, Муслимана, Турака, Рома, Горанаца и осталог неалбанског становништва, стара је колико и албански сепаратистички покрет.

Нацизам, као њен природно изходиште, био јој је, у једном тренутку, током Другог светског рата, и формални савезник.

Служећи нацистима, али и учећи од њих како се реализују теорије "крви и тла", косметски баллисти су, окићени "црним орловима" и "свастикама", радили оно што и данас покушавају да раде њихови следбеници.

Рад на дуге стазе на најмрачнијем пројекту, на пројекту етнички чистог Косова, уз примену геноцида, коначно је, овог пролећа и лета, показао своје једино могуће "домете" и своје право лице.

Поруке разбијених албанских терористичких банди у стилу "Косово ће бити наше или ћемо га претворити у прах и пепео!", које се чују и после открића гробница код Глођана, јесу гласови очајника, али су и слика њихових истинских моралних и других утемељења.

Баш као и лет-лампе...

Дуче

Ш

Шешел опстаје, Србија нестаје, она мала и она велика, а то и јесте логика дешавања сваке фашизоване земље где год се неки Дуче домогне власти. Бадава су после тог Дучеа обесили наопачке када је изгубио све, чак и Далмацију и још приде стотинак хиљада војника и недужних грађана.

Биографски сви су они с почетка изгледали сјајно: онај Дуче, такође, "доторе", марксиста "пар екселанс", блиставе левичарске каријере догурао је чак и до главног уредника партијског дневника "Аванти", да би у општем расулу народа после оног Првог рата окренуо окренуо идеолошки ђурак, уписао се у десничаре, основао фашистичке фаланге и на запрепашћење остатка демократског света умарширао у Рим. Овај наш Дуче почео је исто тако као "друг" и у заносу свог универзитетског левичарења, уз цитате Броза, Лењина и Кардеља, управо је докторирао на фашизму да би на крају и сам постао фашиста. Шешелов поход на институције система можда није ни издалека био тако спектакуларан као Мусолинијев али јесте се догодио само у једној ноћи када је владајући естаблишмент у Србији морао да бира између агоније и смрти и одлучио да у себе угради Шешелова плућа. Они који су га дотад називали пустињом и криминалцем и приказивали, колико јуче, филмски журнал о његовим неделима, од бекства из Сарајева до председничких избора, одмах су избрисали траку и добровољно разместили фаланге радикала по министарским канцеларијама под паролом "народног јединства" а у ствари пристали да дишу на Шешелове цевчице.

Праотац Шешелов, онај Дуче, уверавао је краља Витора Емануела да располаже ефикасним економским програмом у педесет тачака за излазак из велике привредне кризе и свенародне беде. Притиснут финансијским невољама државе и агресивним лумпенпролетаријатом, краљ Емануел није имао избора. Бенито Мусолини постаје председник Владе, убрзо и ратне Владе која све мушкарце шаље у рат за обнову "Великог римског царства". Крај знамо. Ухапшен и конфиниран у једном хотелу на планини Гран Сасо, Дуче признаје да нема ништа од "Великог римског царства" јер је "распоред сила неповољан" али апелује на своје преостале фалангисте да се до смрти боре за Далматинско приморје.

И "доторе Шешел" има све што и Мусолини: своје фаланге - "српске четнике", и план о "Великој Србији", и амбициознији економски програм, чак у сто тачака. На сваку Мусолинијеву, додао је још једну тачку. Проблем је, међутим, настао у самом почетку реализације планова: његови "четници" су први побегли из велике у малу Србију; он сам, такође, признаје да, засад, нема ништа од "велике Србије" што не значи да је неће бити када се "измењају међународне околности" тојест, када пропадне Америка и ојача Русија. Не помиње више ни једну од сто тачака економског препорода а улазак у владу правда одбраном Косова. Као, сви би други издали Косово али ето, он је ту да не да. Браниће га, опет каже, ако затреба и "српским четницима", баш онако као што је бранио Републику Српску Крајину и Барању. Сад се, дакле, Шешел сконцентрисао на одбрану малу Србију, док за друге ствари нема времена, поготово за оне "будале" пензионере који га хватају за реч да ће продати Дедине и намирити пензиони фонд, повећати ниске а смањити високе пензије.

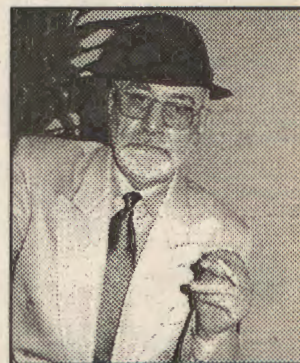
Ниједна српска несрећа још није дотакла Војислава Шешела. Неки дан, преко државне телевизије, чак поручује да Србијом тече мед и млеко, а да за опљачкане штедне улоге грађана и пензионе фондове, за нередовне мизерне плате и пензије, за незапосленост и беду, за криминал и пљачку, за клонулу привреду и опште безнађе у земљи није крива Влада већ "историјска стихија" (!). Под "историјском стихијом" Шешел подразумева и градску Владу Београда, апострофирајући је "леглом криминала", а као доказ нуди "расипничко асфалтирање улица и тргова". Те паре је можда по Шешелу требало дати за штампање страначког пропагандног материјала, будући да још није појаснио откуд радикалима шездесет милиона марака за издавање "Велике Србије" у милионским тиражима, а којим би се парама подмирило барем 600 хиљада пензија или асфалтирало 500 километара улица. Треба, дакако, установити да ли је за све пљачке и недаће Србије крива градска Влада у Београду и некаква "историјска стихија" или Војислав Шешел са својим коалиционим партнерима у Влади Србије.

Али хајде да питамо шта је све Шешел доскора говорио о Влади Мирка Марјановића, о њему лично и његовим министрима. Није нас ваљда задесила толика тулост да се не сећамо прича о "неспособним", "корумпираним" и министрима "мафијашима" који су Србију довели до просјачког штапа, уз обавезну претњу да "када ми радикали дођемо на власт" овог ћемо обесити, оног стрпати у апс, уверавајући тако осиромашени пук да у тим радикалима ипак станује нека правда која ће кад-тад стићи охоло властодршце. Када се, коначно, Шешел дочепао власти о Мирку Марјановићу је изговорио толико ласкавих речи, као нико до тада. Слушајући сада Шешела испада да су министри једино поштени људи а сви други који нису до власти, заључно са пензионерима - обичне лопуже. Уместо да смањи број министарских места, како је обећавао када дође на власт, свуда их је триплирао постављајући уз једног још тројицу, иаводно да контролишу једни друге.

О расипништву Шешелових министара морао је чак да сигнализира и Милорад Додик, запањен најездом колоне аутомобила по друмовима Републике Српске. Десет дана су ови аутомобили у власништву Владе Србије шпартали од Требиња до Бањалуке и Додик оправдао пита колико то кошта и зар се тим парам није могао да реши неки од горућих социјалних проблема у Србији.

Под заштитом Војислава Шешела су и многи криминалци из Републике Српске, бивши министри и високи државни чиновници. "Може се десити да хапсећи своје криминалце баш стигнемо и до самог Шешела" - каже Милорад Додик.

Да буде, коначно, враћен одакле је дошао и да Србија предахне.

Богољуб ПЕТРОВИЋ

О расипништву Шешелових министара морао је чак да сијнализира и Милорад Додик, запањен најездом колоне аутомобила по друмовима Републике Српске. Десет дана су ови аутомобили у власништву Владе Србије шпартали од Требиња до Бањалуке и Додик оправдано пита колико то кошта и зар се тим парам није могао да реши неки од горућих социјалних проблема у Србији.

Нула је наш број

Јесен је, у петпарачким класификацијама календара, време меланхоличних.

Ко живи у Србији и на сличним местима добро зна да су сва годишња доба сабласно иста.

Косметска криза биће успешно превазиђена тек када максималистички захтеви Албанаца (независно Косово, Велика Албанија) и максималистички захтеви појединих српских политичких чинилаца (унитарна Србија, аутономија за Албанце али не и за Космет) доживе, и међу Албанцима и код Срба, потпун и трајан пораз.

Та времена су, на жалост, упркос извесном "дозивању памети" на обе стране, још далеко.

Отрезнићемо се када будемо имали пара да се напијемо.

Права и делотворна економска решења донеће, другим речима, права и делотвор-

на решења и за све остале невоље и проблеме.

Трежњење је, значи, како сада ствари стоје, на дугом штапу.

Сумрак Европе је трајно стање.

На европским просторима догодило се све што је унаказило лице цивилизације.

Опчињена "тисућљетном културом и хиљадугодишњим јунаштвом" својих народа, Европа је загушена митовима о сопственој величини и зато је, попут свих заробљеника митова, осуђена на вечно труљење.

Крематоријуми, масовне гробнице, масакри цивилног стањовништва, најсуровија етничка чишћења, отмице и остали злочини у косметском кошмару европски су континуиџет.

То је основни разлог што Европа косметску драму посматра с црним повезом на очима.

Ружни не воле огледала.

Социјалне невоље и угроженост виталних националних интереса идеалан су амбијент за успон политичара и политичких формација тоталитарног утемељења.

Такав амбијент се, понекад, ствара и одржава и вештачки, да би подвижници тоталитаризма освојили власт или да би је сачували.

Ми смо, изгледа, минулих година, судећи по распореду моћи на нашој политичкој сцени, прошли и кроз таква искуства.

Ко не зна ништа, ради свашта.

Тако би се, отприлике, могла описати одлука ЕУ да приземљи ЈАТ-ове авионе.

Та одлука неће зауставити ваздушни саобраћај између Београда и других европских и светских градова, јер ће многи европски и светски авиопревозници нор-

мално слетати на сурчински аеродром и полетати с њега.

Бирократска самозадовољност и инерција држава чланица ЕУ једини су покретачи новог кажњавања наше земље.

Ко ради свашта, а одлука о приземљењу ЈАТ-ових авиона баш је свашта, добија, по правилу, ништа.

Уочи распада друге Југославије у јавности је у оптицају била карактеризација југословенских нација сачињена, очигледно, у кухињама оних који су другој Југославији и свему што је она значила дуго и стрпљиво припремали гробницу.

По тој карактеризацији, Срби су народ без памети, Хрвати су народ без поштења, Словенци су народ без морала, Муслимани су народ без поноса, Македонци су народ без државе, Црногорци су народ без народа...

Трагични догађаји потврдили су, на жалост, у много чему, сурову прецизност гробара друге Југославије и њихових отровних размишљања.

И у трећој Југославији, знатно компликованијој од друге Југославије, а у сваком случају ломнијој од претходнице, могућа су, и већ постоје, слична размишљања.

Ми ускоро уопште нећемо знати колико је сурова клетва "Имао па немао!" јер већ немамо ништа.

Нула, изгледа, постаје наш национални број.

Све политичке идеје чије директне резултате људи не могу да виде у тањиру и у новчанику у суштини су идеје превараната.

Човек који вуче погрешне потезе ради против себе; власт која то чини ради против човека.

Пошто свака власт, уочљивије или мање уочљиво, повлачи погрешне потезе, човек је, у принципу, заиста, како је давно записао Меша Селимовић, увек на губитку.

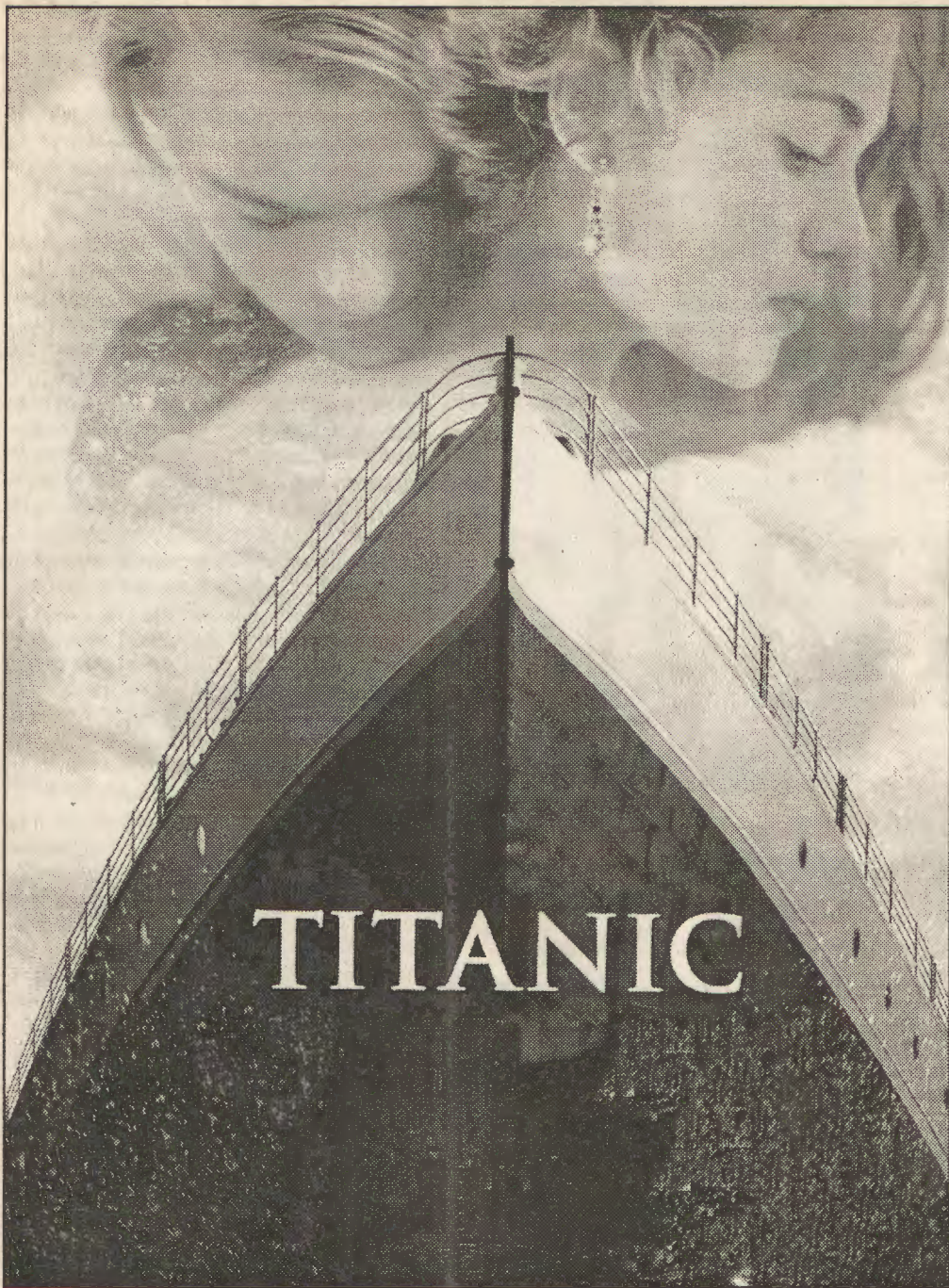
Бити против власти је, зато, у свим системима, а на вишем нивоу egzистенцијалних утемељивања, човеков једини избор:

Они који сексуалну аферу америчког председника доживљавају као озбиљан ударца америчкој политици не знају ништа ни о Америци, ни о политици.

Та афера је, наине, производ баш америчке политике, јер америчка политика, која је старија и моћнија од сваког станара Беле куће, промовише и скандале против себе ако процени да јој они могу да донесу стратешку корист.

Дивиденде од оралног скандала у Овалном кабинету америчка политика и Америка убираће, вероватно, као и у случају других скандала, попут "Вотергејта", тек кроз пет, десет или двадесет година.

Мислити на дуге стазе значи, увек, навлачити наивне на танак лед.

TITANIC

Мутна логика "да комшији цркне крава, али да цркне и мени, па да комшија нема од кога да купује млеко" главни је покретач свакодневних подбадања на релацији Београд - Подгорица, чије би последице, ако се та подбадања наставе, могле да буду катастрофалне за обе стране.

Сигурно је да унитаризам и сепаратизам, као две највеће опасности за сваку федералну државу, имају своје заговорнике и у Београду и у Подгорици, али је исто тако сигурно да ни један од ова два пројекта нема иза себе "критичну масу" потребну за потпуну реализацију.

Подбадања на релацији Београд - Подгорица су, дакле, више плод неодговорности појединаца, него заокружених и реалних политичких идеја.

Невоља је, међутим, што у немирним

времелима неодговорни појединци на одговорним позицијама могу и од елементарне неодговорности да направе општеприхваћене или масовно прихваћене програме.

Распад друге Југославије показао је то, свакако, у најогољенијој форми.

Разна лупетања од пре десетак година, на која су трезвени људи одмахивали руком, сврставајући их у подруме друштвених кретања, постала су владајућа мишљења.

Најдепресивнија последица спровођења Закона о универзитетима је равнодушност широке јавности пред очигледним обнављањима реалсоцијалистичких и тоталитаристичких метода у третману неистомишљеника.

Најава да ће, рецимо, на Правном факултету у Београду бити отпуштено пет-

наестак најугледнијих професора само зато што су, по налозима универзалних интелектуалних, научних и моралних принципа, дигли глас против понашања декана, изазвала би, колико јуче, лавине протеста.

Данас тај скандал европских и светских размера дочекује, углавном, и вероватно ће и испратити, општи мук.

Ко не схвата да ће после професора на ред за дисциплиновање на матрицама пропалих идеологија доћи и бициклисти (а зашто бициклисти?) ништа не схвата.

Пући ћемо јер не видимо да пуцамо, а пуцамо јер не признајемо да смо пукли.

Сва знамо, само не знамо да саберемо два и два.

Имамо можда, кад је о способностима за прави доживљај стварности реч, факултет, па и докторат, али не и основну школу.

Један овдашњи истакнути антикомуниста изјавио је, ових дана, да ће Америка, после силних финансијских мешетарења у другим земљама, и сама брзо доживети финансијски слом.

Главни аргумент му је био - није шала - дијалектички материјализам!

Наши антикомунисти су, заиста, последња одбрана комунизма.

Понекад, као у овом случају, где је директно призван Маркс у помоћ при тумачењу политичких токова, они то и не умеју да сакрију.

Расписивање превремених избора на свим нивоима у наредних неколико месеци траже и прижељкују они који ће, кроз годину или две, бити или дефинитивно прочитани или заборављени.

Ако превремених избора ипак буде, што ипак не треба искључити као могућност, на њима ће добро проћи само странке које после тога никада више неће постојати релевантне изборне резултате.

Наше бирачко тело улази, наине, додуше уз скупо плаћену цену у протеклих осам година, у зрелију фазу.

Праштања изабраницима за грешке и трајна оданост партијама и личностима постају прошлост.

Заговорници ванредних избора то добро знају и тога се највише и плаше.

Мудри људи у чупавим временима ћуте; глупи људи у чупавим временима заузму места мудрих људи.

Ми живимо у чупавим временима.

Јесен нашег безнађа

Све што је свет покушао да уради уклањањем Шешеља из камиџе у Републици Српској брзо је сиречио Милошевић, отварајући му истој дана широко екране ТВ-Србије, за лажи, клевете и примитивизам, на којем и његова власт почива већ десет година. Помезно најављиван још током ТВ-дневника, добио је црвени војвода два дебела сата да лупа по коме хоће, иако до тада, од уласка у Владу Србије, никада није пуштан на државну телевизију.

Политичка јесен у Србији почела је и траје, без очекиваних расплета црногорско-српске кризе, без нових савеза или љубави међу завађеним странкама и лидерима, без дуго и претећи најављиваног окупљања опозиционих отпадака изван парламента у нову јединствену странку, и без икаквих промена, иако сви знамо и говоримо да овако више не може.

Изгледа да се може и овако и много горе још ко зна колико, пошто су све прогнозе о граници трпљења народа, о социјалној експлозији гладних и осиромашених радника и свих грађана, већ годинама пропадале и увек смо, из године у годину, узалуд веровали да ће баш септембар нешто решити. Дочекали смо и испратили у тој нади већ и осми септембар, а народ ћути, трпи и, надајмо се, ипак темељно акумулира незадовољство за неки будући прасак и експлозију, можда већ следећег септембра.

А до тада мораћемо да гледамо, подносимо и чудимо се свим Шешељима, Милошевићима, Марковићима, Булатовићима и њиховом опстајању које негира све законе и правила државне и партијске

одговорности власти према народу за живот којим живи и који се, са њима, и због њих, све више примиче животињским инстинктима опстанка. Једући се међусобно у истребљујућем рату за мрвице са владарског стола, народ потпуно заборавља да би заправо требало да истреби владаре и тако на боље промени живот. Зато нам се увек и поново догађа празнина и разочарење када дођу и прођу неки избори, којих стално има, јер се они увек завршавају исто, са мање-више непромењеним односима и владарима који трају, и трајаће све док буду желели или живели.

Најновије разочарење су избори у Босни и Републици Српској, јер се тамо упркос свим напорима нормалних људи и целог демократског света баш ништа на боље не мења, или тек врло мало и натегнуто до намештања и прекрајања. Остају и опстају снажни лажови, лопови, зликовци и профитери свих врста, до застрашујуће непроменљивог утицаја на народ. Узалуд сва несрећа, рат, смрти, губитак имања и породица, узалуд беда до просјачког штапа, скоро у свакој породици, узалуд претећа изолација света која ће све то још увећати. Све што би сваког нормалног Француза, Енглеца или Немца

покренуло да промени мишљење и гласачку кутију, Србе, изгледа, само учвршћује у самоубилачкој жељи да не мењају ништа, па ни своју несрећу.

Успех радикала и СДС-а, упркос погубним резултатима њихове политике и обесности осине и корумпиране власти коју су имали у Републици и већини градова Републике Српске, трагично сведочи о нашем народу и његовом примитивном национализму који се чини потпуно неизлечивим, и поред свих страдања због њега и свих напора да се та брига за небеске, недостижне, националне жеље замени обичним животом, који тако лепо и успешно живе сви народи и нације око нас. Време које пролази, године које не доносе ништа осим све веће беде и безнађа, нису много промениле у главама наших српских ратника за православни цијад, које предводе дебело промењени, угодени и поблесављени клондови, као што су Шешељ, Поплашен, Крајишник и остали Минхаузени српских заблуда.

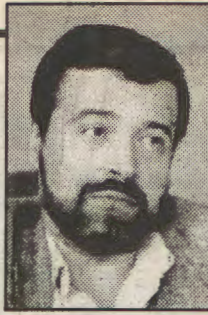
Оно што народ не види, видели су представници демократског света, који спроводе и надзиру изборе у Босни, и забранили су Шешељу да се појављује у медијима у изборној кампањи његове странке, јер ту количину примитивизма, мржње и балавог фашизма који он проповеда претећи свима и свакоме, не може прихватити ниједно друштво, нити тога има у било којој земљи света данас.

За оно што он ради, говори, штампа и мисли, одавно би одговарао свуда, сем код нас, јер је његова мржња, празна претња, лажна освајања територија и обећања граница докле ко машта, уз разарање морала, традиције, пријатељстава и породица, заправо суштина бића овог народа, које је он схватио и користи га у жељи да постане цар зла, који ће уништити већ увелико болесну и умирућу нацију. Желећи да нам помогне, демократски свет га маркира, уклања и донекле спречава да шири дејструкцију, којом је на овим изборима у Републици Српској завађао Србе, хушкао једне на друге до физичких обрачуна, желећи ваљда да докрајчи оно што је од рата претекло и остало живо. Но, то уклањање и помоћ која нам је нуђена, схватићемо изгледа у далекој будућности, када се будемо пребројавали лако и ретко по Босни, јер избори су показали како мржња има присталица више него непријатеља у том делу наше некада заједничке државе, и то пре свега у Србима и њиховим лидерима.

Све што је свет покушао да уради уклањањем Шешеља из кампање у Републици Српској брзо је спречио Милошевић, отварајући му истог дана широко екране ТВ-Србије, за лажи, клевете и примитивизам, на којем и његова власт почива већ десет година. Помезно најављиван још током ТВ-дневника, добио је црвени војвода два дебела сата да лупа по коме хоће, иако до тада, од уласка у Владу Србије, никада није пуштан на државну телевизију. То нагло отварање екрана за његов екстремизам, фашизам и програм

рушења свега што је како-тако саграђено од Дејтонског мира до данас у Републици Српској, јасно говори о суштинској политици Милошевића према Босни, упркос наводној подршци Социјалистичкој партији, која је у коалицији "Слога" и која би требала да заступа интересе и програм Социјалистичке партије Србије. Наравно да није тако, јер председник те партије Живко Радишић није добио време на телевизији Србије као Шешељ у току кампање, нити је оно што он говори прави интерес Милошевића у Босни. Као и увек, он је паклено распоредио утицај на обе завађене стране, тако да може владати у Републици Српској независно од резултата избора. Ако победи коалиција "Слога", ту је Радишић и посланици његове Социјалистичке партије, да са њима уцењује и диригује одлуке Биљани Плавшић, а ако победи Српска демократска странка и радикали, ту је Шешељ којим витла по Србима већ десет година, рушећи сваки зачетак демократије или покушај промене комунистичког система у Србији, којим се он одржава на власти. Отуда и Шешељева прича на Телевизији Србије да ће радикали после избора правити коалицију са Социјалистичком партијом Републике Српске и Српском демократском странком, јер су то патриотске снаге. Како ствари стоје, те "патриотске снаге" су заиста заједно у великој предности и Милошевић је постигао пуну победу на тим изборима, уз одлучујући утицај на будућност остатка нашег народа у Босни. То ће искористити само онако како он зна, и како је до сада чинио, зауставиће се све започете промене, реформе и помоћ света Републици Српској, јер је најлакше владати гладним народом, као и у Србији. Распириће се српско-српске свађе, угрозити мир и Дејтонски споразум, окренуће се Европа и свет поново на ту страну и помало заборавити Косово, а он ће, као и до сада, кобајаги мирити завађене својим утицајем и снагом свесрпског вође и лидера. Подметнуће поново пожар у Републици Српској, па ће га полако гасити уз помоћ међународне заједнице, као што је и до сада радио, правећи успешно себи имиџ "фактора мира и стабилности", како кажу стране дипломате. Стратегија "завади, па владај" суштина је његове политике од распада Југославије, до Хрватске, Босне, Црне Горе, Републике Српске и саме Србије, а сви ми смо наивне жртве те политике која је понекад неуком народу личила на одбрану земље и нације, на патриотизам и шта све не. Док сви схватимо количину зла које нам је у тим паковањима сервирано, заједно са Мартићима, Бабићима, Крајишницима, Булатовићима, Ђукановићима, Шешељима и осталим "националним борцима", због којих је нација пропала, до истребљења са вековних станишта, од Книна до Косова, проћи ће и време и ти борци, а шта ће остати - видећемо. Сигурно ништа добро, јер где су они прошли ту Срби не расту више.

Милан БОЖИЋ

Сексуално узнемиравање политичке јавности

Са различитих аспектa одговорности америчког председника поводом "афере Левински" јасно је да амерички Конгрес може протумачити устав како јој хоће, а ми ће му то бити последње кршење ако појреш и учини нешто против воље нације јер ће га бирачи на следећим изборима одувати. У Срба, на жалост, што више кршите устав, бирачи вас више воле.

Ових дана је сексуални скандал у који је уплетен актуелни амерички председник главна светска медијска забава.

Мало је вероватно да ће се Конгрес, који тренутно има републиканску већину, одлучити да га опозове. Пре свега, све анкете говоре да америчка јавност, већински, "саосећа" са председником и да, иако мисли да га некаквом казном мером попут "јавне опомене" (неки мисле да би можда Конгрес требало да му разреже чак новчану казну!) треба распалити по прстима, ипак треба наставити даље пошто га сматра успешним лидером а случај пренадуван. Затим, републиканци не желе да, чак и када би сакупили довољно гласова, опозову председника исувише брзо. Јер, то може, поготову што је процедура опозива ("импичмент" - енгл. impeachment) дуга и тражи прво сложено истрагу у Доњем дому а затим суђење и гласање у Сенату, у америчкој јавности створити утисак да се ради искључиво о партијском обрачуњу у

коме републиканци по сваку цену желе да компромитују демократе а не да истерају правду.

Коначно, што је можда најважније, републиканци и немају неки интерес да исувише брзо окончају случај. Више им се политички исплати да пусте Клинтон да се мучи, а америчку јавност да се наслађује са пикантним детаљима којих је препун извештај независног истражитеља Стара (чак 445 страна!). Јер, тако ће потпредседник Гор морати да дочека крај председничког мандата и на изборе за председника иде као човек који је радио под председником умешаним у скандал. У супротном, ако би Клинтон био опозван или поднео оставку, Гор би постао председник и имао би скоро две године да створи сопствени имиџ повлачећи лидерске потезе. Тако би Гор на изборе ишао као председник који тражи нови мандат, а ранији председник би већ увелико био забрављен.

Ова последња могућност је вероватно и најповољнија за демократе.

МОДЕРНИЗАЦИЈА НА СПОРЕДНОЈ ТЕМИ

Да су они (или републиканци) странка у европском смислу речи - идеолошки и организационо хомогена и повезана - највероватније би страначко вођство већ увелико тражило од председника да демисионира у интересу странке. Овако, у ситуацији када нема страначке дисциплине европског типа и када често конзервативни демократи гласају заједно са републиканцима или републиканци из северних држава заједно са демократама, државне функције постају персоналне. Зато ниједан амерички председник нити какав други, на општим изборима изабрани народни заступник, не би био спреман да се одрекне функције у интересу странке.

Истина, управо ова политичка криза изазвана председниковим сексуалним скандалом почиње да хомогенизује демократе и републиканце. Могуће је, тако, да ће једна сасвим споредна политичка тема у далекој будућности од стране историчара америчког политичког живота бити означена као тренутак када су америчке политичке странке почеле да се модернизују и прилагођавају европском моделу политичког живота.

Ово је, отприлике, слика односа у америчком политичком естаблишменту на врхунцу председникове политичке кризе.

Интересантно је, међутим, а чини ми се да може бити и поучно, размотрити и варијанту која се сада не чини највероватнијом, варијанту да се Конгрес одлучи да покрене процедуру опозива.

Амерички устав предвиђа ову могућност.

Истина, члан који допушта да председник или било који други изабрани функционер буде опозван каже да се то може учинити у случајевима "велеиздаје, корупције, тешких кривичних дела као и других злодела". Контекст у који је члан смештен јасно говори да су креатори Устава имали на уму опозивање председника у случајевима када је починио дела против интереса државе.

То је и логично, јер је председник изабран на општим изборима и било би бесмислено да Конгрес има право да га смени "из чиста мира" јер би то онда у пракси значило да је Конгрес старији од свих бирача. Тако би се, на пример, када год је једна странка у већини у оба дома Конгреса а друга има председника, могло догађати да прва најурује председника из друге странке поништавајући тиме изборну вољу бирача.

ЕВРОПСКА И БРИТАНСКА ТРАДИЦИЈА

Устави различитих земаља регулисали су на различите начине ту могућност да парламент шефу државе "дође главе". Разуме се, начин пре свега зависи од "тежине" председника. У земљама у који-

ма је он биран у парламенту процедура опозива је мање-више једнака процедури избора. Просто речено, онај ко га је изабрао има право и да га смени ако му се то "ћефне". Такви су, рецимо, устави Југославије, Италије, Немачке.... Истина, ту се обично ради о "слабим" председницима односно председницима са малим или никаквим извршним овлашћењима који углавном имају церемонијалне дужности. У случају председника који су изабрани на општим изборима и који најчешће имају велика извршна овлашћења (Русија, Француска) опозив је, осим у случају Сједињених Америчких држава, знатно отежан. Најчешће се захтева да парламент квалификованом већином изгласа предлог за опозив који затим иде на референдум на коме се опет захтева да опозив потврди квалификована већина бирача.

Но, сви ови уставни европских континенталних земаља, управо зато што се у њима примењује такозвано "римско право", мада га је тачније назвати "француским" јер је оданде после Велике револуције проширено по целој Европи, стално се мењају. Скоро да нема ниједне европске континенталне земље која није у последњих тридесетак година мењала устав а чак дословно ниједна нема устав сачуван од пре Другог светског рата! То је разумљиво пошто дословно читање и примењивање права, па и уставног, захтева сталну промену писаних закона па и Устава у складу са променама у друштву.

Насупрот овој, европско-континенталној традицији стоји британска. Британија је, наиме, уставна земља али нема писани устав. Напросто, тамо се сматра да устав чине сви системски закони, конвенције па и навике које су усвојене кроз дуге векове парламентаризма. Таква врста правног система се назива "прецедентним" или "преседанским" пошто је настао на преседанима из сопствене правне или политичке историје. У Британији је, у том смислу, "све могуће". Парламент је, кроз своју дугу историју, и укидао и поново уводи монархију и давао јој и ускраћивао права и судио (чак и на смртне казне) и опозивао високе државне чиновнике.

Амерички политичко-правни систем је на пола пута између европског - континенталног и британског односно између римског и прецедентног. Америка има писани устав али је он веома стар - чак 210 година. Истина, кроз протекла два века је коригован низом амандмана, али све то би било недовољно ако би се дословно, на европско-континентални начин, читао, тумачио и примењивао. Зато се он, у реал-

ној политичкој пракси, и мења и развија кроз тумачење које самом применом обављају и судска и извршна и законодавна власт у Сједињеним државама.

КРЕАТИВНО ТУМАЧЕЊЕ ПРАВА

Школски пример једне такве суштинске политичке промене је давање права гласа женама. Оно је у Сједињеним државама обављено 1920. године, после Првог светског рата, као уосталом и у многим запад-

тавотворци. Разуме се, јер су одлучили да женама дају право гласа, да је Конгрес про- тумачио према садашњем значењу речи:

Према томе, сама формулација о могућности за опозив председника опет је подложна тумачењу Конгреса. Чињеница је да је председник лагао - што сигурно није кривично дело - кар и да му се, евентуално, може приписати прикривање сексуалне афере, наговарање сведока да лажу и, што би ми рекли старим комунистичким речником "злоупотреба службеног положаја" - у циљу прибављања "сексуалних услуга" од приправнице у Белој Кући. Све ово једва да су кривична дела а и ако јесу сигурно не спадају у она која угрожавају државу.

Међутим, Конгрес може стати на становиште да су размере скандала такве да је угрожен углед институције Председника те да је тиме, посредно, угрожена и држава. Како нико сем Конгреса самог нема право да суди председнику, овакво тумачење Устава од стране Конгреса је и дефинитивно.

Чак и да се ова, понављам мало вероватна, варијанта са опозивом догоди, то не значи да ће од тада па убудуће Конгрес смењивати сваког председника против кога може да обезбеди већину.

Међутим, то може значити почетак новог процеса којим ће се амандманима изменити амерички устав и или изменити начин избора председника, што је мало вероватно јер није претерано значајно а не би се ни допало политичкој јавности, или увести Конгресу одговорна Влада што би значајно ограничило председникова извршна овлашћења и

Шта ће рећи Конгрес?

ноевропским земљама.

Када се пред Конгресом нашло питање давање овог права женама требало је дати утемељење укидања дискриминације у бирачком праву према полу. Историјски гледано, нису ни сви мушкарци одувек имали право гласа већ су се квалификовали, у почетку као "пореске главе", касније као главе породица да би пред крај прошлог века сви пунолетни Американци добили право гласа.

Утемељење могућности да се и женама да право гласа Конгрес је пронашао у чувеној Џеферсоновој реченици из Декларације о независности која гласи "Држимо да је Бог све људе створио једнаким". Историјат бирачког права показује да Џеферсон није ни све мушкарце није сматрао једнаким, а камоли жене. Пред Конгресом је, дакле, било да ову реченицу протумачи или према садашњем значењу речи или према значењу које су тим речима придавали изворни ус-

Сједињене државе повело ка парламентаризму.

Из овог кратког огледа о тумачењу устава и закона и њиховом спровођењу неко би могао да закључи да је свака демократска држава, у крајњој линији, управљана од стране оних који имају већину те да је демократија обична тиранија већине у којој су закони тек декорација пошто их већина може изменити како јој одговара.

Поента је што ми Срби, када год у таквим тумачењима уживамо и примењујемо их сами на себе управљајући државом кроз пуко насиље већине, заборављамо да су у цивилизованом свету то процеси који трају деценијама и вековима и да се обављају у сталној интеракцији и комуникацији са јавношћу и бирачима.

Најкраће речено амерички Конгрес може протумачити устав како год хоће али ће му то бити последње кршење ако погрешни и учини нешто против воље нације јер ће га бирачи на следећим изборима одувати. У Срба, на жалост, што више кршите устав, бирачи вас више воле.

Оптимизам, са и без

Бесомучни њредизборни рат њлакатима у Републици Српској, као и све остале врсте до сада незабиљених узајамних медијских обрачуна настављају се изледа несмањеном жестином. Овај њуг, њосле затварања бирачких мјеста у недјељу, њрешло се на "њрољашавање", тј. самоњрољашавање изборних њобједника, у чему њредњачи радикалско-есдеесовска коалиција, збратимљена у борби њрогив заједничкој нењријатеља оличеној у Коалицији "Слоја".

Миладин МИХАЈЛОВИЋ

Једино што у тој СДС-СРС РС побједничкој еуфорији помало зачуђује јесте то што представници ове "сијамске" комбинације и поред "убједљивих резултата" из свог рачунског центра у Бијељини умјесто еуфорије и славља, те за такве прилике и клања побједничког вола, вријеме углавном проводе у тражењу и разглабању начина на који ће им ОЕБС и његови, како то Поплашен воли да каже "заблудели Срби" отети ту "убједљиву побједу".

Нема сумње да је ова коалиција остварила добар изборни резултат, али очито је и површним прегледом радикалске статистике да ту нешто не штима и да је саопштавање података ове странке и коа-

лиционог јој партнера најпре нешто што би се могло окарактерисати као маркетиншки штос несташлуцима склоних радикала, а неупоредиво мање као прост збир прикупљених података са 833 бирачка мјеста.

Подаци којима располаже Коалиција "Слога" су сушта супротност овим радикалским и на основу њих је уочљива предност кандидата ове коалиције у односу на остале кандидате у већини градова и мјеста у Републици Српској.

ДАН ПРВИ - ПОБЕДНИЧКИ

- Данас сам гласала за будућност Републике Српске и надам се да ће избори протећи у најбољем реду. Што се тиче предизборног периода, можемо бити веома задовољни јер је српски народ и у овако доста тешкој ситуацији показао велику дисциплину. Било је можда ту и тамо и одређених провокација, али без ефекта. Сада ћемо да видимо за шта се народ одлучио а мислим да се одлучио за бољу будућност; изјавила је у суботу, непосредно послје убацивања листића у гласачку кутију предсједница Републике Српске, госпођа Биљана Плавшић, у бањалучкој Мјесној заједници "Булевар", гдје је обавила своју грађанску дужност.

Тачно у подне, такође у суботу, у Основној школи "Младен Стојановић", а гдје би друго него у Лакташима, гласао је актуелни а највјероватније и нови мандатар Владе РС, господин Милорад Додик.

- Надам се да ће ови избори донијети потврду напретка Републике Српске, те да ће изабране политичке снаге бити у функцији народа и Републике Српске, у стабилизацији мира и имплементацији Дејтонског споразума, рекао је премијер Додик, изражавајући задовољство добрим извјештајима о реду и миру, као и изласку гласача на изборе.

Српски члан у Предсједништву БиХ и кандидат Коалиције СДС-СРС РС и у наредном мандату за ту функцију, Мом-

чило Крајишник, гласао је у суботу на Палама.

- Побједиће најбољи, рекао је том приликом Крајишник, истичући да је патриотска обавеза грађана Републике Српске да гласају за оне који знају да чувају њихову државу.

Остаје да резултати избора покажу да ли су грађани испунили ту патриотску дужност и дали повјерење правим чуварима.

Никола Поплашен, по мјерилима Коалиције СДС-СРС РС један од тих проверених чувара РС на мјесту предсједника српског ентитета, свој ритуал са убацивањем изборног листића (и обавезном задршком да фотографи заврше свој дио посла) обавио је у бањалучкој МЗ "Центар 1". Обавезна изјава:

- Да избори буду што масовнији, да се

покрића, још увек траје

обезбједи воља српског народа и изразита супремација грађана РС у Народној скупштини Републике Српске.

КРАЈ АДОЛЕСЦЕНЦИЈЕ ГРАЂАНА, ИЛИ...

Принудни старатељ све три нације у БиХ, господин Карлос Вестендорп, истакао је у недељу вече у прес-центру ОЕБС-а у Сарајеву да су бирачи на управо завршеним општим изборима у БиХ "гласали за више плурализма и демократије", и да ће нове власти наставити са спровођењем Дејтонског споразума. Том приликом Вестендорп је одао признање локалним властима у БиХ, Мисији ОЕБС-а, СФОР-у и ИПТФ-у на доброј организацији избора, оцјенивши да су протекли у доброј атмосфери у којој је потврђена озбиљност и сазријевање грађана БиХ.

Новину у постизборном презентовању изборних резултата у Републици Српској увела је Српска радикална странка РС. Након службеног времена за затварање бирачких мјеста први су се огласили и, истина уз њима ријетко својствене ограде и доста висок "гард", прокоментарисали нетом завршену гласачку параду.

Из доста опрезног иступа Николе Поплашена може се наслутити да је ова копија братске србијанске странке спремна да послје проглашавања резултата узме учешћа у различитим комбинацијама, зависно од воље и интереса земунске централе. Колико ће бити интереса за те "услуге" и да ли ће уопште ући у икакве постизборне комбинације, остаје тек да се види.

Помало је чудна тактика рачунског центра изборног штаба СРС РС, стационарног у Бијељини. Послије првог извјештаја овог Центра (названог још и "Мастилава оловка") на тренутак зараженог вирусом "гудбај Војводи", почели су да пристижу резултати који говоре о убједljivoј побједи СДС-РС коалиције.

Наиме, по том првом гласу страначког телал-оптимизма, послје пребројавања

првих 1.186 гласачких листића, др Никола Поплашен је добио 779 а др Биљана Плавшић 248 гласова, или изражено у процентима: 65,68 и 20,91 процената. Тај однос скоро да је прелика и на збир листића у рубрици избори за Народну скупштину РС. По тој, по свему судећи риплијевској рачуници, СРС РС је освојила 29,34%, СДС 25,63%, СНС - Биљана Плавшић 7,5%, СНСД - Милорад Додик 1,94%, СП РС 6,16%, Коалиција за цјеловиту и демократску БиХ 0,17%, а Српска коалиција за РС 2,11% до тог тренутка у рачунаре СРС РС убачених и обрађених гласачких листића (што ће рећи оних "репрезентативних" 1.186 комада).

Прави узорак, нема шта. Нема сумње да ће након оваквих резултата, који би и да је спроведен на Главном одбору СРС РС био сумњиве веродостојности, компанија Била Гејтса озбиљно преиспитати испоруку свог софтвера на територије где егзистира било каква идеја са радикалским предзнаком.

БАЊАЛУЧКА СЛОГА ЗА "СЛОГУ" И СДС-СРС РС ПРОБОЈ У ДОБОЈ

Коалиција "Слога" води у Бањој Луци у изборној трци на свим нивоима, истакли су у недељу касно увече у главном изборном штабу СП РС у Бањој Луци. Према до тада прикупљеним извјештајима са осам бањалучких бирачких мјеста, који чине око једне четвртине градског подручја. Кандидат коалиције "Слога" за председника РС госпођа Биљана Плавшић до тог тренутка је добила 4.316 гласова док је противкандидат из коалиције СРС РС и СДС за то мјесто Никола Поплашен добио повјерење 1.137 бирача. Према овом извору однос између Живка Радишића и Момчила Крајишника за мјесто српског члана у Предсједништву БиХ је 4.344:1.101.

За Скупштину РС тај однос је СНС - 2.200, СНСД - 1.280, СП РС - 912, СДС - 477, СРС РС - 391. Однос гласова за Пред-

ставнички дом парламентарне скупштине БиХ је: Коалиција "Слога" 4.303, СДС 555, а СРС РС 488 гласова.

С друге стране, први незванични подаци Локалне изборне комисије из Добоја говоре да је на 42 бирачка мјеста у тој општини гласало 76 одсто од 45.501 уписана бирача. Наиме, по тој рачуници гласило је укупно 34.910, а ЛИК је евидентирала 31.936 важећих листића.

Момчило Крајишник је у Добоју добио 20.127, док је Живко Радишић укњижио 10.958 гласова. За предсједничког кандидата Коалиције СДС-СРС РС Николу Поплашена изјснило се 20.510 гласача, а за кандидата "Слоге" Биљану Плавшић 10.958 грађана.

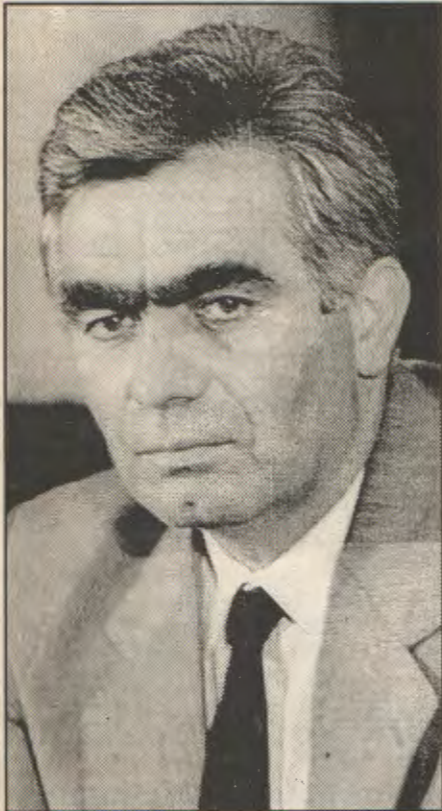
Према незваничним подацима Локалне изборне комисије у Бијељини Момчило Крајишник је добио 55 одсто гласова, а

ОПШТИ ИЗБОРИ У РЕПУБЛИЦИ СРПскоЈ

противкандидат из "Слоге" Живко Радишић само 35 одсто. Сличан проценат је у овом граду освојио и Никола Поплашен у борби за повјерење гласача са Биљаном Плавшић. У борби за парламент РС коалиција СДС - СРС РС је освојила 43 одсто, док је своје повјерење СНС-у дало 12, социјалистима 10, Демократској странци 4,5 и Додиковим независним социјалдемократима 3,6 одсто бирача.

РАДИКАЛСКИ "КОНАЧНИ" РЕЗУЛТАТИ И ДЕМАНТИ "СЛОГЕ"

Према посљедњим подацима Рачунског центра Српске радикалне странке Репу-

блике Српске као кандидат за предсједника РС Никола Поплашен води са 281.149 гласова гласача, што процентуално износи 46,67 одсто, док Биљана Плавшић има 224.656 гласова, односно 37,3 одсто.

На конференцији за штампу ове странке портпарол СРС РС Огњен Тадић рекао је да је за Народну скупштину РС СРС РС освојила 85.223 гласова односно 14,15 одсто, затим Српска демократска странка 142.578 гласова или 23,67 одсто, Српски народни савез 80.995 или 13,45 одсто, Странка независних социјалдемократа 46.346 гласова или 7,69 одсто, Социјалистичка партија РС 65.879 или 10,94 одсто гласова, те Коалиција за цјеловиту и демократску Босну и Херцеговину 6.241 или 1,04 одсто гласова и Српска коалиција за РС 14.204 или 2,36 одсто гласова.

Момчило Крајишник, као кандидат за Предсједништво БиХ из РС освојио је 270.968 гласова или 44,98 одсто, док је Живко Радишић добио 231.490 гласова што је 38,43 одсто.

За заступнички дом Парламентарне скупштине БиХ СРС РС је добила 102.899 или 17,08 одсто гласова, СДС 144.193 гласа или 23,94 одсто, Коалиција "Слога" 182.260 или 30,26 одсто гласова, те Коалиција за цјеловиту и демократску БиХ 7.515 гласова што је 1,25 одсто.

Представници СРС РС истакли су да су наведени резултати забиљежени до 11 часова и 25 минута, те су позвали организатора избора да објави резултате истих.

Према посљедњим подацима којима располаже Главни изборни штаб Коалиције "Слога" кандидати ове коалиције за предсједника Републике Српске Биљана Плавшић и за члана у Предсједништву Босне и Херцеговине Живко Радишић налазе се у предности у односу на остале кандидате у већини градова и мјеста у РС.

Како је саопштено на заједничкој конференцији за новинаре представника Коалиције "Слога", поменути кандидати воде у општинама Бања Лука, Приједор, Србац, Кнежево, Мркоњић Град, Козарска Дубица, Милићи, Челинац, Градишка, Шипово, Петрово, Лакташи, Српска Коштајница, Шековићи, Рибник и још неким општинама у РС.

Шеф изборног штаба Социјалистичке партије РС Драгољуб Тривановић изјавио је "да је кандидат "Слоге" за члана у Предсједништву БиХ Радишић у односу на кандидата коалиције СДС и СРС РС Момчила Крајишника у предности, те да се очекује сигурна пobjеда".

ПОЛИТИЧКИ МАРКЕТИНГ - ДО ПОСЉЕДЊЕГ ДАХА

Тривановић је додао и процјену СПРС-а "да је ова странка побољшала свој проценат у односу на прошлу годину, а са тиме се повећава и број посланичких мјеста у Народној скупштини РС".

Такође је казао да "нема још увијек званичних података", напомињући да су "информације које се пласирају из штабова СДС-а и СРС-а некомплетне и да су у функцији политичког маркетинга са циљем да се пobjеда кандидата "Слоге" умањи и властито бирачко тијело припреми за то".

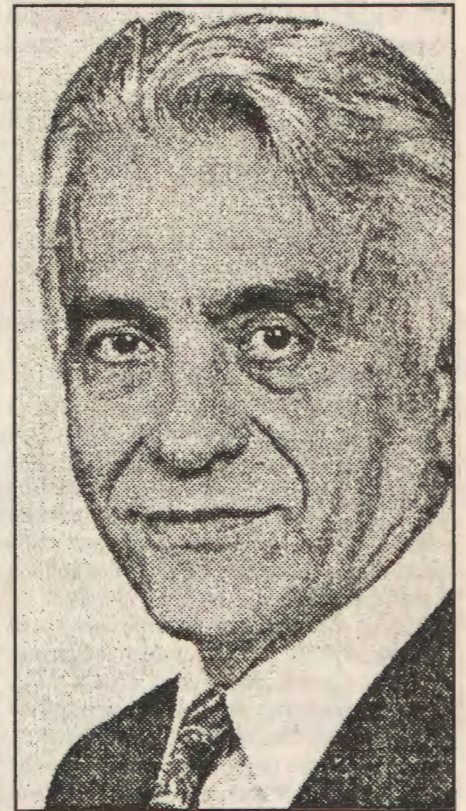
Он је истакао да се "настоји да се оспоравањем регуларности избора у јавности стекне утисак да су недемократски и да поменути кандидати не изражавају вољу српског народа и гласачког тијела грађана РС".

"Било је одређених пропуста, нарочито у коначним бирачким списковима", рекао је Тривановић додавши да је у источном

дијелу РС било агресивности од појединих представника СРС-а и СДС-а, истичући ипак да су "избори протекли у демократској атмосфери и да су доста регуларни".

Шеф Изборног штаба Странке независних социјалдемократа Станислав Чађо је напоменуо да "излазак у јавност појединих политичких партија са, по њима, већ готовим резултатима, не одговара истини, јер је процес пребројавања још у току".

Истакао је да се "о коначним резултатима не може говорити јер недостаје значајан број гласова по основу гласања у одсуству, те знатан број грађана који су морали гласати на непотврђеним гласачким листићима, јер нису били на коначном списку и чији гласови такође нису још

узети у обзир".

Генерални секретар Српског народног савеза Бранко Цвијић рекао је да "на подручју Бања Луке и бањалучке регије више од 10 одсто грађана није могло гласати иако су имали уредне картоне".

Он је упознао јавност да чланице Коалиције "Слога" нису имале своје чланове у локалним изборним комисијама, те нису могли бити добијени резултати од ЛИК-а, истакавши да су "саопштени подаци који су добијени од својих посматрача са бирачких мјеста".

Чађо је нагласио је и да је "преко 11 одсто неважећих гласачких листића до сада установљено на подручју Бања Луке и бањалучке регије".

Коначни и званични резултати знаће се, како је и најављено, 23. септембра.

Неизвесност... до даљњег

За разлику од избора 1996. године, када су истрејни аутобуси превозили Србе, Хрвате и Муслимане ка њиховим домовима на гласање, на овим изборима нису масовније примећени слични случајеви

Потпредседник Српског народног савеза Остоја Кнежевић изјавио је на конференцији за штампу, одржаној 14. септембра нешто иза поднева у Бања Луци, да је према првим подацима Локалне изборне комисије за град Бањалуку, а након пребројаних 87 одсто бирачког материјала, ова странка на изборима за Парламент Републике Српске освојила 29,8 одсто гласова и да се налази у вођству. Према истим изворима, Живко Радишић, кандидат Коалиције "Слога" за српског члана Председништва БиХ, освојио је 72,6 одсто укупног бирачког тела у Бања Луци, док је његов противкандидат Момчило Крајишник освојио 23,3 одсто гласова. Према Кнежевићевим речима кандидат за председника Републике Српске Биљана Плавшић освојила је 70,3 процената гласова у Бања Луци, а њен противкандидат за исто место Никола Поплашен добио је поверење 24,3 одсто бирача. ("Флеп", Бања Лука)

Портпарол ОЕБС-а Никол Шулц саопштила је на конференцији за штампу ове организације у Сарајеву да је да на Општим изборима у Босни и Херцеговини гласало 78 одсто уписаних бирача, нагласивши да су то само прелиминарни, незванични подаци. Она је напоменула да сви гласачки листићи још нису пристигли у центре за преброявање гласова у оба ентитета, на Рајловцу и у Лукавци. Госпођа Шулц није могла да изнесе прецизне податке о проценту грађана који су гласали неважећим листићима или су користили туђе бирачко право, напомињући да још не постоје поуздане информације о томе. Никол Шулц је изнела и податак да је кандидат Коалиције СДС-СРС за место председника Републике Српске прекршио предизборну тишину наступом на телевизији Палма, која свој програм емитује са територије Републике Србије. По речима госпође Шулц, емисија је емитована у недељу 13. септембра у 10 часова пре подне, што је директно кршење изборних правила, те је

нагласила да се Комисија ОЕБС-а задужена за праћење медија бави овим проблемом.

("Флеп", Бања Лука)

Делегација Европског парламента изнела је у понедељак 14. септембра критике на рад међународних органа задужених за организацију избора у Босни и Херцеговини. Ова делегација је током дводневних избора обишла више бирачких места и уочила бројне проблеме који су се у највећој мери односили на немогућност неких грађана да обаве своје бирачко право јер, по наводима организатора избора, нису били правилно регистровани за ове изборе. "Овакви пропусти ОЕБС-а могли би да утичу на поверење грађана када је у питању рад међународних организација", рекли су чланови ове делегације Европског парламента. Чланови ове петочлане делегације напоменули су да су "изненађени понављањем неких грешака из претходног изборног циклуса, што је свакако неочекивано". Поводом ових критика огласила се и потпредседница Парламентарне скупштине ОЕБС-а која је рекла да су пропусти евидентирани и да су многи отклањани током изборног процеса, али је нагласила да су, уопште узев, ови избори у Босни и Херцеговини организовани много успешније него претходни и да је током њиховог одржавања било, ипак, далеко мање пропусти. ("Ројтерс")

На изборима у Републици Српској гласало је и доста Срба који су избегли из својих домована на територији Федерације БиХ. Многи од њих, према наводима извештача агенције "Ројтерс", не желе да се врате у своја предратна пребивалишта. Ово би могло веома негативно да утиче на развој догађаја у Босни и Херцеговини, јер је повратак избеглих и расељених лица својим кућама један од главних задатака међународних организација за успоставу мира и стварање мултиетничке Босне и Херцеговине. Локални националистички лидери у Републици Српској труде се на сваки начин да осујете повратак избеглица у њихове домове, јер би то, по њиховим речима, значило дестабилизацију ионако крхке државне Дејтонске творевине. И док се пре само неколико година већина људи опредељивала за повратак својим кућама, њихов број после сваких избора драстично опада. Тако се на изборима у селу Мисин Хан покрај Бања Луке појавило само двоје Хрвата од двеста уписаних. Председник локалне изборне комисије Радомир Хајдер каже да је број Хрвата који долазе на гласање сваке године све мањи. Према општој оцени извештача, за разлику од избора 1996. године, када су препуни аутобуси превозили Србе, Хрвате и Муслимане ка њиховим домовима на гласање, на овим изборима нису масовније примећени слични случајеви. Очито је да је све мање људи заинтересовано за повратак, па би међународне организације могле да почну да размишљају о нечему што је до сада била највећа јерес: да се признају резултати етничких и чишћења и да избеглице остану тамо где јесу, констатују дописници најутјцајнијих светских агенција.

ИСТОК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Денунцијант радио-програма

У Шековићима сам био у телевизији која се налази у једном приватном стану на трећем спрату стамбене зграде. Студио је у соби за дневни боравак, а разговори се, у врло опуштеној атмосфери, воде на домаћинином двоседу. У току емисије домаћин-водител, који разговара у паучама, саише се да га не сниму камера и одлази до кухиње да скува кафу.

Александар ЧОТРИЋ

Босни, очигледно, није суђено да буде независна држава. Тачно је да босанска (Вестендорпова) плаво-жута застава лепрша испред здања на Ист Риверу, али је то пука симболика. Иста застава истакнута је и на свим граничним прелазима, али некако стидљиво - иза грана дрвећа, да се баш и не види. Међутим, реалност је да је Босна под протекторатом и да се о њеној судбини много више одлучује у Вашингтону, Лондону или Паризу, него у Сарајеву, Бањалуци или Мостару. Потврда за то су и овогодишњи избори који су у потпуности одржани у организацији и по правилима ОЕБС-а. Ова међународна организација одредила је датум избора, прописала пропозиције, контролисала медије, скидала кандидата се изборних листа, удаљавала са територије БиХ примитивце и насилнике, чувала бирачке кутије... ОЕБС је чак забранио да се припадници исламске вероисповести називају муслиманима, већ искључиво Бошњацима. У медијским наступима кандидати нису смели помињати име Радована Караџића.

Могу некеме на путевима БиХ сметати амерички оклопни транспортери, француски ципови, или британски камиони, али Босанцима је данас потребан старател. Уосталом, доказали су да, када су препуштени самима себи, раде себи о глави.

ТЕЛЕФОНСКИ ЦЕК-ПОТ

Рат је престао пре три године, али његови ожиљци су итекако видљиви - и то много више у душама људи, него на срушеним кућама, мостовима и фабрикама. Неповерење према човеку друге нације или вере присутно је код свакога. Избеглице не показују велику жељу да се врате у ранија пребивалишта. "Једном смо одатле бежали, не треба нам то други пут", кажу људи који су из избегли из Горажда и сада су настањени у Србињу (Фочи). Чак и породица која је у Сарајеву имала трособан стан мисли да је сигурније у једној соби у Србињу. Мештани Шековића говоре да немају никакву потребу да оду на "турску територију". "Шта ћу ја у Тузли? Тамо нисам одлазио ни пре рата", каже један становник варошице Шековићи

која се налази на двадесетак километара од Тузле.

На просторима Босне и Херцеговине ни Други светски рат никада није био завршен, а онда је дошао нови рат, који је, само међу српским становништвом однео тридесет хиљада живота и узроковао око пола милиона избеглица. Дејтонски мир је прекинуо разарања, али је убијање Босне настављено. Хиљаде људи свакога дана прелази Дрину, Уну или Сану и одлазе у бели свет. После сваког рата у прошлости, рађано је много више деце, него у обичним временима. Сада то није случај. Напротив! Градоначелник Србиња саопштава ми потресну чињеницу да је "изградња новог гробља приоритет број један" његовог града, и да је то питање важније и од снабдевања водом. А други проблеми, како у Србињу, тако и у другим местима источног дела Републике Српске, велики су као Романија. У Србињу је тога дана, када сам у њему боравио, вода у градском водоводу била затрована. У Шековићима и Рудом - није је ни било. У Шековићима главна улица зове се Генерала Драже Михаиловића, али је и та - главна улица - ноћу неосветљена. Покушај да телефоном из ових места добијете Београд раван је нади да ће те добити цек-пот на "бингу". Од Рудога до Горажда има четрдесетак километара, али дуж тог пута баш ниједна кућа није читава. Све су гранатиране и спаљене још пре шест година, и - од тада стоје сабласне и нестварне. Исти призори су и између Власенице и Братунца. Сада те рушевине представљају споменике радикалског лудила, јер су их припадници те странке из Србије пљачкали и палили, тако да се у њих никада нису могли уселити српски прогнаници из Зенице, Тузле или Сарајева.

ЈА РАЗЛИКЕ...

И поред свега, становници Републике Српске су поносни људи. Милорад Вукајловић Бибе, начелник Станице јавне безбедности у Шековићима, каже да је грађанима Републике Српске најважније да осете подршку из Србије. "Србија је наш светионик. За време рата на све смо могли пристати, осим да нам неко пресеће пут за Србију. Када су муслимани из Калесије покушали то да учине провели су се врло лоше", истиче

Вукаловић и додаје да је "понекад довољна и лепа реч од браће преко Дрине". Код становника у Српској запажа се оптимизам и, што је посебно значајно, вратио им се осећај за толеранцију. Они не кукају над чињеницом да су тек сада, као на пример, новинарка Радио Српског Горажда, примили плату за мај 97. године, или да су, као новинар Радио Чајничка, целу плату потрошили да би купили мајицу. А мајица кошта 220 динара.

Динари, иначе, све више уступају место конвертибилној марки - новој босанској новчаници која вреди колико и немачка марка, а у Републици Српској је различито рачунају, од шест динара у ресторани у Бијељини, до 6,8 динара на бензинској пумпи испред Рудог. За појаву нове монете везана је и анегдота да су неки домишљати преваранти папирни апоен од 50 пфенига, још неупућенима, мењали као педесет марака. Апоени се разликују у ентитетима. На једнима су српски великани, а на другима муслимански и хрватски. Око једне личности, ипак, је постигнута сагласност, па је једино на новчаницама од пет конвертибилних марака у оба ентитета велики књижевник Меша Селимовић. И то је нешто - за почетак.

Између босанских ентитета нема више видљивих препрека. Ипак, оне невидљиве остале су у људима. Тако многи из Рудог не желе, или не смеју преко муслиманског кантона Горажде, до Србиња, па иду околним макадаским путем преко Чајничка. "Знам да сам на њиховом списку. Па док ја докажем да сам невин не гине ми неколико година робије у Хагу", каже власник кафана у Рудом.

Да сам на муслиманској територији приметио сам тек по плакатима, најпре Социјалдемократу БиХ, а затим и по плакатима за концерт Дина (Дервишхалидовића) Мерлина. Убрзо затим запазио сам и друге видљиве разлике: пут кроз Горажде има нови асфалт, линије на коловозу су недавно повучене, сви пластични ивичници су на свом месту, саобраћајни знаци и металне ограде, такође. Шибље је уклоњено поред пута, а сви возачи поштују саобраћајне прописе - и ако на знаку пише да је највећа дозвољена брзина четрдесет километара на сат, сви то поштују. Ваљда, не треба да напомињем да су у аутомобилима сви везали сигурносне појасеве. (Докле ћемо ми да се вадимо на Турке?!). Све ово наводим због тога да бих истакао разлику у односу на Републику Српску. У Горажду има страшно много срушених и оштећених кућа. Али, опет - за разлику од српског ентитета, много је и обновљених зграда. Бројне вишеспратнице потпуно су реконструисане, и због фасада у светлим бојама, изгледају и боље него претра. Умиљато јагње две мајке сиса. Нема сумње да је у Горажде ушао новац - и са Запада и из исламских земаља. Нова џамија у месту Витковићи потврда је за то. Богомоља је грандиозних димензија, гради се од најбољег материјала, а кров је прекривен бакром. Не бих хтео да сумњам у порекло бакура, али са српске цркве у оближњем селу Копачи (данас Српско Горажде), за време муслиманске окупације скинут је бакарни кров. На територији Горажда нисмо имали никаквих непријатности, осим што је једна старија була у димијама, видевши аутомобил бео-

градске регистрације, гласно опсовала: "Јебем ли вам мајку!"

КАД СЕ ПУНО ПУШИ

У Републици Српској гради се много црква. Темелји на већини храмова освећени су давне 1991. године, али цркве још увек нису завршене. "По завршетку рата 1996. године настављена је градња цркве Богородичног покрова у Шековићима, али због економске ситуације даљи радови доведени су у питање", каже јереј **Зоран Илић**. Слична је ситуација и у општини Рудо. У селу Бијело Брдо гради се црква Преподобне мати Параскеве, али нема новца, и довршетак храма чека приложнике.

Приликом сваког преласка српско-српске границе полицајци од свих путника траже личне карте, а од возача још и саобраћајну и возачку дозволу. Полицајци у Српској су веома љубазни, а повољном утиску о њима доприноси и чињеница да на рукавима имају традиционални српски грб - немањићког двоглавог, белог орла, са круном. У дану када сам од Шековића, преко Братунца, путовао до Рудог догодило се да сам на пет граничних прелаза десет пута морао да покажем лична документа.

Као и у Србији, скоро свако место у Српској има барем једну радио и ТВ станицу. Њихови власници најчешће су приватници који се довијају на најразличитије начине да набаве средства и опрему. Неки су добили помоћ од америчке агенције УСАИД, али уз услов да емитују програме Радио Слободне Европе, или Гласа Америке. Чајничка је мало место и до њега се тешко долази. У њему нема сталних представника ОЕБС-а, али они све знају шта је емитовано преко програма те радио станице. Како? ОЕБС је ангажовао једног денунцијанта који за 20 марака дневно прати програм и сачињава извештаје које прослеђује у Горажде. Директор радио-телевизије Рудо **Алекса Папоњак** по помоћ је ишао чак и у хрватску амбасаду у Сарајеву. Први пут, када се писмено обратио за помоћ, био је одбијен и поучен је да треба да пише велепосланству, а не амбасди. Други пут му је обећано да ће добити помоћ, наравно, уз услов да преноси емисије Хрватске телевизије. Уз сву озбиљност изборне кампање било је и смешних ситуација. Тако је на округлом столу Радио Србиња, у току емисије, попустила столица испод представника Социјалистичке партије, што су сви остали учесници емисије пропатили грехотним смехом. Водитељу исте емисије, који се све време због свађе политичких представника, налазио на тешким мукама, у једном тренутку се омакло: "Поштовани слушаоци, сада морамо направити паузу да отворимо прозоре, како би се просторија проветрила, јер већина наших гостију добро пуши". У Шековићима сам био у телевизији која се налази у једном приватном стану на трећем спрату стамбене зграде. Студио је у соби за дневни боравак, а разговори се, у врло опуштеној атмосфери, воде на домаћинском двоседу. У току емисије домаћин-водител, који разговара у папучама, сагиње се да га не сними камера и одлази до кухиње да скува кафу.

На киоску штампе у Горажду, поред сара-

јевске ("Наши дани", "Слободна Босна", "Ас", "Свијет"), може се купити и загребачка штампа ("Глобус", "Арена", "Глорија"). Продавачица прима конвертибилне и немачке марке. Динари не долазе у обзир: Зато се сарајевско (латинично) "Ослобођење" може купити у Бијељини за шест динара, или за једну конвертибилну марку.

ЗАШТО НИСТЕ ДОШЛИ РАНИЈЕ

Изборна кампања у Републици Српској обилувала је жестоких речима које су једни другима упућивали припадници два велика политичка блока, тзв. дејтоновци и тзв. патриоте. Странке и коалиције имали су своје слогане и плакате који су умногоме подсећали на оне из Србије и Црне Горе. Социјалисти су се препоручивали поруком "Једино социјалисти". Коалиција Слога је поручивала "За бољи живот у Републици Српској". Демократска странка РС је испод фотографија својих кандидата имала слоган "Такав нам треба". То је на неким плакатима деловало комично, јер је "такав нам треба" писало и на плакату са сликом кандидаткиње **Бранке Смоловић**, или **Цвијете Татомировић**. И ОЕБС се, на свој начин, укључио у изборну кампању. Људи из ове организације, са седиштем у Бечу, емитовали су своје спотове, лепили плакате, делили пропагандни материјал, а с циљем да што више људи изађе на изборе, али и да се суптилним методима помогну њихови фаворити. У центру Рудог још увек се налази, али прилично запуштен, споменик Првој пролетерској бригади која је у том месту формирана на Сталинов рођендан 1941. године. На двадесетак метара од споменика, на згради Дома културе, из просторија Српске радикалне странке, истакнута је црна застава са мртвачком главом и натписом "Слобода или смрт", а тридесетак метара даље налази се улица која се зове по команданту Равногорског покрета. И то је Република Српска данас! Руђани кажу да нико из њиховог места није био у тој Првој пролетерској. "Напротив", истиче професор историје и посланички кандидат СПО РС **Предраг Остојић**, "овај крај је листом био уз четнике. Штавише, ми смо до краја били уз Дражу. На месту Ундруља, тек у марту 1946. године генерал Михаиловић је заробљен. У његовој пратњи су били људи одавде." Место на коме је Дража Михаиловић, на превару, заробљен обележено је тек недавно скромним дрвеним крстом. Око крста, који се налази поред пута, а изнад једног потока, пале се свеће. Српски покрет обнове, који је обележио место почетка устанка на Равној Гори, достојно ће обележити и место где је Чича последњи пут био на слободи.

Српски покрет обнове у Републици Српској? Пред стражом је будућност. Многи су питали: "Зашто нисте дошли бар мало раније"? Када је Вук грстовао на Бијељинској телевизији било је и оваквих коментара: "Одущељен сам Вашим ставовима и размишљањем!", "Хвала Бргу да је један паметан Србин дошао у Бијељину.", "Вук је један од најумнијих Срба.", "У Херцеговини се певало и певаће се: Е, да ми је родит тиња, као Вука Драшковића!"

ПРИМИРЈЕ ПРЕД КАПИТУЛАЦИЈУ

Хил и његов Грил

Канали међународне дипломатије пустили су првог посредника да се окуша на Косову. Почетком септембра специјални амерички изасланик, Кристофер Хил разговарао је са Милошевићем и Руговом. Пошто је скоро пола године боравио на Косову, Хилу је успело: званични Београд обавезао се да у року од 3 до 5 година организује изборе на Косову и Албанцима да аутономне институције, укључујући ту извршну, представничку власт и безбедносне аранжмане.

Милица ЂОРЂЕВИЋ

Преговарачи о Косову ипак неће морати да седају за сто и разговарају лицем у лице, чиниће то преко посредника. Споразум који се донесе био би привремено решење, о трајном статусу покрајине одлучиваће се у ходу. "Хоће ли то бити нека локална самоуправа или нека врста цивилног протектората какву заговара Ругова, остаје да се види", закључио је Хил, и овом реченицом открио колико је далеко крај рата на Косову. Јер, штупа саопштења из кабинета двојице политичких вођа показују да је једно решење протумачено на различите начине.

ЗА ПЕТ ГОДИНА

Кабинет Слободана Милошевића обавестио је нацију да су се учесници дијалога сагласили да преговоре наставе што пре, "ради остваривања одређеног степена самоуправе, који подразумева равноправност за све грађане и националне заједнице које живе на Косову и Метохији", те да учесници дијалога (како државна делегација тако и представници свих националних заједница које живе на Косову и Метохији), "треба да изразе своју спремност да након одређеног периода од, на пример, 3-5 година, анализирају функционисање споразума које постигну и изврше побољшања у ономе о чему постигну међусобну сагласност". Албански тим је разумео да би договор трајао три до пет година и његова сврха би била стабилизација укупног стања на Косову и функционисање свих институција. Тиме би се коначно створили предуслови за коначно решење статуса Косова. Вођа албанског преговарачког тима, Фехми Агани објаснио је да се рок посматра као време за које би Косово "самоуправљало собом". Међутим, пошто су замисли косовских Албанаца и Србије врло удаљене, "читав пројекат је под знаком питања. Уколико не буде споразума око модалитета тог прелазног стања, онда су преговори мртви".

Добар део српских политичара тврди да

тајни преговори између Ругове и Милошевића трају одавно, и да су саопштења варка за народ(е). Публициста из Приштине Шкељзен Малићи каже да су све релевантне политичке струје међу Албанцима за независност Косова, а многе би опционо прихватиле и протекторат међународне заједнице. Али, "политичка траума садашњег момента је да ови захтеви Албанаца немају подршку међународне заједнице. Због тога се косовска политичка сцена ломи, јер се многи не усуђују чак ни да спомену компромисне солуције". Политички представник ОВК Адем Демаћи сматра да тзв. привремено решење "које је предложио председник СРЈ, Милошевић" за Албанце значи капитулацију. "Ругова је бедник. Њему је једино стало да сачува своју фотељу, а не да реши проблем". Додуше, Демаћи никад није крио да албански народ слободу мора освајати крвљу, не папирима и да се ОВК противи сваком опредељењу које није у складу са резултатима албанског референдума из 1991. за независно Косово.

Вођа Демократског савеза Косова, Ругова, који је за амбасадора Хила једини преговарач међу косовским Албанцима, каже да још није постигнут споразум о решењу, али да се "управо разматра могућност да се постигне неки договор о прелазној фази". Међутим, тумачећи да би договори требало да трају до пет година, Руговин тим добија неопходно време за регруписавање. Од независности за сада нема ништа, али може да се обећа Албанцима да ће је сигурно бити - за пет година.

Координатор државних органа на Косову, Андрија Милошаљевић, тврди да је споразум неминован и да се на њему ради. О независности Косова нема разговора ни за пет година, уверава Владићев представник, и додаје да ни лидер косовских Албанаца ни остале политичке вође не мисле озбиљно кад помену независност, као и да је Ругова одредио тим који је у овом моменту "најкомпетентнији".

Преговарачи и посредник договорили су се да свака страна напише по један предлог

привременог споразума, колико је могло да се разуме из незваничних извора. Коментаришући гласину која је потекла са албанске стране да би локални избори могли да се одрже у року од три месеца председник СПС Приштине и члан ИО СПС Живорад Игић рекао је да је неопходна измена Закона о локалној самоуправи, што спада у надлежност српске Скупштине. То је једина изјава о садржају споразума, која се може сматрати званичном, тј. блиском србијанским властима. Све остало се углавном нагађа или пореди на основу ранијих предлога социјалиста, од којих се, изгледа, не одступа. Штавише, судећи према почетном саопштењу српске стране о самоуправи, једањ исти план прилагођава се тренутној ситуацији на терену. Стручни тим владе Србије на челу са Ратком Марковићем још у мају је понудио предлог албанском преговарачком тиму. Могућно решење било би спроведено кроз "три нивоа власти": локалном, регионалном и савезном. Решење би се регулисало Предлогом закона о локалној самоуправи, с тим да се општинска власт на Косову разликује од власти у осталим општинама у Републици, због националне структуре.

На нивоу регионалне власти био би обезбеђен степен аутономије коју би српска преговарачка страна допустила, а то су покрајинска скупштина, извршно веће и органи управе. Скупштину би требало да чини шест већа (Срба и Црногорца, Албанаца, Турака, Муслимана, Рома, и једно веће других националних заједница и национално неопређених грађана) а свако би имало по 20 представника. Скупштина одређује једнак број чланова из сваког већа који се делегирају у извршно веће, тј. врсту покрајинске владе. У зависности од резултата преговора Влада би могла да оцени да ли би се отишло и даље, до промене републичког устава. На државном нивоу Албанцима би се гарантовао одређени број места у савезном парламенту, без обзира на резултате избора.

КОЛИКО ЛИ ИХ ИМА

Овај предлог је заправо направљен према ранијем предлогу Социјалистичке партије Србије, који је предвиђао да скупштине 28 национално мешовитих општина на Космету чине два већа (дома): једно би представљало Србе и Црногорце, а друго остале етничке групе. Замишљено је и да председници скупштине тих већа врше дужност наизменично, и да се смењују на свака три месеца. Проблем је у томе што се важне одлуке могу донети само уз сагласност оба већа. Ако неки акт није усвојен у оба већа, она образују заједничку комисију за усглашавање коју сачињавају по два одборника из сваког већа. О предлогу комисије изјашњава се свако веће.

Вођа Руговиног тима, Агани изјавио је да управо то што предлог захтева сагласност свих, за Албанце није прихватљиво - сагласности никада не би било. "Разговори нису ни стигли до скупштине", тврди Агани, одбијајући помисао на скупштину која не би била "права" једнодомна. Међутим, до друге две од три најважније тачке преговора, полиције и избора, разговори су морали да стигну. Незванични извори помињу два супротстављена концепта полиције, садашњи и

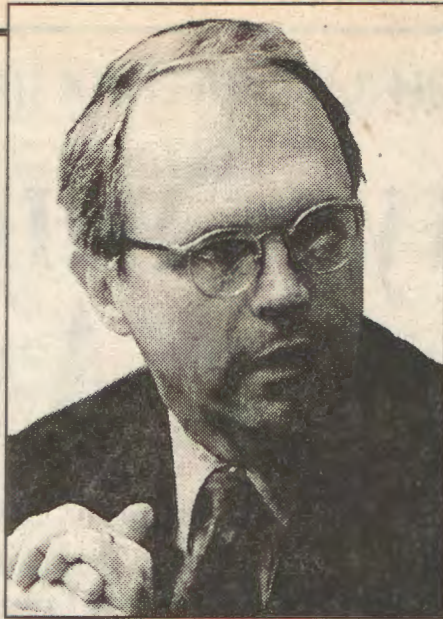
мултиетнички, делимично локални, што значи да би Београд морао да се одрекне директне контроле полиције на Косову. За српску страну ово решење може представљати највећи проблем, јер из разумљивих разлога албански преговарачи неће одступити од идеје да полиција буде (до даљњег) мешовитог националног састава, као и судство. А формирање полицијске власти на основу критеријума бројности националних мањина значи да ће већина полицајаца бити - Албанци.

"Избори би могли да буду сепаратни, не и заједнички, осим уколико се не спроведу по договору са обе стране", додао је **Агани**, а **Ругова** напоменуо да ће избори бити расписани након што се утврди текст споразума који ће албанска страна моћи да прихвати. У последњих месец дана се у Србији на разне начине протура идеја о новим локалним изборима, и испишава пулс политичких партија, али и јавности. Пошто је министар за локалну самоуправу у влади Србије **Гордана Поп - Лазих** (СРП) најавила нове локалне изборе до краја године, социјалисти су чекали две недеље да би оповргли гласине и окрвнили **Шешелев** имиџ политичког профрка. Социјалистима би могао да помогне модел сепаратних избора, као изговор да чине уступак Албанцима, уколико процене да би лоше прошли на локалним изборима расписаним за целу Србију. Партијалан би могао да буде и попис становништва, јер је наредном време тек 2001. Последњи подаци о броју Албанаца нису важећи не само зато што потичу још из 1981. године, него и зато што се за последњих девет месеци, колико трају сукоби на Косову, демографска слика драстично изменила. Према проценама помоћника директора Савезног завода за статистику **Милана Ковачевића**, Албанаца би могло да буде чак милион и осамсто. Ипак, за било какву државну акцију типа избора или референдума, попис је услов, каже **Ковачевић**, и процењује да би коштао 15 милиона марака. То значи да би међународна заједница морала да помогне, и да на опште трошкове дода и стране стручњаке, пошто Албанци инсистирају на сталном укључењу међународних посматрача. А да би попис уопште могао да се спроведе, на терену мора бити мирно.

У време првих резултата преговора **Кристофера Хила** са **Милошевићем** и **Руговом**, почели су послови који се обично обављају после рата: тужилаштво Хашког трибунала за ратне злочине почињене на територији бивше Југославије најавило је да покреће истрагу и на Косову. Задивљујуће брзо и на српској и на албанској страни обезбеђен је "материјал" за суд. Досадашње захтеве међународне заједнице да обе стране повуку наоружано људство сменили су захтеви да се спречи хуманитарна катастрофа која ће настати ако се избеглице пре зиме не врате својим кућама.

ШТА КАЖУ АМЕРИКАНЦИ

Амбасадор **Хил** је након споразума са **Милошевићем** и **Руговом** оптужио лидере западне Европе да су "окренуле леђа" Балкану, и да су више забављене новом валутом и уједињеном Европом. Европска унија је преко министра иностраних послова Шпани-

је, **Абела Матутеса** одвратила да су "Европљани учинили све што је могуће у том региону, и на пример, уложили пуно средстава као и животе својих војника у Босни". Немачки министар спољних послова **Клаус Кинкел** затражио је да Европска унија именује сопственог изасланика за Косово, сматрајући да "није у реду" да Европа препусти терен само **Хилу**, те да ће ЕУ послати још 45 посматрача на Косово. Истог дана, 7. септембра изасланици Стејт департмента, помоћник америчког секретара за људска права, **Џорџ Шатак** и сенатор **Боб Дол**, председник међународне комисије за нестала лица, завршили су извиђање стања на Косову. Због "масовног гранатирања цивила и уништавање села", наспрот вестима државних медија да се избеглице враћају својим кућама **Шатак** је запретио: "Уколико за 30 до 60 дана српске власти не буду урадиле ништа да среде хуманитарну ситуацију на Косову, Милошевић ће увидети да се грдно преварио кад је мислио да му се неће десити ништа". Хуманитарна катастрофа коју нико до сада није спречио, иако су многи актери косовске кризе "видели Босну", остало је као најбоље оправдање за интервенцију.

Није само тријумфално интонирана **Хилова** изјава била знак да се и заступници европске опције забрину. Већ се сумња да је Контакт група за Балкан у договорима стављена на страну, мада је **Хил** одмах након преговора покушао да увери амбасадоре Контакт групе акредитоване у Београду да је ова организација, "а нарочито њен европски део" још увек у игри. У складу са тим, и портпарол СПС-а **Ивица Дачић** тврди да се привремени споразум о Косову и даље ослања на предлоге Контакт групе. Та изјава још увек важи, будући да нема ниједног конкретног документа о привременом споразуму, док неименовани албански извори кажу да се српски и албански предлози постоје, али да је основа преговора оно што буде одредио амерички тим.

ДО ИЗМЕНЕ

Наступање Европе и САД у два гласа постало је очигледно крајем августа.

НАТО је уочи септембарског састанка **Клинтон-Јелцин** партнерима у оквиру програма Партнерство за мир поручио да би у

ваздушним ударима на Косову учествовале само снаге земаља Атлантског савеза, "због потреба високе увежбаности и високе технике". Тек би се за евентуално упућивање копнених снага на Косово сматрало "веома пожељним" учешће земаља и изван НАТО. Позивница је упућена и земљама којима је понуђено чланство НАТО (**Мађарска**, **Чешка** и **Пољска**) али и Русији, која је учествовала у маневрима НАТО у Албанији. Потом је, 25. августа **Милошевић** примио први пут амбасадора **Кристофера Хила**, да би дан касније у немачкој влади избио сукоб око тога да ли НАТО може да интервенише на Косову и без мандата Савета безбедности Уједињених нација. За такво решење одредило се немачки канцелар **Хелмут Кол** (и министар одбране **Фолкер Риге**). На супротној страни нашао се министар иностраних послова **Клаус Кинкел**. За њега је "незамислива интервенција" уколико се не добије и сагласност Русије. Била би, сматра, покварена сарадња НАТО и Русије, тј. снага Уједињених нација, која је добро функционисала у Босни. "Уколико се то догоди, био би то почетак краја Савета безбедности". Кол затражио подршку од **Јелцина** јер се **Милошевић** не држи обећања датог у Москви, да ће почети стварни преговори уз међународно посредништво, а нарочито повратак избеглица са Косова, којих Немачка не успева да се ослободи.

Председавајући за Организацију европске безбедности **Бронислав Геремек** такође је потврдио да Русија блокира акцију Савета безбедности УН у вези са југословенским покрајином у којој је у сукобима снага безбедности и наоружаних Албанаца погинуло неколико стотина, а избегло око 200.000 људи, те да се шансе за преговоре могу наћи једино ако се Русија дистанцира од "тријумфалистичке ароганције" председника **Слободана Милошевића**.

Да се заинтересоване стране заиста утркују ко ће пре до Косова, и ко би требало да интервенише, потврђује и податак да је министар спољних послова Белгије, **Ерик Дрејк** наговестио да ће и ЕУ послати свог представника за Косово. Пошто је нагласио да не постоје засебна решења Европе и САД за Косово, подржаће америчког посредника **Кристофера Хила**. Ова дипломатски срочна изјава није помогла да **Милошевић** нађе времена и прими **Дрејка**, са којим је отказао сусрет без образложења. Белгијска влада је примила шамар као "психолошки ефекат одлуке ЕУ о забрани југословенским авиокомпанијама". Ако за 30 до 60 дана не падну бомбе НАТО на Косово (и шире), ваздухопловне санкције могу се схватити као размена дипломатских учтивости са **Шатаком** и **Долом**, које немају много везе са СРЈ. Могла би да се потврди и теза да комплет чине **Милошевић**, **Ругова**, САД и НАТО, уз могуће проширење тима четвртим савезником, Руском федерацијом. Избачени су **ОВК** и **Њихов** политички лидер **Демаћи**. **Кристофер Хил** је већ, не желећи да улази у описивање **ОВК**, рекао да се разилази са **Демаћијем** и да прихвата **Ругову** за преговарача, иако за САД он и његова паралелна власт на Косову нису (још) легитимни. До измене у саставу преговарача.

Смрт путује "пацовским каналима" из Албаније

Крајем прошлог месеца у Окружном суду у Пећи испитивани су ухаћени терористи, а "Српска реч" ексклузивно доноси изјаве Муј Зекаја и Ибрахима Исуфаја, које су ови дали њред истражним судијом Миломир Лазовићем.

▲ Александар ЦВЕТКОВИЋ

МУЈ ЗЕКАЈ, рођен је 1.2.1964. године у селу Црнобрег, СО Дечане, где и данас живи. Од личних података Зекаја је навео да је завршио осмогодишњу школу, по занимању је земљорадник. Неожењен. Увидом у списе утврђено је да Муј Зекаја није служио војну обавезу и да се не води у евиденцији најдежног војног органа.

Слободе је лишен због основане сумње да је извршио кривично дело из члана 125 КЗЈ, у вези са чланом 139 КЗЈ.

Окривљени је изјавио да је почетком 1998. године у селу Црнобрег, у кући Садика Ђонаја одржан састанак мештана овог села који је сазвао Адем Ухаџај, такође становник овог села. На састанку је учествовало око 50 људи. Том приликом Адем Ухаџај је мештанима рекао да је од команданта Рамуша Хајрадинаја добио задатак да организује наоружавање села Црнобрег, формирање сеоских стража и, по потреби, одлазак одређених људи у Албанију, ради набављања оружја за потребе такозване ОВК. "О томе ме је информисао мој брат Муса који је присуствовао састанку. Тада ми је брат саопштио да је Адем одредио једну групу од 35 људи који треба да оду у Албанију да набаве оружје, а у ту групу сам одређен и ја", потврди о је Зекаја.

Пре него што су отишли за Албанију, чланови групе су са Ухаџај Адемом отишли у Глођане, да би од Рамуша Хајрадинаја, команданта локалне терористичке групе, узели потврду да оружје набављају за такозвану ОВК.

ВОЈНА ОБУКА

Према Зекајевим речима група је у Албанију стигла средином фебруара ове године. "Ту смо затекли више сличних група из Малишева, Дренице, Суве Реке и других места Косова и Метохије (Зекаја процењује да их је било око 2.000) који су такође дошли за оружје. Ми том приликом нисмо набавили оружје јер нису хтели бесплатно да нам дају. Оружје су добили они који су имали паре. Након два дана проведена у Тропоју (место у Албанији) вратили смо се кући".

Међутим, средином марта Адем Ухаџај је за одлазак у Албанију по оружје одредио нову групу од 15 лица из Доњег и Горњег Црнобрега. Муј Зекаја тврди да се он у овој групи није налазио.

Ова група се убрзо вратила са оружјем које је дељено у Горњем и Доњем Црнобрегу. "Ја сам био присутан када је оружје дељено, али ни тада нисам добио пушку већ је добио мој брат. Касније сам ја користио ову у пушку у борбама са милицијом, а своју личну пушку сам добио када сам отишао у Албанију по други пут". Зекаја каже да је после тога више пута учествовао у сеоским ноћним стражама и у десетодневној војној обуци којом је руководио Ухаџај, где су полазници обучавани у руковању оружјем и осталим војним вештинама.

Када је избио први директан сукоб између терориста из Црнобрега и полиције, Зекаја се налазио код зета у Лођи (СО Пећ). "Чим сам сазнао за сукоб ја сам се вратио у своје село, где сам касније учествовао у сукобима са полицијом, а као што сам рекао још сам имао пушку свога брата. По смиривању ситуације ја сам остао у Доњем Црнобрегу и по наредби Адема Ухаџаја учествовао сам са осталим мештанима у ископавању ровова, у селу траншеја и уређењу бункера. Све ровове смо ископали у једном воћњаку, с тим што смо на сваких 10-15 метара у траншеји уграђивали бункере величине 3ц3 м, које смо покривали кестеновим дрветом а потом набацали земљу". Поред личног наоружања, додаје Зекаја, на овом терену терористи су располагали и са два противавионска митраљеза постављених на једној "лади" и "аскони" без крова. Ови митраљези су били стално у покрету, а опслуживала их је посада од по три члана. "Ускоро затим, дошло је до новог сукоба са полицијом у Црнобрегу. Ја сам био у рову када је наишла полиција, а након погибје нашег команданта Адема Ухаџаја одмах сам побегао у лугове".

У току борби, терористима из Црнобрега прискочили су у помоћ припадници ОВК из Глођана, Кодралије и Рзнића. Групу из Глођана предводио је извесни Малићи који је касније остао као замена погинулом Адему Ухаџају.

МНОШТВО КОЊА

По Зекајевом признању он је учествовао у другом одласку у Албанију када је донета већа количина оружја и муниције (натоварених на 24 запрежних кола, како је сам изјавио). Ево како тај догађај он описује:

"Након извесног времена после овога мене, као и Селмана Ухаџаја, Љошаја Африма, Ухаџаја Махира, Зекаја Џевата, те Хасаја Насера и Ђораја Артона, позвали су тај Малићи, Добрај Јашар и Ухаџај Јусуф (ова двојица последњих су из Црнобрега) и објаснили су нам да смо ми одређени да идемо у Албанију ради набавке оружја. Поново смо отишли у Глођане по писмену потврду за оружје. Том приликом сам у Глођану видео неке "специјалце" обучене у црне и маскирне униформе, наоружане аутоматским оружјем. (Зекаја процењује да их је било 4.000). Предводио их је неки "Тигар" кога ја нисам видео. Пошто смо добили потврду од Хајрадинаја Рамуша, нама су се у Глођану придружили Хајрадинај Астрит, Хајрадини Харуф и неки Бујрим, који су са нама кренули за Албанију. Успут су нам се прикључиле још неке групе из Дренице, Малишева и других места која ја не знам. Тако је ова повећа група коју је сачињавало око 400 лица и у којој сам био и ја, кренула за Албанију. У Албанију смо ушли код граничног камена Ц2 и отишли смо у Тропоју. Тамо смо се одмах јавили у штаб такозване Републике Косово, код неког Сахир Дервише, коме је Махир Ухаџаја предао писмену потврду штаба из Глођана за набавку оружја. Тада нам је саопштено да оружја тренутно нема, па сам ја са још 10 људи остао 5 дана на војној обуци.

Пошто оружје није стизало, наша група је у Албанији остала око месец и по дана. Тада је из Немачке Ухаџај Ибрахим донео 40.000 марака намењених куповини оружја за село Црнобрег. Ибрахим је дао Махиру Ухаџају и Бесиму Зећају 16.000 ДЕМ за куповину оружја, а остатак је Ухаџај Селман имао код себе, са намером да их донесе у Црнобрег и преда за финансирање ОВК. Том приликом смо набавили већу количину аутоматских пушака, муниције, ручних бомби, противтенковских мина, 5 сандука за минобацаче калибра 62 мм један ручни бацач и 9 то-

варних коња".

У Тропоји Зекај је видео и Зенуни Изета и Исуфај Ибрахима, који су такође куповали већу количину наоружања и натоварили их на 17 коња.

"Колико се сећам, наставља Зекај, 2. августа ујутро натоварили смо коње, и то моја група 9 коња, Изет Зенуни и Исуфај Ибрахим 17 коња и још нека лица из Беца 2 коња. Са овако натовареним караваном кренули смо према Југославији. Као водич који нас је пребацио преко границе био је држављанин Албаније, неки Адриатик, коме је Махир Ухаџај дао 400 ДЕМ за ту услугу. Пре преласка границе, код места Суљбица, смо преноћили. (На овом месту Зекај је пред истражним судијом променио првобитно дати исказ по коме им се на том месту, Суљбици, а не у Тропоји придружила још једна група из места Грамочел и Беца, са 19 натоварених коња). Тек сутрадан поподне заједно смо са овом групом из Грамочела и Беца, тј. Изетом Зенунијем и Ибрахимом Исуфајем и осталима, кренули преко планине Богиневица и изашли на Белешку планину". Ту их је, према Зекају, албански водич напустио па су пут наставили сами. У подножју Белешке планине караван кријумчара је морао да застане јер је било одрона па претоварени коњи нису могли безбедно да прођу. Ту су их истоварили и преспавали.

СТРАЖЕ - ПОСЛЕ 80 ГОДИНА С А СРБИЈА

"Сутрадан смо ја, Селман Ухаџај, Изет Зенуни и Исуфај Ибрахим звани Садик, по претходно договору свих нас кренули пешке у своја села да би потражили помоћ ради изношења оружја са овог места. Осталима смо рекли да сачекају 2-3 дана, па ако ништа не стигне да сами покушају пробој. По том договору нас четворица смо кренули пешке са личним наоружањем. Сви смо тада имали аутоматске пушке са по четири оквира. Обучени смо били у маскирне униформе немачке производње, са ознакама такозване ОВК на надлактици. Ја сам поред оружја имао и један затварач за пушкомитраљез који сам носио мом брату од стрица Зекај Бесиму. Изет је са собом имао снајперску пушку, аутоматску пушку и један пиштољ, а Исуфај Ибрахим звани Садик, аутоматску пушку, два пиштоља и ручну радио-станицу. Кретање смо наставили шумским путем према Рашком Долу - Малишевуц, до Стреочких планина - где смо наишли на патролу Војске Југославије. Претходно, наишли смо и на лешеве коња и три човека. Када смо поново кренули, одједном је патрола пуцала у нашег правцу. Нас четворица смо одмах залегли а ја сам се сакрио иза једне стене и испалио у вис четири метка. Након што нас је војска позвала на предају ми смо се предали јер смо схватили да смо опкољени".

Овако је своје одметништво и авантуру са такозваном ОВК описао Муј Зекај, један од ухваћених терориста, изјављујући на крају пред истражним судијом да после хапшења није био физички злостављан и да се осећа физички и психички здравим.

У истој групи ухваћен је и терориста ИБРАХИМ ИСУФАЈ, познатији под надимком Садик (кога је у својој изјави помињао и Муј

Зекај). Исуфај је рођен 11.10.1951. године у Призрену, са сталним местом боравка у селу Грамочел, СО Дечане. Завршио је 4 разреда основне школе и налазио се на привременом раду у Немачкој. Ожењен је и има шесторо деце. Војну обавезу је одслужио 1970. године и води се у евиденцији ВЕ СО Дечане.

У својој изјави истражном судији Миломиру Лазовићу, Исуфај вели да последњих десет година живи на привременом раду у иностранству. Међутим... Почетком 1998. године добио је отказ у фирми где је до тада радио па је дошао у Југославију. Почетком марта месеца сазнао је да се у Глобану формира штаб такозване ОВК па је одлучио да и он приступи тој организацији иако, како каже, формално није потписао приступницу. "У сваком селу у општини Дечане знао сам да се формирају штабови ОВК, па и у мом Грамочелу. Командант мог села постао је извесни Авдијај Алија који је агитовао међу становницима да се придруже такозваној ОВК или да иду са Косова. Задатак нам је био да прикупљамо оружје, копамо ровове,

дајемо страже по селима и боримо се са Србима са којима живели осамдесет година.

ПРЕКО ГРАНИЦЕ НЕПРИМЕЂЕНО

У циљу реализације тих задатака Исуфај је, до сопственом признању три пута одлазио у Албанију. У његовом селу он је био одређен да од мештана прикупља новац за куповину оружја. "Колико се сећам први пут сам отишао за Албанију због куповине оружја за свој засеок Јасић, око 15. марта 1998. године, пошто сам већ прикупио 5.800 ДЕМ, па са заједно са Хасаном Реџепом, својим сестрићем из села Дровина, СО Ђаковица, отишао у Тропоју. Том приликом сам са Реџепом купио 10 аутоматских и 10 полуаутоматских пушака, два ручна бацача, 12 мина за ручни бацач, 40 ручних бомби, два пушкомитраљеза и 6 сандука муниције. Ово оружје смо купили смо купили од извесних Бешуши Ризака и Ђелија Хасана, обојице из Тропоје, држављана Републике Албаније. Оружје смо на три товарна коња допремили

ДОКАЗИ О ЗВЕРСТВИМА "ОСЛОБОДИПАЦА"

Срђан Перовић, капетан МУП Србије, рођен 1962. године у Пећи, отет је (а како се претпоставља истога дана у убијен) 7. јула од стране терориста ОВК. У налазу обдукције која је извршена 17. августа на Институту за судску медицину Медицинског факултета у Приштини, детаљно су описане тешке повреде које су Перовићу нанели шиптарски злочинци, што је узроковало његову смрт.

У спољашњем налазу лекара-вештака наводи се да се у десној половини потиљачног предела на 8 цм, иза корена десне ушне шкољке, налази рана приближно кружног облика, промера 4ц4 см, неравних, мрко зеленкасто пребојених ивица и страна, а дно ране чине вишеструко преломљене кости лобање описаног предела.

На левој бочној страни грудног коша у висини раменог зглоба, захваताјући надкључни, подкључни предео, као и подпазушни, па уназад и леви лопатични предео, налази се дефект коже, подкожног меког ткива и мишића описаних предела зјапегећег, неправилно овалног изгледа, на укупној површини од 30ц28 цм, где лева кључна кост штричи огољена, потпуно попречно преломљена у спољашњој трећини, неравних ивица и страна, а лева лопатица у целисти недостаје.

Лева рука је у потпуности одвојена од тела, лева рамењача у горњој трећини на 27 цм, изнад зглоба ручја потпуно попречно преломљена, неравних ивица ивица и страна, а кост скоро у целисти штричи из лакатног зглоба.

На предњој страни трбуха у пупчаном пределу у правцу средишње предње линије налази се рана, неправилног кружног облика, промера 7ц8 см, дубине до 1 цм.

На подбратку на 1 цм испод врха братка, а у правцу средишње предње линије, на 159 цм изнад равни табана налази се рана неправилног троугластог облика, промера 30ц20 мм.

Лева ушна шкољка у целисти недостаје. Десна ушна шкољка већим делом недостаје. Врх носа недостаје, на месту споја носне хрскавице и носних костију.

На унутрашњој страни десне подколенице, почев од средишње предње линије на 17 цм изнад равни табана, налазе се уздужно постављене скоро паралелно захваताјући и задњу страну десне подколенице 4 ране вретенастог изгледа промера 27ц10цм, 13ц2цм, 27ц11цм и 13ц11цм - на међусобном растојању од по 2 цм, а чије су ивице и стране лако неравне. У оквиру унутрашњег налаза утврђено је између осталог да су са десне стране грудног коша у правцу пазушне линије потпуно попречно преломљено 7 ребара - од другог до осмог.

У свом стручном закључку лекар-вештак др Сузана Матејић констатује да је смрт капетана Срђана Перовића насилна и да је наступила највероватније делом услед разарања по живот важних можданих центара, а делом услед спољашњег и унутрашњег искривљења.

Вештак наводи да су ране нанете тешким, тупим и јако замахнутим механичким оруђем или, а случају рана на ушним шкољкама, носу и левој подколеници, као и на подбратку повреде су нанете шиљком и оштрицом.

у Јасић. Оружје је купљено за око 22 домаћинства која сачињавају засеок Јасић".

Исуфај наводи да је после 5-6 дана, прикупивши још 4.000 марака, поново отишао са сестрићем у Тропоју и донео нову количину оружја, наглашавајући да су њих двојица оба пута границу прешли без инцидената.

Трећи пут, крајем априла, Исуфај је прешао границу са још 11 људи, од којих је, према његовим речима, познавао само двојицу, сина извесног Сефија Бајрама и 15-годишњег сина Косуми Рама, чијег имена такође није могао да се сети. У вези са овим одласком у Албанију Исуфај је као посебно значајан навео податак да му је командант села Авдијај дао потврду да се оружје набавља за Грамочелъ и 8.000 марака. За тај новац купљено је по 10 аутоматских и пушака "двадесетица", 5 полуаутоматских, 2 "золе", два пушкомитраљеза и већу количину муниције. За транспорт су послужили 10 товарних коња, плаћених 500 ДЕМ по грлу. "И овог пута смо границу прешли непримећени код граничног камена Ц2, у близини карауле Кошаре", додао је Исуфај.

Три-четири дана након овог уследило је ново илегално пребацивање у Албанију, с тим што је сада поред Исуфаја био његов сестрић Тахирај Иснија. Отишли су заједно до Тираје а онда се раздвојили: Тахирај је пошао за Италију а Исуфај се укрцао у авион за Диселдорф. У хотелу "Банхоф" у овом немачком граду повезао се са организацијом косовских Албанаца којој је на челу био Салихај Јашар. Крајем јуна Салихај је

Исуфају саопштио да мора поново да се пребаци на Космет јер је куцнуо час за отцепљење од Југославије. По Салихајевом налогу Исуфај је две недеље касније стигао у Цирих где је имао задатак да од Албанаца који живе у Швајцарској прикупи средства за финансирање такозване ОВК на Косову. Исуфај каже да је прикупио око 20.000 марака, али да је било још активиста из Грамочела. У Цириху је тада одржан и састанак главешина тзв. ОВК. "На том састанку сам приметио Хоџај Џавита, Салихај Јашара, Хајрадинај Насера, Улахаџај Хасана и друге. Јашар Салихај је одржао говор и рекао да се на Косову распламсао рат и да ћемо да створимо своју државу Републику Косово.

КОРЕКТНО ПОСТУПАЊЕ

У Цириху сам срео и свог сусељана Зенуни Изета, па је донета одлука да нас двојица однесемо новац за куповину оружја у Албанији", каже Исуфај. После пребацивања трајектом Бари-Драч њих двојица су стигли у Тирану, где су провели 2-3 дана а затим продужили до Тропоје. Тамо су од Ризак Бешушија (кога су познавали од раније) и на пијаци у Тропоји купили већу количину оружја и муниције.

"Пре тога, Изет Зенуни и ја свратили смо у штаб такозване ОВК у Тропоји, где смо затекли извесна лица која су нам се представила надимцима Ђори, Гани, Зећо и Агај Адем из Грамочела. На пијаци смо купили 20 аутоматских пушака са оквиrom од 20 метака, 20 аутоматских пушака "калашњиков", 10

полуаутоматских пушака, два ручна бацача домета 150 м и три бацача домета 500 м, четири тешка митраљеза "Гулинов", 11 пушкомитраљеза са добошем кал. 7.62 мм, 5 пушкомитраљеза, 1 минобацач са постољем, 6 аутомата који користе пиштољски метак 7.62 мм, 1 аутомат немачке производње 9 мм, пушку југословенске производње М-58 7.9мм, 1 снајперску пушку југословенске производње, 2 пиштоља, 18 сандука муниције разног калибра, 6 сандука мина за ручни бацач, 5 сандука мина за минобацач, 4 сандука противтенковских мина, 1 сандук ручних бомби, 100 пари маскирних униформи, 50 пари војничких чизама, 2 џака санитетског материјала. Ово оружје смо натоварили на 17 коња које смо ја и Идриз купили од Мејдана по 500 ДЕМ по грлу, за које потребе је Изет позајмио још 5.000 ДЕМ од извесног Адема Араја".

У наставку, исказ Ибрахима Исуфаја у свему се поклапа са оним што је рекао Муј Зекај, до тренутка када су их припадници Војске Југославије лишили слободе. Исуфај је још изјавио да је био члан штаба такозване ОВК у свом засеоку Јасићу, у коме су се још налазили и Фламур Имерај, Идриз Химај и Шабан Љахај, а да је њихов задатак био искључиво прикупљање новца од сународника и набавка оружја у суседној Албанији.

И Исуфај је потврдио да је су са њим државни органи Републике Србије коректно поступали и да се у тренутку давања исказа осећа психички и физички здравим.

КОСОВО: ЧЕКАЈУЋИ НАТО (НАСТАВАК ПРИЧЕ)

Vox populi

Народ нити се узбуђује нити се узбуђује, и ништа га више не може изненадити, а захваљујући својој мудрој цивилној и војној власти, има спремане одговоре на све изазове.

Степе СИКАВИЦА

Иако се тзв. шатл-дипломатија америчке администрације са Кристофером Хилом на челу разапела између Приштине и Београда, а све у нади да би коначно, уместо оружја, могли да прораде преговори између представника Државе Србије и представника косовских Албанаца (за неке аналитичаре то је већ готова ствар) - војни планови Алијансе о пацификацији Косова нису стављени ад акта. Напротив, ажурирани су иако су "снаге безбедности Републике Србије разбиле и последње остатке шиптарских терористичких банди". Што ће рећи да се НАТО-оружје и надаље држи "на готовс" и велика је вероватноћа да ће оно бити "стављено у функцију, па била то само "пасивна функција" по босанском моделу: да то оружје буде гарант имплементације евентуалног (макар и привременог) споразума о прекиду непријатељстава између закрвљених страна и о успостављању каквог-таквог сношљивог живота на Косову.

Јер, сви су изгледали да другачије не иде. Ствари се не померају боље ни након што је најновија америчка експедиција, у саставу Џон Шатак (амбасадор за људска права) и Боб Дол (сенатор), провела три незаборавна дана у "јужној српској покрајини", а све то крунисано "отвореним и пријатним разговором" у Белом двору на Дедињу између речених емисара и "Најјачег Балканског Преговарача".

"НЕСПОСОБНИ" НАТО

Шта на то каже народ? Мислимо у односу на вероватноћу "стављања у функцију" НАТО-оружја да би умукло оружје на Косову. То питање поставили смо још у прошлом броју, па следи наставак приче. Дакле, шта каже народ?

Кад кажемо народ, онда мислимо на ову

аморфну масу коју Он, тј. Газда, може да меси како му драго и која се властитом енергијом, попут црвеног тешиха, простире испред Њега на свим макадамама његове судлуке политике: кад хоће да оствари своје изразито наказне идеје, онда злоупотребљава народ као етнос из којег невероватним даром ослобађа енергију мржње; а када су Му намере нешто сношљивије, онда Му је у служби народ као популус, па би се могло рећи: народ - то смо сви ми слуђени (неко више, неко мање), обневидели, дезоријентисани и троми, али чудесно мазохистички вољни да Га ево већ десету годину следимо на путу ка цивилизацијском губилишту. И чини се као да нема тога НАТО-а који нам може препречити тај пут.

О томе ће нам у извесном смислу посведочити и ламент академика Матије Бећковића, с почетка овогодишњег јула, а по песниковом повратку с краткотрајног излета у Америку, када су по ко зна који пут из Авакса "пребројани" "српски војни циљеви" и претње ударима из ваздуха изгледале више него извесне: "Тек кад се човек овде врати види да је широм света веће узбуђење него код нас, као да не видимо свој положај. Не постоји народ коме се прети бомбардовањем, а да он буде толико равнодушан. Као у некој апокалиптичној причи, људи скоро да траже справе за навођење бомбардера и свако би да га наведе на своју сопствену кућу. То је нешто што није виђено у људској историји".

Ако је народ скрушен и депресиван, тако рећи никакав, г. Вук Обрадовић, лидер србијанске Социјалдемократије, објасниће нам зашто је народ такав такав је: "Народ је деценијама навикаван на послушност. Постоји страх да би промене могле да донесу нешто што је горе од овога што имамо. Можда тешко звучи оцена коју ћу изрећи, али - ми смо један болестан народ..."

Дакако, не би било упутно да се сад г. В. Обрадовићу постављају нека тривијална питања, рецимо нешто у смислу: јесу ли и остали народи из некадашњег корпуса "наших народа и народности" навикавани на послушност или је то само српски и србијански усуд? Или, како да се постави питање: да ли је г. Обрадовић лично допринео обољењу народа ако се зна да је човек окачио генералску униформу о клин на очиглед тог истог народа, и то у часу кад није био у стању да испуни једно важно обећање дато баш том народу - како ће му у одређеном року из ратом потпаљене Босне вратити завојничене и у рат гурнуте синове (тај Обрадовићев гест и сам ондашњи и садашњи Врховни Господар овдашњег свега постојећег, па дакле и оружаних снага СРЈ, произвео у - достојанствен чин, што нарочито у овом часу не би требало сметнути с ума).

Још мање је упутно да у све уплићемо брата му Павића, мада је овај бивао и високи функционер владајуће партије у Србији и иза говорнице Скупштине Србије, а у функцији потпредседника тог високог народног форума, грмео-гласом и аргументацијом којих се не би постидео ни сам др Војислав Шешељ - како и оружјем треба бранити "наш народ" у Хрватској и Босни и Херцеговини. И, ево, Господару и Његовим најоданијим верницима захваљујући, та одбрана

траје до дана данашњег (и крај јој се не назире!), и мора да се и од те интензивне одбране народу замутило у глави.

НИ УЗБУНЕ НИ УЗБУЂЕЊА

У реду, дијагноза је ту, и она (рече г. В. Обрадовић) гласи: народ је болестан. А има ли лека, шта уопште нуде домаћи "инжињери људских душа"? Наравно да терапије има, али је проблематична ефикасност патентираних лекова. Узмимо за пример сугестију која нам налаже да се супротставимо НАТО-авијацији, односно да се сучелимо са било којим НАТО-снагама ако би се ове дрзнуле да "седну" на Косово, а што нам се озбиљно препоручује као незамењив лек за излазак из летаргије. Приближимо предлог нашем ракурсу.

Најпре је (као што се сећамо) наш познати и признати политички и војни стратег г. Ивица Дачић још тамо негде у јуну устврдио да НАТО "мора да тражи дозволу", па тек ако му наше власти одобре онда би могао да нас звекне по глави из ваздуха, било с копна или с мора, а може и комбиновано, по вољи му. После су се ређали наши активни и пасивни генерали, пуковници, мајори и капетани Зоран Лилић, Љубиша Величковић, Душан Вилић, Стеван Мирковић, Војислав Шешељ, Павић Обрадовић, ТВ Милован (Дрецу) итд. чије се тезе своде на то да нам НАТО, ако би се и осмелио да интервенише, не може ништа! Како је то могуће?

Прво, "наш народ" као такав генетски је ратнички јак; друго, генерали Алијансе, па чак ни свемоћна ЦИА, не знају где су лоцирани наших пет пукова са веома ефикасним покретним ПВО системима; и треће, права мора за западне обавештајце и стратега јесте то да нису сигурни има ли Војска Југославије чувени противваздушни систем руског порекла и производње С-300 ПМУ-1 (и колико борбених комплета), који и дању и обноћ, једнако по сунцу и вејавици, буквално обара све што лети. Ми ћемо се патриотски наслађивати и нећемо им одати тајну, нека се, скотови, и надаље пеку на ватри неизвесности!

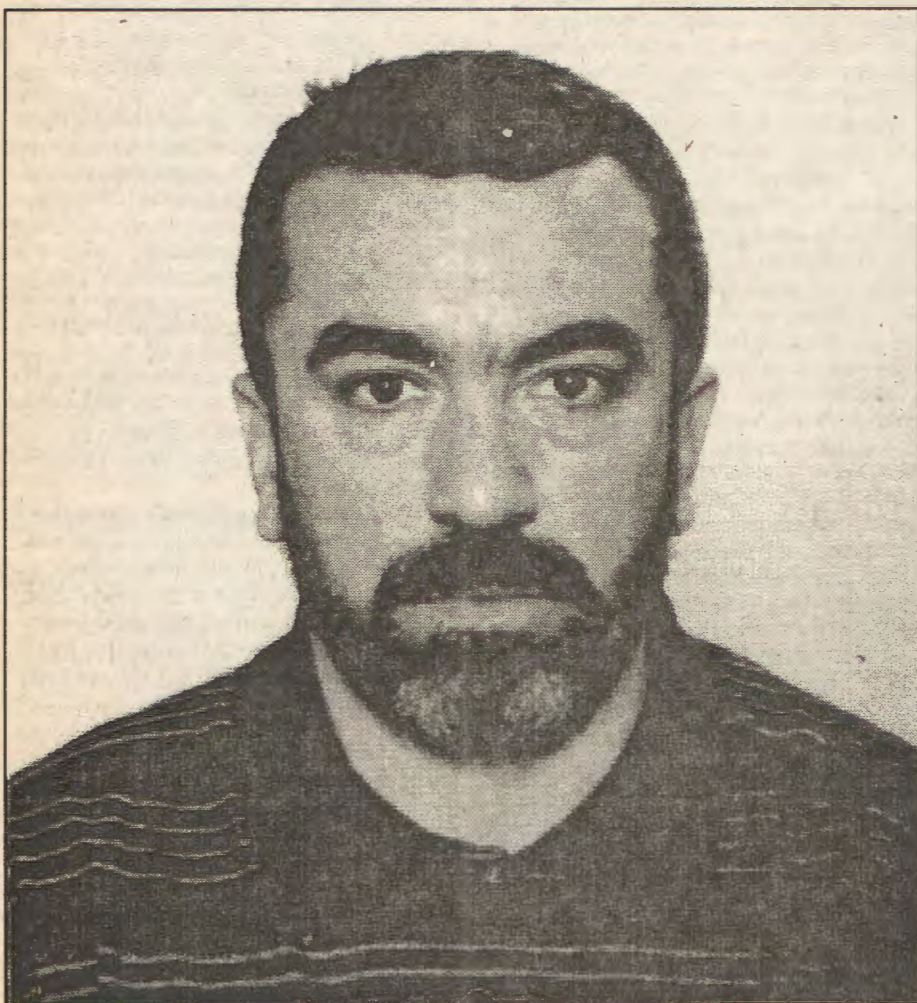
Најзад, ако би све то заказало, народу увек остаје последња линија одбране: да се жртвује, чему народ такође поучавају овдашњи војни мислиоци и филозофи рата. Односно, чак и да је народ свестан чињенице да овдашња оружана сила ни на који начин не може парирати моћној НАТО-машинерији, она има да јој се супротстави и по цену тоталног изгинућа и големих материјалних губитака. То мора да је зато да би се поколењима преносио глас о томе како су се данашње генерације до последњег даха бориле за Отаџбину, а Отаџбина - о свим мерилима, стандардима и достојанству живљења нам - то је Он.

Као што се види, понуђена терапија готово да је контрапродуктивна: народ нити се узбуђује нити се узбуђује, и ништа га више не може изненадити, а захваљујући својој мудрој цивилној и војној власти, има спремане одговоре на све изазове. Зато она старинска изрека "воц попули, воц деи" у нас једино има смисла ако је Он изједначен с Богом. Као што и јесте. Амин.

**МИЛИВОЈЕ МИХАЈЛОВИЋ, ДИРЕКТОР
МЕДИА ЦЕНТРА У ПРИШТИНИ**

Истина је најбоља пропаганда

Ми оне који долазе у Медиа центар не питамо које су вере, нације или којој партији припадају. Овде раде углавном студенти: поред Срба ту су и један Словенац, Сиријка, Рус... Донедавно је као преводилац радио и један Албанац. Сви су они рођени на Косову и Метохији. Радимо по читав дан и немамо ни времена, а ни воље, за некакве идеолошке и политичке расправе и провере, каже први човек овој недавно основаној српској информативној јункти у Приштини.

Александар ЦВЕТКОВИЋ

Опишите нам како функционише Медиа центар УНС у Приштини - колико је стално ангажованих службеника, како настају саопштења за јав-

ност, ко је надлежан и колико често се организују конференције за штампу... и сл.?

Медиа центар је почео са радом 16. априла ове године у "Гранд" хотелу у Приштини, а основало га је Удружење новинара Србије. Центар свакога дана ра-

ди од осам сати до поноћи. Овај центар је формиран да би, пре свега, пружао услуге бројним страним новинарима који бораве на Косову и Метохији. У Центру ради око 20, углавном младих људи, сви су из Приштине и основни критеријуми за њихово ангажовање у центру су били познавање језика и комуникативност.

Медиа центар је до сада, приликом свих важнијих догађаја, организовао одласке страних и домаћих новинара на лице места, а скоро свакодневно више страних новинара у овом центру траже и добијају помоћ око одласка на терен. Ми им пружамо преводилачке, стрингерске и фиксерске услуге.

Осим тога, у Медиа центру су осигуране добре телефонске везе, тако да новинари најчешће одавде шаљу извештаје својим редакцијама.

Медиа центар је до сада објавио око 550 вести са Косова и Метохије, које шаљемо на адресе око 50 светских редакција. До сада је у Медиа центру организовано више конференција за штампу. Углавном се организују прес-конференције личности за које показују интересовање новинари који бораве у Центру.

До сада је у сличним ситуацијама за извештавање из кризних подручја најдоговорнија била национална информативна агенција ТАНЈУГ. У чему је главна новина која доноси оснивање Центра у Приштини?

Новина је у томе што новинари у Медиа центру добијају скоро потпуне услуге. У прилици су да овде добију брзу и, што је најбитније, тачну вест о догађају. Уколико покажу интересовање обезбеђујемо им одлазак на лице места. Могу да користе наш рачунски центар за обраду текстова и слање фотографије, да користе нашу документацију.

Можда није најбитније, али је свакако важно и то што ми чинимо све да се у Медиа-центру новинари осећају пријатно. То је место где могу добити и тачне податке, али и помоћ у решавању разних проблема.

ОД НОВИНАРА ДО ДИПЛОМАТА

Имате ли коментар на оптужбе из Београда, од колега који се другачије позиционирају према власти у Србији, да сте злоупотребили име њихове, у том тренутку већ постојеће институције?

Немам коментара. Ради се о малом непоразуму. Важно је да је све у складу са законима. Људи из београдског Медија центра су моји пријатељи, а најважније је да свако ради свој посао и да ни ми њима ништа они нама не сметају у томе.

Колико је изражен хијерархијски однос најважнијих државних органа у Покрајини, када је реч о одабиру и пласирању информација, тј. да ли се активности Медија центра због специфичних околности може посматрати више као технички сервис владе Србије или поседује одређени степен аутономије, с обзиром да га је

оформило професионално новинарско удружење?

Медиа центар у Приштини ради потпуно самостално и није сервис ниједног форума, нити владине или невладине институције. Ми се трудимо да будемо једино "сервис" истине о Косову и Метохији и верујем да ћемо у томе успети. Формирањем Медиа центра Удружење новинара Србије је, верујем, повукло пре свега потез који ће користити новинарској професији.

Колико је у овом тренутку званично регистрованих, тј. акредитованих извештача са подручја Косова, према вашим подацима?

До сада је услуге Медиа центра користило преко пет стотина страних и домаћих новинара. У Центру је боравило више од сто дипломата. Ми не акредитујемо новинаре. Једноставно, све колеге су добродошле и ми се трудимо да им што више помогнемо.

Како је интересовање за преузимање и коришћење информација Медиа центра у неизмењеном облику и да ли је забележен већи број случајева злоупотребе вас као извора?

Информације из Медиа центра се користе на разне начине. Има редакција које коректно преносе наше вести. Има новинара који их у својим текстовима упоређују са вестима које добијају из албанских извора. Наш посао је да им ставимо на располагање вест која је тачна, значи проверена из више извора. Вести често проверавамо и у албанским изворима. Знамо да се поверење новинара тешко стиче а лако губи. За сада смо углавном задовољни интересовањем страних и домаћих новинара за наше информације.

ОДБАЦИВАЊЕ СТЕРЕОТИПА

Постоји ли пракса да се акредитованим извештачима изађе у сусрет када вам се они сами обрате за услугу посредовања са неофицијелним извором информисања (дакле, да вас замоле за уступање личних професионалних веза) или посету мести-ма која са становишта српских власти можда и нису "најподобнија"?

Наравно. Настојимо да изађемо у сусрет новинарима када траже наше посредовање, без обзира да ли се ради о официјелним или неофицијелним изворима информација. Криза на Косову и Метохији је најозбиљнији проблем наше државе и не трпи стереотипне критеријуме подобности, нити антагонизме на релацији власт-опозиција.

Задовољавају ли домаће и стране новинаре општи услови боравка и третмана у Приштини и на Косову. Ако има примедби, на шта се најчешће жале?

У глобалу, новинари су задовољни условима боравка и третмана у Приштини и на Косову и Метохији. Најчешће им смета то што не могу у сваком моменту да се нађу на месту догађаја. То су махом новинари који су прошли и кризу у Хрватској, и у Босни и Херцеговини, и чини ми се да

овде имају мање примедби.

Можете ли навести неки пример да су сарадници Медиа центра до информације из линије "фронта" дошли пре војно-полицијских органа, и какав се поступак тада примењује (да ли је таква вест под ембаргом, до званичне потврде)?

Има много примера да је Медиа центар дошао до информације пре војно-полицијских органа. Наше вести никада нису биле под ембаргом, нити је било ко из полицијских или војних органа успео да заустави неку нашу информацију. Било је у почетку покушаја појединаца да нас увуку у пропагандне стереотипе, али су брзо одустали.

Све вести, понављам, настојимо да проверимо из више извора, па често потврду вести тражимо и од званичних органа.

Да ли постоји усмерено деловање Медиа центра према одређеним иностраним медијима за које се процењује да имају већи утицај у глобалним оквирима (у првом реду Си-Ен-Ен) и даје ли то позитивне ефекте?

Не постоји усмерено деловање ни према коме. Настојимо да подједнако помогнемо свима, и ЦНН као и људима из неких афричких редакција за које смо први пут чули.

Сматрате ли да је међународна медијска уздржаност после открића масовних гробница српских цивила последица новинарских предрасуда или политичких калкулација утицајних људи у редакцијама?

Истина је, вероватно, негде на средини. Има и новинарских предрасуда, а не недостаје ни калкулација у редакцијама. Морамо бити објективни и схватити да је свет, посебно Запад, после рата у Хрватској и Босни, који је био препун незапамћених медијских манипулација, пун предрасуда према Србији и Србима. Морамо бити свесни да је и у вези са ситуацијом на Косову и Метохији Запад годинама примао једносмерне информације, искључиво из албанских извора и да су и ту изграђене одређене предрасуде. Сетите се да је готово читава западна јавност поверовала у причу о једнонационалном тровању Албанаца на Косову. Ради се о информативном рату у којем има много мање савести него у оружаном рату. Наша је предност што Србија нема шта да крије када је Косово и Метохија у питању. А у питању је сукоб једне легитимне државе са сецесионистичким покретом. Ми не треба да измишљамо и инсценирамо. Лажима се лаж никада не сузбија. Ми никога ништа не отимамо. Уосталом, и међународна заједница је против отцепљења Косова од Србије. Наш циљ је да се успостави мир на овим просторима и да се сулудим идејама плати што мањи данак у крви.

"ЧАУРЕ РАКЕТНОГ БАЦАЧА"

Да ли према Вашем виђењу међу страним дописницима на Косову и Метохији доминирају они склони тенденциозном и сензационалистичком извештавању или,

пак, преовлађују колеге које поштују професионалне стандарде објективног извештавања?

Међу новинарима има сјајних професионалаца, али има и оних који унапред "све знају", који дођу са написаним извештајима и који непрестано траже потврде за оно што је неко и негде уместо њих исконструисао.

Прави професионалци врло брзо схвате суштину догађаја на Косову и Метохији, проблеме покушавају да расветле из више углова, опрезни су и у њиховим текстовима је тешко пронаћи неистину.

Има, најжалост, примера који се препричавају. Једна америчка новинарка је, на пример, узбуђеним гласом извештавала о наводном гранатирању једног албанског села и у извештају рекла да је "лично видела чауре вишецевног ракетног бацача". Када су је колеге упозориле да ракетни бацачи немају чауре, она је поцрвенела, али је извештај обишао свет.

Немац који је измислио масовне гробнице Албанаца у Ораховцу се исте вечери, када се група од 50 страних новинара на лицу места уверила да је то нетачно, изгубио са Косова.

На који начин је Медиа центар укључен у сузбијање пропаганде албанске стрзне и њиховог, од раније веома активног Информативног центра?

Албански информативни центар у Приштини ради већ неколико година и потпуно је у служби албанског сепаратизма. Ми не демантујемо њихове информације, јер је то узалудан посао. Медиа центар настоји да објављује само тачне вести. До сада није демантована ниједна вест Медиа центра. Наше вести врло често објављују и албанску листови у Приштини.

Да ли одржавате било какве контакте са неком организацијом косовских Албанаца, макар и преко посредника?

Да, са многим, али то су неформалне и личне везе.

У Србији је до сада било раширено уверење да је власт на Косову прилично нееластична према другачијем политичком мишљењу, па у складу са тим и да је врло сужен простор неистомишљеницима у јавним службама и пословима. Како ви у Медиа центру у Приштини гледате на критеријум идеолошке проверености, што ће рећи партијске лојалности својих сарадника?

У Медиа центру, као што сам на почетку разговора рекао, ради двадесетак претежно младих људи. Мислим да нико од нас није члан ниједне партије. Нити ми оне који долазе у Медиа центра питамо које су вере, нације или којој партији припадају. Овде раде углавном студенти: поред Срба ту су и један Словенац, Сиријка, Рус... До недавно је као преводилац радио и један Албанац. Сви су они рођени на Косову и Метохији. Радимо по читав дан и немамо ни времена, а ни воље, за некакве идеолошке и политичке расправе и провере.

После мене - потоп?!

Тројгодишњим тајм-аутом, који "прелазним решењем" (наводно) нуди Милошевић, али се не зна шта оно уопште садржи, председник СРЈ, у ствари, "купује време" до истека свој мандата, а шта ће после бити - баш њега брија! - Да ли је једино и трајно решење у неком новом Дејтону?

Никола БУРЗАН

На Косову, на жалост, ништа ново. И даље се гине, откривају се масовне гробнице, све је више избеглица, "разбијена тзв. ОВК" напада даноноћно, иза сваког догађаја вреба смрт. Жалосни и трагични догађаји смењују се филмском брзином, вести застаревају истог дана када су објављене. Број мртвих и рањених, изгледа, више нико и не броји! И, што не најгоре, том ужасном крвопролићу не види се краја! Не помажу ни апели, ни захтеви, ни претње међународних институција - од Савета Безбедности УН, до ЕУ и НАТО: сва упозорења наилазе на глуве уши обе стране.

Куда све то води, понавља ли се Босна на Косову? Зар та моћна међународна заједница није способна (или вољна?) да нађе решење и заустави ужасе косовског рата? Дobar познавалац тамошњих прилика и Албанаца уопште, Новак Прибићевић (био је амбасадор у Тирани) каже: "У условима када нема ни минимума међусобног поверења, и када су полазне позиције толико удаљене и супротстављене, није реално очекивати да двије стране својим напорима дођу до прихватљивог рјешења. Стога ће извјесно наметање бити неизбјежно, највјероватније путем међународне конференције по моделу примирења у Дејтону. Разумије се, свако рјешење мора бити праћено и трајним и адекватним међународном гаранцијама, а вјероватно и протекторским надзирањем у првим фазама имплементације".

НИ ПОКРАЈИНА НИ РЕПУБЛИКА - А ШТА?

То је речено пре него што је пуштен у оптицај извесни план за "привремено решење" статуса Косова, за који се још не зна ни шта, заправо, садржи и каква решења нуди, сем да би та "привременост" трајала три до пет година. У почетку се није знало чак ни чији је то "план" - амерички, европски, српски, албански? И коначно се испоставило да је реч о пројекту Слободана Милошевића?! Ту "тајну", по обичају, ни овог пута нисмо сазнали из домаћих већ из страних извора! Наиме, италијански министар спољних послова Дини саопштио је да Италија "у потпуности подржава предлог председника СРЈ Милошевића о аутономији Косова"! Дини је још рекао да је тај предлог "веома по-

зитиван" и да је "у складу са тежњама и иницијативом ЕУ и међународне заједнице..."?!

Тако, ето, народ сазнаје шта му газда ради! Међутим, какву то АУТОНОМИЈУ предлаже Милошевић - и даље је непознаница! Према неким тумачењима из америчких извора, реч је о "прелазном решењу" које би трајало три године, а статус Косова не б био "ни покрајина, ни република" већ - нешто између?! И чим је "политички лидер" тзв. ОВК Демаћи тај "план" дочекао на нож, изјављујући да би то била "капитулација косовских Албанаца", српска режиска пропаганда је почела да га, тај "план" глорификује и даје му, Милошевићу, безрезервну подршку! Иако, сигуран сам, ни сама не зна шта то "решење" садржи и чему то даје подршку?! Али, ако је аутор Милошевић, а Демаћи се противи - значи добро је! Чисти шешелизам на делу!

ЧЕТИРИ ПРЕТХОДНА УСЛОВА МИЛОШЕВИЋУ

Заправо, поново је на делу стари Милошевић: нико не зна шта ради, шта предлаже, шта обећава свету, али увек обезбеђује "безрезервну подршку" својих послушника!

Посебно је занимљив, па и интригантан, тај један једини познати детаљ: прелазно (или привремено) решење у року од три године. Зашто је Милошевић изабрао баш тај трогодишњи тајм - аут? Зато, убеђен сам, што се то поклапа с истеком његовог мандата на функцију председника СРЈ! А онда: "После мене потоп"! Лукаво, нема шта! и опет он неће бити ни крив, ни дужан - низашта!?

Баш ме чуди што "пацификацију" Косова не препусти Шешељевићим радикалима: они увек имају једноставна и лака решења за све! Тома Николић, рецимо, говори онако "како замишља мали Ђокица": "Ми ћемо статус Косова и Метохије, преко закона о локалној самоуправи, уредити без обзира да ли Албанци желе да у томе учествују или не! Они ће касније морати да се понашају у складу са законом који будемо донели"! Нема код радикала трте-мрте, само трте! Баш их брига и за Милошевићево "привремено решење"! Ближи ли се то крај црвено - црне коалиције? Пуца ли то тиква тамо где је и засађена - на Косову, тј. око Косова?

А да није баш све тако просто и једноставно, сведочи и изјава шефа грчке дипло-

матије Пангелоса да Милошевић, претходно, мора да испуни четири основна услова: већи број међународних посматрача на лицу места (Косову), тренутни прекид ватре с обе стране, преговори на бази аутономије, и - прихватање међународног (ОЕБС) посредника за Косово.

Грчка, наводно, покушава да помогне Милошевићу да се заустави политика санкција против Београда. Али, он то, изгледа, неће! Јер, кажу грчки извори, Милошевић је већ два пута одбацио предлоге пријатељске му Грчке, да би одмах потом исте такве прихватио када су их понудили Американци!? Стари Милошевић поново на делу! Није он грчки, већ амерички човек! Слуша само оно што кажу јачи и моћнији и кад га претњама ставе уза зид!

МИЛОШЕВИЋ ПОНОВО НИЈЕ ИСКОРИСТИО "ОДРЕШЕНЕ РУКЕ"

На жалост, Милошевић не предузима ништа. Чак га и Руси оптужују да ниједан од договора с Жељцином није испоштовао. Веома је индикативна изјава врховног команданта НАТО, генерала Кларка. Коментаришући спекулације да је Милошевић прећутно добио "одрешене руке" да косовски проблем реши "на терену" (сетите се сличног, ако не истоветног, одобрења за Словенију 1911), Кларк је рекао: "Милошевићу нико није дао НЕОГРАНИЧЕНО ВРЕМЕ за решавање кризе на Косову"?! Другим речима, имао је (прећутно) сагласност да "среди ствари" са тзв. ОВК, али ни то - по старом обичају - као ни било шта досад, није благовремено и ефикасно обавио! Намерно или не - друго је питање.

Стога генерал Весли Кларк с правом каже да "расту могућности да решавање косовске кризе буде изузето из руку господина Милошевића"! Лукав и претрпеден какав је, он је то изгледа и озбиљно схватио, па је измислио "привремено решење" уз трогодишњи тајм - аут, а "после мене - потоп"! Сумњам да ће то проћи код косовских Албанаца, поготово оних екстремнијих, да ће ово лудило потрајати и да је, у праву амбасадор Прибићевић: нема решења без новог Дејтона... Дај Боже, да нисам у праву...

У сваком случају, бољи је и нови, било какав, Дејтон, него војна интервенција, за коју је НАТО спреман као запет пушка.

Крокодилске сузе Војислава Шешеља

Др Александар ИЛИЋ

Међу чудноватим изјавама које Војислав Шешељ логорично разбацује на конференцијама за штампу његове странке, недавно се могла чути једна у којој је вођа радикала одиста превазиша самога себе. Поводом штрајка наставника Правног факултета у Београду и могућег отказа који штрајкачима - најугледнијим професорима тог факултета - прети, Војислав Шешељ је изразио жаљење због такве могуће судбине Косте Чавошког, који је - по Шешељевићим речима - одличан професор.

Да човек не поверује својим ушима. Закон о универзитету чије ће последице свакако уназидати универзитет, најодлучније су у скупштини подржали управо радикали, брукајући тако по ко зна који пут демократију, а међу радикалима се у подршци новом Закону највише истакао најблиставији радикалски интелектуалац (после Шешеља, наравно) Тома Николић - наслршени правник. Предлажемо Шешељу да нови, радикалски декан Правног факултета истоме омогући да убрзано заврши права, магистрира, докторира - и замени Косту Чавошког. За то су - ако буде верно следио пример свог мудрог вође - Томи Николићу потребне две, три године, јер кад се споје гвоздена воља, истурена вилица, мрачан и строг поглед, меморисање без размишљања и оно пресудно, политичка подобност, јуче марксистичка, данас дажно српска, и Николић може доказати да је Србија земља неограничених могућности за људе проверено ограничене памети.

(Узгред: да неко не би помислио да је писац овог чланка оцај Текеријева универзитетски сноб, наглашавамо - ако то треба уопште наглашавати - како поштујемо све људе који нису завршили факултет или средњу школу, а честито раде свој макар и најскромнији посао: не ценимо нимало оне који тврде да нису могли да заврше факултет зато што им је у томе сметао ранији систем, а онда лече сопствене фрустрације уништавањем онога што их превазилази).

КРОКОДИЛ ИЗА СУЗА

Крокодилске сузе које лије Војислав Шешељ над судбином Косте Чавошког лицемерне су троструко: уплакани крокодил је, пре свега, подржао недемократски Закон о универзитету; затим се из петних жила потрудио да на три важна факултета у Београду буду постављени његови, радикалски декани (Антић, Маројевић, Теодосић); на крају, лично је подржао конкретне планове и поступке појединих радикалских декана

(имамо пре свега на уму суманути Маројевићев статут). Није нимало случајно да су на Правном, Филолошком и Електротехничком факултету избили најжешћи сукоби између нових декана и наставника, јер тамо где дођу радикали нема оклевања и колебања, тамо демократија и српство одмах страдају.

Нема никакве сумње у то да је вођа радикала Војислав Шешељ главни целат Београдског универзитета, главни извршилац чистки које на том универзитету предстоје. Нема никакве сумње ни у то да је на том задатку Војислав Шешељ и највећи лицемер - било је, свакако, целата који су жалили жртву и тражили од ње опроштај, али није било целата који су своју жртву, све давећи је, у исто време јавно хвалили.

Човек, наравно, мора да се запита, пред овим невероватним феноменом, о чему је ту реч: о социјално-политичкој појави хома дуплекса, о озбиљном психичком ободењу (поцепана личност, шизофренија), о приземној и јадној политичкој рачуници, или, можда, о свему томе заједно?

Одиста, само се феноменом хома дуплекса може објаснити Шешељево спокојно пристајање на још једно понижење Београдског универзитета. После рата, са универзитета су отерани такозвани ненародни професори; метафора, судбинска, Брана Петронијевић; седамдесетих година поново професори са Филозофског; али тада су већ српски комунисти могли рећи: ми то не бисмо учинили, сачувај Боже, то су наредили: 1. Тито, 2. Кардељ, 3. Бакарић, 4. Крајачић, 5. Фадиљ Хоца и остали.

Данас такво оправдање или "оправдање" (да сада о томе не расправљамо) више не важи. Нема Тита, нема Кардеља, нема Бакарића... Сада то Срби раде Србима и то - да ли да се томе чудимо? - приљезније и штедрије од некадашњих стварних или наводних непријатеља српства.

Ако је Војислав Шешељ од пароле "Срби на окуп" стигао до праксе "Срби - са универзитета - на врбе", то се више не може објаснити социјално-политички условљеном моралном двострукошћу, него врстом лудила. Каковог лудила? Дефиниција је одавно позната. Мегаломански егоцентрик са суманутим фиксним идејама ("Желим да се Велика Србија граничи са Великом Немачком"), Шешељ не воли Србе, него - као сви егоцентрици - само себе. Ко год се нађе на путу том мономанијачком егоцентризму, претвара се у предмет Шешељевог безмерне садистичке мржње.

ПРЕДИЗБОРНА ПСИХИЈАТРИЈА

Нема ничег новог под сунцем, казао је Проповедник. По мегаломанији, егоцентризму, суманутим фиксним идејама и

некрофилном садизму, Шешељ је само трагикомична варијација његовог стварног узора и претходника (какав Пашић!), а то је Адолф Хитлер ("Данас смо освојили Немачку, а сутра ћемо цео свет", "Мој немачки Рајх трајаће хиљаду година", "Овај изабрани народ добио је најзад изабраног вођу"). У данима пораза - који је дуго одбијао да призна - у Вучјој јами, касније и у берлинском бункеру, Хитлер је пред крај живота исписивао у свом тестаменту горке речи мржње према немачком народу, који није био на висини његовог замисли, желећи том наводно вољеном народу потпуно уништење.

И уместо што данас Војислав Шешељ позива на нове изборе, не би по нашем мишљењу било рђаво да неко позове Шешеља - претих избора - на психијатријски преглед. Уверен сам да би полазећи од дефиниције коју смо навели, психијатријски тим установио истоветну дијагнозу. Да Шешељу у тој болници (еуфемизам) не би било досадно (без хоспитализације се у овако тешком случају не може) могао би са собом повести и своја три декана - угурсуза, да га забављају. Уверен сам да би и код њих психијатри понешто "врло интересно" могли пронаћи. (Није само Хитлер био луд, луди су били готово сви око њега: немачки националсоцијализам представља, поред осталог, драгоцен случај споја спонтаног и организованог удружења лудака).

Да на крају осветлимо и оно што смо назвали приземном и јадном рачуницом Војислава Шешеља (такозвани лудични тренуци практичног, па и користољубивог карактера). Растворујући професоре универзитета, Шешељ је пред једним застао. Не зато што у његовом срцу има осећања, или у духу поштовања - у питању је рачуница. Коста Чавошки оправданог слови не само као врстан правник, него и као демократски националиста тако широког срца да се заузима и за недемократске националисте (за разлику од Шешеља, Чавошки воли све Србе, чак и оне који то нису заслужили, а као демократа брани, гле чуда, Хрвате и Муслимане). Јурећи на изборе и ка власти, Шешељ се с разлогом забринуо да у току изборне кампање, чак и његови наивни, пропагандом заведени, пред - политички гласачи, што више брину за српство него за демократију, не почну да га све чешће, онако по српски, припиткују: "Је ли бре, какав си ти то Србин, кад баш као и Тито отера Чавошког на улицу?!"

У рукама вође српских радикала никада нисте могли видети политичке карте хуманизма и демократије (тих надређених вредности што контролишу националну вредност); демагошке економско-социјалне карте је већ страшио (раније: продаћемо Дедиње да исплатимо пензије; данас: нема пара у фондovima, пензионери су хоштаплери); остала му је само "вршштећа", лажна и демагошка национална карта, коју му могући "случај Чавошки" делимично и потенцијално опасно такође избија из руке.

Зато се вођа српских радикала, у исто време хвалећи и давећи Косту Чавошког, крокодилски расплакао. Не над Костом Чавошким него - како то иначе бива - над самим собом.

ШТЕТОЧИНСКА ШЕШЕЉИЈАДА

Лажов Били

Уместо да се Влада Србије постигне због чињенице да је њен претседник најурен из Републике Српске због њонашања које не трпи цивилизован свет, Војислав Шешељ је позван да преко државне телевизије свима поручи да Србија том свету не жели да припада - каже се у недавном саопштењу за јавност Српског покрета обнове уриличног поводом интервјуа који је Војислав Шешељ дао државној телевизији у часу када му је Привремена изборна комисија ОЕБС-а за БиХ забранила да учествује у предизборној кампањи Српске радикалне странке Републике Српске.

Милена М. ПОПОВИЋ

Одлука председника Привремене изборне комисије Роберта Берија да исклучи лидера СРС из предизборне кампање у БиХ донесена је након оцене Комисије да се у изборној кампањи Шешељ "ругао принципима на којима је заснован Дејтонски споразум". Узимајући о обзир чињеницу да бирачко тело Србије наклоњено владајућој партији сматра Дејтонски споразум Милошевићевим највећим политичким достигнућем, стиче се утисак да је Привремена изборна комисија, уклањајући Шешеља из Републике Српске, урчила Слободану Милошевићу доказ да се његов највернији коалициони партнер ругао и његовом највећем политичком достигнућу. Међутим, за свакога ко прати Милошевићево политичко деловање овакав закључак је и наиван и неприхватљив. "Српска реч" је, пишући о предизборној кампањи у Републици Српској већ разјаснила парадоксалне Шешељеве жестокер нападе на коалиционе partnere Социјалистичке партије Републике Српске која се налази под директном ингеренцијом Слободана Милошевића, вође српских социјалиста. Залажући се за поновно успостављање Крајишник-Караџићеве политичке доминације у Републици Српској, Шешељ је пред лицем целе Европе поткопавао Дејтонски споразум крампом који му је Милошевић гурнуо у руке шаљући га на плаћено одсуство из Србије у Републику Српску на предизборну турнеју. Тиме је Милошевић још једном доказао да му Дејтонски споразум (тачније: његова агитпроповска интерпретација владајуће партије) служи само за унутрашњу употребу као закрпа која ће сакрити његове грандиозне политичке промашаје, нешто као некролог који покушава да сакрије главне чиње-

нице из живота покојника.

Та Милошевићева склоност да својим блиским сарадницима гурне оружје (оруђе) у руке, којим ће бити обављени његови послови, кулминирала је почетком јуна 1993. године у Скупштини СРЈ, при чему се СРС и Војислав Шешељ појављују у улози поузданих извршилаца главног дела плана за хапшење Вука Драшковића са циљем да се овај опозициони лидер уклони са политичке сцене у Србији у часу када је Милошевић био принуђен да прихвати све Драшковићеве кључне идеје о начину окончања ратних сукоба у Хрватској и Босни и Херцеговини.

ЗАКОН О УНИВЕРЗИТЕТУ ДЕЛО ЈЕ СПС-А

Бројни примери, слични наведеним, пока-

зују да Милошевић без изузетка примењује чувени комунистички делегатски принцип у обављању политичких акција, које би, ако би их он непосредно водио, изазвале жестоке осуде међународне заједнице и домаће јавности. Једна од најбоље вођених акција такве врсте, у којој се Војислав Шешељ поново јавља у улози Милошевићевог делегата - извршиоца, везана је за поступак доношења новог Закона о универзитету. У коментарима који су јавно долазили са српских универзитета поводом доношења поменутог закона доминирао је закључак, који је широко прихваћен и у независним медијима, да нови Закон о универзитету представља један од уступака СПС-а радикалском и левичарском радикализму СПС-а и ЈУЛ-а. Многе чињенице ишле су у прилог поменутом закључку. Закон је у потпуном складу са дефектним мисаоним системима Ратка Марковића, Јове Тодоровића и Милована Бојића, професора универзитета који су познати по томе да слепо извршавају налоге сваке партије која је на власти па и Српске радикалне странке и ЈУЛ-а. Такође, Војислав Шешељ је непрекидно јахао на гребену таласа пропаганде коју су организовали државни медији у циљу придобијања јавности за идеје које носи тај дубоко антицивилизацијски и антиевропски закон. Тиме је стварао утисак да је његова улога у реформи српског високог образовања кључна и одлучујућа. Бројне изјаве којима је вођа СРС доказивао да је циљ новог закона ограничен на контролу трошења финансијских средстава која факултети добијају из буџета (иако је већ тада било потпуно јасно да је та Шешељева теза лажна и да је смишљена за онај део српске јавности који се искључиво информисе посредством државних медија, многи факултети а посебно технички имају сопствене приходе који значајно надмашују приходе из буџета) и да ће аутономија научно-истраживачког и наставног рада бити новим законом само ојачана, данас су се показале као приземне и примитивне неистине, неистине из арсенала оних неистина због којих је усред предизборне кампање у Републици Српској Војислав Шешељ најурен из тог српског ентитета. Ову нашу тврдњу са математичком тачношћу потврђују садржаји статута факултета недавно усвојених и објављених у Службеном гласнику Републике Србије. Поменути статутима завршена је замисао законодавца на начин који је у Закону о универзитету постојао само у наговештајима. Допуњен статутима факултета нови Закон је дефинитивно постао кључно сведочанство о беспримерном штеточинском деловању српских властодржаца, сведочанство којег ће се стидети не само директни потомци главних аутора распада српског вековног образовања (у те ауторе убрајамо и све декане факултета које је именovala српска Влада према члану 126. Закона о универзитету, који предлажу статуте факултета), већ и целокупан српски народ. Статути факултета откривају дефинитивно да је читав план прилагођавања универзитета у Србији општем стању српске државе, државе са зачеља свих светских табела о економској развијености европских држава, сачињен у Социјалистичкој партији, тачније

у кабинету председника федералне државе.

Тиме је коначно направљена подлога за верификовање оне Милошевићеве чувене тезе, која је увеселаваала студенте Универзитета у Београду у току њиховог протеста 1992. године, тезе о идентичним политичким тежњама универзитета и сељачке земљорадничке задруге. Уводећи потпуну контролу над научним стваралаштвом у Србији, са искуством стеченим у нагледану неуспешно школовања сопствене деце, Милошевић је коначно на прагу остварења свог данас најзначајнијег политичког циља - управљати друштвом чије ће образовање бити на таквом нивоу да ће "цепање дрва бити (баш) као писање на машини" (овај стих великог пољског и светског песника Збигњева Херберта "посвећен" сталинистичком рају открива да су у источној Европи знали још у време Милошевићевог детињства да диктатори увек изједначавају значај цепања дрва и писања књига - Милошевић је оригиналан само по томе што је дрвосечу сместио у сељачку земљорадничку задругу). Таквом друштву Милошевић ће и без државних медија утувити са лакоћом у главу да је остварио све српске националне циљеве у књинској крајини и западној Босни - од Грахова до Бихаћа.

МАРОЈЕВИЋИ

Улогу Војислава Шешеља у обављању прљавих послова за Социјалистичку партију Србије у циљу доношења новог Закона о универзитету први је захваљујући недостатку конспирације својствене левичарима и радикалним левичарима, разобличио декан Филолошког факултета Радмило Маројевић. Тај декан, који са поносом истиче да му је вођа руских комуниста Зјуганов блиски пријатељ, већ је себи обезбедио место у историји српских универзитета захваљујући низу реформи које је спровео на Филолошком факултету у Београду. Те реформе немају никакве везе са Шешељевог изјавом да нови Закон о универзитету ни у једном свом сегменту није рестриктиван по аутономију научног рада на универзитетима (на пример, у интервјуу који је дао ТВ Политика 29. маја 1998. године, Војислав Шешељ је дословно рекао следеће: "Уопште се не ограничава аутономија. Аутономија универзитета је овим законом афирмисана. Шта је садржај аутономије универзитета? Аутономија наставног рада, дакле уопште се не мешамо у наставни план и програм, уопште се не мешамо у начин на који ће професори и сарадници изводити своја предавања, вежбе, семинарске радове, лабораторијски рад и све остало. Афирмисана је аутономија научног рада и уопште се не мешамо у научни рад. Сваки професор универзитета, сваки асистент је потпуно самосталан у свом научном раду. Да ли ће неко постати магистар, да ли ће неко постати доктор наука, какве ће то научне текстове објављивати, студије, расправе, чланке, монографије, све је то њихова ствар, ствар стручних рецензента, ствар научне јавности. Влада се апсолутно у то не меша. Власт се меша само у проблем располагања државном имовином. Универзитет је државна имовина. Влада је од народа олашћен државни орган који се стара о располагању државном имовином, пошто Влада

финансира из буџета, а народ је на изборима поверио да располажемо новцем из буџета, новцем који се створи наплатом пореза, такси, доприноса итд. Пошто Влада располаже парам из буџета она мора да контролише како ће се те паре трошити на факултетима, универзитетима и Влада поставља пословне органе и ништа више."

Трошење буџетских средстава и ништа више - каже Шешељ. А Маројевић? Маројевић уводи радикалне реформе у организовању катедри, укида Катедру за општу књижевност, албански језик преводи на групу за романистику, уводи руски као обавезан језик на постдипломске студије, уписује у статут свог факултета своја овлашћења у 34 тачке... Са којом идејом? Са идејом да уништи "пету колону у науци" и тиме помогне обарању новог светског поретка ("Нови светски поредак поткупљује све што се може поткупити, а српску интелигенцију и науку није, нажалост, тешко поткупити" - каже Маројевић у интервјуу који је дао недељнику "Време").

ТОПАЛОВИЋИ

Маројевић са Електротехничког факултета у Београду (презиме Маројевић постало је метафора за погрбно предузеће које је сахранило српске универзитете - у том погледу потамњена је слава чувених Топаловића Душана Ковачевића) суспендује једног од најугледнијих редовних професора ЕТФ-а, отпушта руководиоца рачунског центра, враћа на посао професора - бившег функционера владајуће партије, иако није изабран за професора у регуларном гласању на научно-наставном већу факултета. Духовно стање у коме се тај професор - политички функционер налази осветљено је на страшан начин у недавној емисији НТВ Студија Б: поменути професор узео је реч водитељу емисије и користећи само три падежа покушао да докрајчи професора који је суспендован, који је такође гостовао у емисији. Није било начина да се емисија часно оконча или да се отета реч поврати водитељу. Метод излагања мисли који је применио поменути професор виђен је само у антологијском филму "Лет изнад кукавичјег гнезда". Поразну слику о Маројевићима на ЕТФ-у допуњава податак да овај јунак из Студија Б има по новом Закону о универзитету одлучујући утицај на ЕТФ.

Маројевић са Правног факултета у Београду уручио је отказ професору који је својим тумачењем права бацио у очај властодршце. Spreма се да отпусти још петнаест професора.

Маројевић са Машинског факултета у Београду прогуроа је свој предлог статута у Службени гласник Републике Србије без консултација са научно-наставним већем Факултета. Тиме је погазио Закон о универзитету и утерао у лаж Војислава Шешеља у погледу његове тврдње да је декан "пословодни орган факултета" и да не може да доноси самосталне одлуке о научним питањима. Према члану 105. Закона о универзитету наставно-научно веће факултета даје мишљење о предлогу статута факултета. Такво мишљење није никад дат јер је Маројевић са Машинског факултета био престрављен демократским потенцијалом

научно-наставног већа тог факултета, испољеним у више наврата а нарочито у току студентског протеста 1996/97. године. На примеру статута Машинског факултета у Београду на најбољи начин се може сагледати спрега законодавца и Маројевића са универзитетом у Србији. Тај факултет, иако један од највећих међу техничким факултетима у Србији, имао је у старом сазиву научно-наставног већа око 250 чланова. Машински факултет поседује три огромна амфитеатра у које без проблема може да смести око 1300 слушалаца. Дакле, питање простора за одржавање седница већа никада није било спорно. Добро вођење седнице већа (одржаване једном до два пута месечно) трајале су највише два и по сата. Ипак, Маројевић је одлучио (према незаконито донетом статуту) да искључи из научно-наставног већа већину наставника и сарадника факултета. Према статуту веће се формира на следећи начин (члан 179. статута): "За члана већа свака катедра делегира шефа катедре. Катедре које имају више од пет чланова - већа катедре делегирају, поред шефа катедре, још по два члана. Катедре које имају више од двадесет чланова - већа катедре делегирају, поред шефа катедре, још по три члана. Оне катедре које, поред шефа катедре, делегирају више од једног члана за научно-наставно веће, обавезно делегирају по једног члана из реда сарадника". На примеру Катедре за механику тог факултета може се сагледати какви разлози су навели Маројевића да сачини овакво научно-наставно веће. Та катедра има осамнаест чланова од чега - петнаест доктора наука (сви у звању наставника). Од тих петнаест доктора наука само двојица су ушла у научно-наставно веће факултета. Узимајући у обзир чињеницу да декан именује шефове катедри (члан 20. статута МФ у Београду) и да чланови научно-наставних већа у звању сарадника имају минимално наставно а занемарљиво мало научно искуство (осим тога у сталном су страху од отказа јер се налазе на првој степеници наставничке хијерархије) јасно је да је Маројевић са Машинског факултета направио веће које са лакоћом може да се контролише.

Да се не би нагађало колики ће бити утицај Шешеља, Милошевића и Мирјане Марковић на научни рад у Србији наводимо и податак да је, на пример, у статут Машинског факултета Маројевић записао (а Влада усвојила - или обрнуто): "Рад организационе целине за научно-истраживачку и стручну делатност непосредно организује и координира продекан за научно-истраживачку делатност у оквиру овлашћења добијених од декана" (члан 17. статута). Ево доказа да је Шешељ обмањивао јавност када је тврдио да ће Влада контролисати и усмеравати само коришћење само буџетских средстава, јер овлашћења Маројевића (у оквиру којих су овлашћења продекана - како каже члан 17. статута Машинског факултета) налазе се у оквиру овлашћења управних одбора, а овлашћења управних одбора у оквиру овлашћења Владе, а овлашћења Владе сваког јутра одређује Милошевић на радном до ручку са М. Марковић. Деда за бабу, баба за унуку... па све до репе. Негде у том ланцу су и Маројевићи - нови Топаловићи.

**СЛАВОЉУБ МАРЈАНОВИЋ,
ПРОФЕСОР ЕЛЕКТРОТЕХНИЧКОГ
ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ**

Има ли министра у авиону?

“Декан Теодосић одлуке Министарства не признаје, уз образложење да су он и министар просвете Јово Тодоровић равноправни, тј. “у односима координације”. Искључиво признаје ауторитет потпредседника у влади Србије према којима има, како каже, “однос субординације”. То су, како је у емисији Студија Б др Милош Лабан рекао, Милован Бојић, Ратко Марковић и Војислав Шешељ. А пошто је Лабан алтер-его декана Теодосића, све што изјави један важи као изјава и оној другој”.

Милица ЂОРЂЕВИЋ

Прво кадровско решење новог декана ЕТФ, Владе Теодосића, било је да Вас суспендује са места професора. Како је образложена та одлука?

Нова управа на ЕТФ има други назив за суспензију. Према писменој одлуци декана “сва права и обавезе др Марјановића, редовног професора на предметима Електроника 1 и 2 престају са данашњим даном”. Уз то је ишла и напомена да је Управни одбор факултета подржао одлуку. Одлука је донета усред испитног рока. Касније је објашњено да је то због мог здравственог стања.

Међутим, то објашњење је настало после годишњих одмора, а не у време када сам суспендован, још пролетос. Дотле је у оптикају било тумачење, које је на конференцији за штампу декан изнео - одржавање некакве “паралелне наставе”. Ниједан од присутних новинара није разумео шта се под тим појмом подразумева. Потом, у разговору за “Политику” декан је дао боље образложење: пошто предајем пет предмета на факултету, само су ми, каже, “скинули” два предмета, да би ми било лакше, будући да сам инвалид друге категорије.

Нијад нисам предавао пет предмета. Истину за вољу, нису ми одузели плату, али ми је нови шеф катедре отворено рекао да ми је забрањено да држим наставу и испите.

Због чега је из употребе повучен и уџбеник “Електроника 1” који сте написали?

У Предговору сам навео да не могу да се захвалим бројним колегама који су ми помагали у писању уџбеника, из страха да би ис-

АЛАБАМА СИСТЕМ

Професор Универзитета у Алабами, Емил Јованов, даје пример како се поставља декан на једном од универзитета у САД:

Кандидат је прво в. д. декана годину дана. Потом пролази кроз процедуру која траје око две недеље. За то време, он:

- има састанке, ручкове и вечере са 50-так људи са факултета и утицајних људи из града

- мора да одржи једносатно предавање у коме ће представити свој досадашњи научни рад, и показати тренутне успехе рада

- мора да има бар два састанка са особљем факултета, тј. наставницима и службеницима, где објашњава своју визију посла коју би требало да обавља, како побољшати визибилитет факултета у широј заједници, и сл.

Типична питања која се декану при том постављају су: како мислите да разрешите проблем сукоба интереса компјутерске науке и компјутерског инжењеринга; шта ћете радити са застарелим областима, предметима и професорима који то предају; “прича се да сте изјавили то и то, да ли је то истина, и шта имате да кажете о томе”, и слична непријатна питања, е да би нашли најпогоднију личност која ће водити факултет у наредне 4 године.

тичање њихових имена могло да изазове гнев нове власти на факултету. Потом је декан забранио издавање и употребу уџбеника (што може да уради пошто је издавач факултет) зато што “политици нема места на Универзитету”.

Да ли одлука о суспензији претходи отпуштању са факултета?

Министарство просвете је још 31. јула доставило декану одлуку да је решење о суспензији поништено. Према законском року, декан је одлуку морао да спроведе у року од 8 дана. Међутим, декан Теодосић одлуке Министарства не признаје, уз образложење да су он и министар просвете, Јово Тодоровић равноправни, тј. “у односима координације”. Искључиво признаје ауторитет потпредседника у влади Србије према којима има, како каже, “однос субординације”. То су, како је у емисији Студија Б др Милош Лабан рекао, Милован Бојић, Ратко Марковић и Војислав Шешељ. А пошто је Лабан алтер-его декана Теодосића, све што изјави један важи као изјава и оног другог.

Доктор Лабан, као члан УО проводи време на факултету и издаје наређења службеницима као њихов претпостављени, и поред тога што према свим одредбама члан УО има функцију само за време заседања УО, и за то прима плату.

ЛАБАНА НИКО НИКАД НИЈЕ ХТЕО

Шта је био непосредан повод за Ваше гостовање у емисији Студија Б?

Колико сам разумео, Студио Б је поставио Лабану услов: да би његове изјаве могле да буду прочитане у “Вестима”, требало је да прихвати расправу са мном, како би се чула и друга страна. А Лабанове изјаве тичале су се неправилности у финансијском пословању ЕТФ, затим, да је декан поступио ваљано када ме је суспендовао, и да је он, др Милош Лабан - професор Електротехничког факултета.

Прихватио сам понуду Студија Б да учествујем у расправи, уверен да ћемо коначно рашчистити ствари које се погрешно интерпретирају: да је нетачно да сам због инвалидитета друге категорије добио да предајем предмет адекватан мом здравственом стању, јер ми ништа друго није понуђено, као и да бих могао да евентуална питања о пословању факултета прокоментаришем, мада администрација није део мог посла на факултету. Четврто питање поставила је водитељ разговора како би актуелизовала и освежила емисију. Пошто је у то време стигла вест о лажној узбуни да је ОВК поставила бомбу на Факултет, у званичном саопштењу се појавило и моје име.

Да ли сте добили одговор зашто је саопштење тако састављено?

Пошто саопштење инсинуира да сам малтене терориста, да је др Лабан коментарисао, могао је да буде тужан за тешку клевету.

Остало је још да се објасни зашто сте рекли да се “др Милош Лабан лажно представља као професор Електротехничког факултета, и да то никада није био”.

Конкурс за сва наставничка звања расписан је 1990. године. Милош Лабан, који је имао звање доцента, пријавио се за

звање ванредног професора. Оформљена је комисија од шест професора, који су написали позитиван реферат. Међутим, на седницама Наставно-

научног већа предлог није изгласан. Примера да и поред позитивног мишљења професора неко не пређе у више звање јер нема гласачку већину било је и раније. Потом је ЕТФ, у договору са службама Министарства, одлучио да пружи прилику др Лабану да се пријави по други пут за звање у коме се налазио, за звање доцента. Када је и то учинио, на Већу је гласано поново, и тада није добио потребне гласове. Према томе, није ни професор ни доцент. Др Лабан није признао ту одлуку и жалио се Суду удруженог рада. Године 1991. донета је пресуда поводом тужбе. "Др Милош Лабан каже у тужби да је ЕТФ незаконито расписао конкурс за њега, будући да је њему на факултету мировао радни стаж у тренутку расписивања конкурса, с обзиром на то да је прешао на рад у Скупштину Србије, и да сходно томе факултет није имао право да расписује конкурс". Суд каже: "Будући да се др Лабан пријавио на конкурс, те да је прихватио услове конкурса, одбија се тужба др Милоша Лабана, а одлука ЕТФ усваја и тиме конкурс постаје пуноважан".

Декан Теодосић је донео одлуку да др Лабана постави за ванредног професора, коју је Министарство просвете поништило. Међутим, декан, као и у случају моје суспензије, не признаје одлуку Министарства. Треба сачекати до почетка семестра, који почиње 1. октобра, и видети да ли ће декан укључити др Лабана у наставу.

БЕЗ РУКОВОДЕЊЕГ ИСКУСТВА

Чији је делегат др Лабан у Управном одбору Факултета?

Све чланове УО именује Влада, с тим што од 9 чланова именује 4 из редова факултета. Др Лабан је међу оних пет који наступају изван Универзитета. Није ни била идеја УО да га третирају као запосленог на ЕТФ.

Испоставило се да у суспензијама на Филолошком и Правном факултету има досада нерашчишћених личних питања између нових декана и суспендованих, тј. отпуштених професора. Има ли и у односима декана и других руководећих људи са професорима на ЕТФ-у приватних ратова, деградације због ранијих исцртавања?

Још 23. фебруара 1993. др Лабан је поднео тужбу против 10 редовних професора Факултета, и против уреднице "Политикине" рубрике "Међу нама", Мире Миловановић. Тужбу је поднео за клевету, након што му је престао радни однос, а клевета се односила на нашу тврдњу да Милош Лабан није

СТРОГОТА

Професору Марјановићу стижу писма подршке његових некадашњих студената који су данас запослени на универзитетима и у предузећима у иностранству. Стигла је и петиција са преко сто потписа службеника у Институту "Михајло Пупин" у Београду, такође од бивших студената, и поред тога што је професор постао чувен на Факултету по својој "нечувеној" строгости. Један од примера је и анегдота коју причају данашњи инжењери електротехнике. Пре десетак година, преко хиљаду студената полагао је писмени испит из предмета који је предавао Славољуб Марјановић. Положила су само двојица. Догађај је запањив и саме професоре, који су долазили да питају колегу како је могуће да је "пустио" (само) двојицу. "Морао сам, кад су - знали", рекао им је наш саговорник.

протеран са ЕТФ-а као истакнути члан СПС-а (како је рекао Михајло Марковић у једном свом говору у Чачку), него је удаљен због, како су професори рекли, својих "неубедљивих научно-стручних и педагошких доприноса, и негативних људских квалитета". Писмо које је изашло под насловом "Стручност као једини критеријум" потписао је 21 наставник факултета, и у њему се нашла наведена реченица. Први општински суд је одбио Лабанову тужбу.

Ипак, др Лабан је тврдио да је управо када се политички активирао почетком 90-тих (и изгубио на парламентарним изборима као кандидат социјалиста), почео да трни репресије својих колега због свог политичког опредељења.

Др Милош Лабан је на факултету био најмање десет година пре него што је постао члан социјалиста. Још као асистент на ЕТФ-у, за време комунизма, једном није прошао

на реизбору. Замерили смо му то што је управо он увео политику на факултет, и то на необичан начин: у пријави за конкурс написао је, иако се то од њега није тражило, да никад није био члан Савеза комуниста, вероватно сматрајући да ће му се то рачунати као позитивна квалификација.

Примера његове конфликтне личности има доста. Један од њих је и следећи случај: пре но што је постао члан СПС-а, напустио је катедру за математику, и прешао на Катедру за електротехнички материјал, јер није могао ни са једним чланом Катедре да сарађује.

Лабан је имао личне разлоге за своје поступке, али није могао ништа да предузима јер до сада није имао никакву власт на факултету. Све спроводи кроз личност декана, који га, претпостављам, веома слуша: њих двојица су непрекидно заједно у деканском кабинету.

Нешто више од 70 професора најавило је да неће потписати нови Уговор о раду, сматрајући га афирмацијом Закона о Универзитету. Како је декан реаговао на потписе и потписнике?

Владан Теодосић је постављен на функцију декана годину дана пре одласка у пензију.

Никада није имао руководећих искустава, тиме ни културу руковођења. Присталица је октрорисаних решења типа: рекао сам, и мора бити тако.

Ниједном од седамдесет професора са списка не даје да буде руководиоца послова који се склапају са организацијама и друштвеним предузећима изван факултета. Пошто пословни уговори доносе значајне приходе ЕТФ-у, декан ризикује да лиши факултет значајног извора прихода. Са друге стране, то су послови који професорима дају прилику да се баве научним и стручним радом. У потписивању су највише учествовали старији професори. Нисмо хтели да доведемо млађе наставнике и асистенте у неповољан положај, јер су они најмање заштићени. (Према речима професора Ивана Лацковића, декан је списак од 70 побуњених професора прогласио листом коју је наводно добио од Државне безбедности, тј. да су ти професори заправо зацртани као "државни непријатељи"). Листа се налази на огласној табли синдиката у ходнику ЕТФ-а.

Имамо и девизни извор у школовању и постдипломски студијама страних студената. Та средства смо (80%) трошили на набавку опреме. Чак и тај посао који је претходна факултетска управа уговорила, због неспособности садашњег декана коме је више стало до репресије него до стваралаштва, доведен је у питање.

Декан Теодосић одређује и распоред предавања, преузео је и одлучивање о томе које предмете који професор може да предаје, што је раније било у надлежности катедри. Верујем да тако неће моћи дуго да опстане, јер доводи себе у сукоб са огромном већином запослених на факултету.

АКО СЕ ПОКАЈУ

Како се одлучивало о трошењу зарађеног новца?

Раније се пружала прилика катедрама да за потребе струке доносе одлуке у погледу вођења кадровске, научне па и пословне политике. Декан је одлучивања на свим пољима преузео на себе, а да се не види ниједан позитиван резултат.

Од када су др Лабан и декан Теодосић ушли у управљачки тим, искључиво су се бавили наредбама и укидањима права.

Професор Теодосић за декана постављен из редова професора, а др Лабан тврди да има писане доказе о финансијским малверзацијама. Оптужбе на рачун појединих професора сувише су тешке да би изгледало као да их изричу они који не знају шта се догађа са пословањем ЕТФ-а...

Др Лабан не зна, јер већ десет година није на Факултету, а декан се, после наставе физике на првој години факултета, није бавио не само руководећим, него ни научним ни стручним радом. Никада није зарадио ни динара од тзв. ауторских хонорара који се исплаћују за рад на пројектима са лицима ван факултета.

Шта се догодило на седници Катедре која је одржана у четвртак, 10. септембра?

Занимљиво је да нови Закон о Универзитету не предвиђа могућност да декан поставља шефове катедри, али такву одлуку ставља у надлежност статута факултета. Декан Теодосић је аутор новог Статута

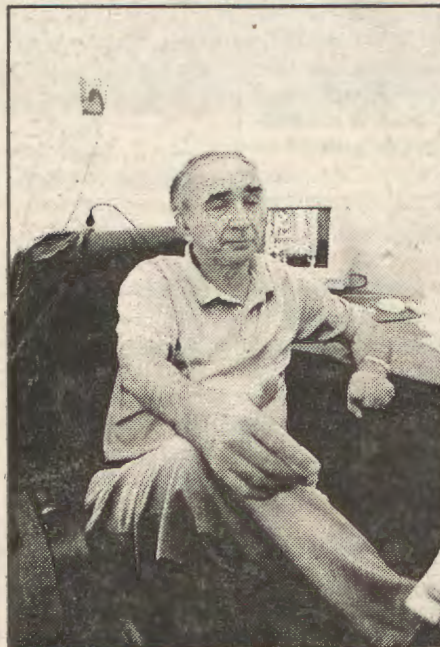
САОПШТЕЊЕ

Уреднику емисије "Вести" Студија Б 3. септембра стигло је саопштење Електротехничког факултета, које гласи:

"После анонимне пријаве МУП-у Србије, Секретаријат Београд, од стране да сада непознатог лица, да је на Електротехничком факултету у Београду подметнута експлозивна направа, око 15.40 стигла је специјализована екипа МУП Србије. У то време су наши студенти баш завршавали писмени испит из Електронике 2 (предмета који је донедавно држао др Славољуб Марјановић-Џаја, редовни професор ЕТФ у Београду). Према подацима које су нам саопштили органи Унутрашњих послова, анонимни позив је дошао из телефонске говорнице преко пута факултета, а лице се представило као припадник тзв. Ослободилачке војске Косова.

Руководство ЕТФ најенергичније осуђује све оне који се и оваквим методама слажу да би омели наше студенте у полагању њихових испита, и ново руководство факултета у обављању свакодневних послова. Такви криминални акти агресије према мирним и невиним људима заиста показују да њихови аутори нису ништа бољи од шиптарских терориста за које се издају. Зато захтевамо од надлежних државних органа да што пре пронађу починиоце оваквих дела и предају их правди". Саопштење је потписао декан ЕТФ-а, Влада Теодосић.

ЕТФ-а, и већ је почео да га примењује: поставио је нове шефове катедри. Међутим, републичка влада још није усвојила Предлог статута, а сам Статут, према тумачењу владе, постаје важећи 8 дана након објављивања на службеним таблама факултета. Закон о универзитету је у чл. 155 предвидео следеће: "Казниће се декан од 3.000-10.000 динара, ако примењује Статут на који није

добио сагласност Владе".

Стари статут, који је, према томе још увек на снази, не предвиђа такође да декан поставља шефове катедри. По било којој правној основи декан ради мимо закона.

Даља овлашћења која су дата Статутом су и та да декан има право да пропише и друге испитне рокове, једнократно за поједине предмете. Значи, он може усред наставе да нареди професору да колико сутра организује испит. У Министарству су нам рекли да такво решење не може да опстане. Испитни рокови морају бити унапред статутом бити утврђени.

Шта декан постиже таквом одлуком?

Испити се не смеју држати за време одржавања наставе, јер би студенти, уместо да долазе на предавање, седели код куће и спремали испите. До сада смо имали четири испитна рока у уобичајено време, који су трајали по три недеље, и једнонедељни, априлски. Професори неће дозволити да се такав ред мења, а моје је мишљење да је у питању само демонстрација моћи и самовоље декана. Исто важи и з постављање др Лабана за професора.

Зашто је било толико хитно да се промене шефови катедри пре него што Статут ступи на снагу, када декан већ има директорска овлашћења?

Донета је одлука да "став Катедре утврђује шеф катедре након одржаног састанка Већа катедри". То значи да шеф катедре одлуком декана постаје заправо "декан у малом", пошто "мишљење свих" није обавезујуће. Пошто се нигде не помиње на који ће се рок шефови катедри бирати, јасно им се ставља до знања: Бићеш ту док ја хоћу.

Некада је Статут био у надлежности Наставно-научног већа. У чл. 105 новог Закона Веће "даје мишљење" о предлогу Статута. Наш Статут је писан у дубокој тајности, усвојио га је Управни одбор, а да га нико претходно није видео. Декан не само што је саставио Статут према својој мери, него га је још и прогласио - тајном материјом, а ради се о документу којим се регулише рад факултета. Чак је казнио једну од секретарица тако што ју је преместио на ниже радно место, јер је посумњао да је она дистрибуирала нови Статут факултета професорима.

Један од главних недостатака у оном делу у коме се дају велика овлашћења декану јесте недостатак одговорности. Управни одбор, који је заузео место Наставно-научног већа чине лаици. ННВ је према свом саставу (искључиво од професора са факултета) био стручни орган, а УО није ни замишљен као стручни орган. Питање је коме ће сада декан полагати рачуне за, рецимо, застареле планове, програме, итд.

Колико има професора који одбијају да потпишу Уговор о раду, и какве ће последице трпети, да ли је нешто наговештено?

Од 73 професора који су најавили да неће потписати уговор, десетак је одржало реч. Декан Теодосић је рекао да чека став Владе о томе шта ће радити са онима који нису потписали Уговор. Понудио је "могућност" професорима да потпишу Уговор накнадно, ако се - покају, и то тако што ће довести са собом два угледна професора који ће за њих гарантовати да су се покајали.

НЕАРТИКУЛИСАНЕ УРЕДБЕ

Живели, другови!

*Правећи их лудима власт
испробава степен
толеранције и издржљивости
и личној и колективној
достојанства грађана.*

Александар ТАСИЋ

Најновија уредба владе Србије којом је дозвољена такозвана пререгистрација увезених страних половних аутомобила у Црну Гору са црногорских на српске регистарске таблице још један је доказ не да живимо у земљи чуда него у земљи лудила. И та квалификација, колико год оштра била, еуфемизам је за отимачину, апсолутно непостојање правне државе, потпуни политички економски волонтаризам, негацију федерализма као основа заједништва Србије и Црне Горе, као и за низ других ствари потпуно супротних рецитацијама представника српског режима и савезне владе да је све у реду. Ништа није у реду. И док је уредби које управо праве ову јадну државу правно неуредном, неће ни бити.

У Србији, јер савезна држава одавно већ уопште не функционише ако не рачунамо појединачне потезе председника Милошевића, влада као да се доношењем, изменама и укидањем уредби игра људима. Намерно или из незнања, ефекат је исти: правећи их лудим власт испробава степен толеранције и

издржљивости па и личног и колективног достојанства грађана.

УРЕДБА ЗА ВОЖЊУ

Почетком године донета је фамозна Уредба о финансијској дисциплини, која је важила свега две седмице да би је сама влада повукла и кориговала, после огромног притиска са свих страна и док фактички није ни почела њена примена у пракси. Уставни суд Србије после неколико месеци заокружио је фарсу одлуком да је Уредба била неуставна у време док је важила!

Сада је потпредседник владе Шешељ потписао Уредбу о посебној накнади за регистрацију одређених возила. Рок је 30. септембар. "Одређена возила" су она са црногорским таблицама регистрована до 25. августа, а аутомобили који су у Црној Гори регистровани после тог датума и буду вођени српским путевима, не подлежу овом пропису, како је рекао генерал потпуковник МУП Србије Драгиша Динић, и биће одузета а возачи драстично кажњени! Живели другови, што би рекао наш савезни председник.

Негде почетком 1996. године Црна Гора је Уредбом омогућила увоз и пререгистрацију аутомобила из РС И РСК. После ње то је дозвољено (опет уредбом) и грађанима Србије. У Србији је, касније, прекинута, у Црној Гори није и југословенске путеве преплавила су половна возила са "ЦГ" регистрацијама вођена са овлашћењима. Савезну државу нико ништа није питао нити се она оглашавала. Узгред, хрватски случај (не мора бити и пример за углед, али зашто нам баш они и овде морају бити илустрација) од пре неколико година говори да је тамошња власт једноставно дала рок од годину дана у којем су могла бити увожена кола без царине како би био обновљен возни парк. Па ко је имао пара или могућности да их позајми, могао је да искористи прилику.

Српски режим се досетио да корисно споји са практичним. Легализовање наплатом таксе нешто што је до доношења Уредбе проглашавао нелегалним, а напуниће касу. Претпоставке о броју возила која подлежу пререгистрацији крећу се од седамдесетак до чак око 150.000 кола, а наплата од новоуведене таксе иде, према најоптимистичкијим прогнозама и више од милијарду динара.

Сигурно је, међутим, да српска власт не рачуна са стопостотним одзивом као што јој је јасно да Уредба није правно чиста. До половине септембра, према незваничним подацима, пријавило се свега десетак хиљада заинтересованих за пререгистрацију. Али, ни један динар није за бацање. Зато је реално очекивати да би рок важења уредбе могао да буде продужен и после 30. септембра. Или да би, пак, систем наплате таксе могао бити коригован. Да, рецимо, буде мања за старије аутомобиле. Могуће су, најзад, истовремено обе комбинације. Јер, док су врата за увоз у Црној Гори отворена, а аутомобил је; као и коришћење сваке друге туђе вредније покретне ствари на јединственој територији исте савезне државе каква је још СРЈ, у Србији могуће легал-

но возити са овлашћењем, од разних ограничавања и најава одузимања нема вајде.

ОД ПРАВА НИ СЕНКА

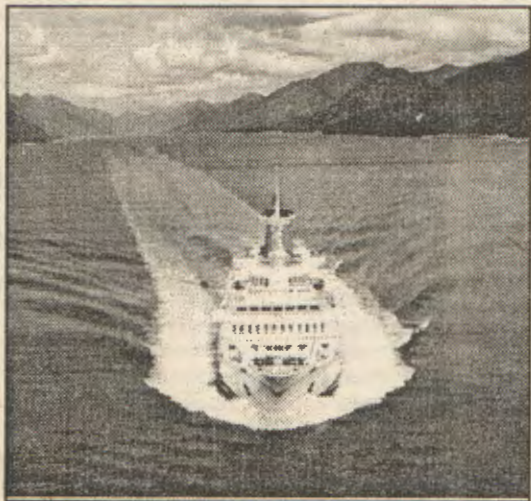
Само нека од правних тумачења ове Уредбе, као рецимо адвоката АМСС Зорана Тастића, који истиче да наплата посебне таксе у Србији нема никаквог законског упоришта јер је реч о возилима која су већ прешла државну (савезну) границу и на које су регистрована, дакле плаћена је и такса, упућују на климав основ овог републичког потеза. Јасно је, такође, да се овако не може заштити нити финансирати домаћа аутомобилска индустрија, која истини за вољу практично и не постоји. Могуће је једино отети који динар који ће бити искоришћен за исплату пензија, или плата просветним радницима, лекарима, металцима...

На крају, не би Југословени били то што јесу, кад се не би "окачили" на државне незаконите машинације, кад им не би парирали. Па је тако већ могуће "уклопити се" у рок српске Уредбе јер су довитљиви "купили" места у регистрационим црногорским књиγαма, тако да човек може да купи ауто и да му црногорска регистрација буде антидатирана, односно завршена са неким датумом до 25. августа и овде уредно пререгистрована до 30. септембра. Због велике навале, нестало је образаца, па је у последње време црногорска полиција почела да издаје потврде о регистрацији аутомобила откуцану машином на обичном папиру. За сада то у Србији званично полиција не прихвата, али није искључено да ће ускоро и такве потврде толерисати. Ипак ако је новчаном изазову тежко одолети, лако је претпоставити да ће стигли упутство да је и то у реду.

Још кад би било познато да ли је аутомобил заиста купљен у иностранству као полован или је украден, па су му за потребе овдашње трговине измењени бројеви шасије и мотора... А, онда, неки такав, препаковани, заплени овдашња полиција, после 1. октобра, па - што се већ дешавало - уступи га неком од својих или га понуди на јавној продаји! Нема везе, најважније је, чује се ових дана, искористити конфузију, купити аутомобил: никад крд нас нису кола била јединица. Таблице, регистрација, Уредба, такса... ма за све постоји решење, потребно је само имати марке. Па ко не купи - кајаће се, баш као и неки од оних који купе.

Ето тако сами себе вузјемо, санкционисамо... Одбеси Србије и Црне Горе кроз призму најновије српске Уредбе само су један угао лудила у којем живимо. У којем српској авио компанији ЕЗ забрани летове, а савезна држава преузме улогу Европске заједнице па уведе ову врсту санкције црногорском "Моцтенегроервежу"!

У којем Црногорског руководство не признаје савезну владу и њене одлуке званично сматра неважећим, а ова ради (шта?) као да се ништа не догађа! У којем Црна Гора најављује да ће ускратити сагласност о доношењу својих републичких надлежности у области кривичног законодавства на савезну државу... Чему, онда, изненађење и огорчење кад се умеша и "мрски Запад"? Стварно, живели другови! Само докле?

ЕТО И ТО

Хесус Пинаке, сенатор из Колумбије, био је бачен у ледено планинско језеро Хуан Тама, зато што је "погрешно" гласао на председничким изборима. Казну су одредили индијански врачевани да би у светој језерској води "очистили" сенатора од греха, пошто се није повиновао вољи заједнице да убаца празан листић приликом избора председника.

Професионални лопов Сидниша Милентијевић (39) "ухапшен" је у затвору у Истоку. Данима је после тога шетао полицајце по Београду, показујући им станове које је у претходних неколико година опљачкао. Успео је тако да се прisetи око 350 станова, што је рекорд за једног "солисту", мада се верује да је још толико "забравио".

Градски оци Сиуада Мексика дали су се у потери за кључевима града пошто су утврдили да им после посете генералног секретара УН Кофија Анана није остао ниједан примерак, чак ни музејски узорак. Обичај је још од 1936. да се угледним гостима који посете главни град Мексика, даривају позлаћени примерци кључева града. Градска влада ће морати да пожри да реши проблем јер им у октобру стиже Жак Ширак.

На путевима Црне Горе у првих седам месеци ове године догодила се 3.831 саобраћајна несрећа, у просеку по 18 дневно. У њима је погинула 91 особа, тешко повређено 378, а лакше 853 учесника у саобраћају. Прошле године је било 2.158 удеса са 44 жртве.

Незапослени Немци, у серији протеста по целој Немачкој, траже дужи одмор и бонус за Вожић, упозоравајући да је њима теже него запосленима. Немачки закон о раду незапосленим омогућава практично неограничено издржавање о трошку пореских обвезника, а услов је да стално, изузимајући три недеље годишње, буду доступни за примање понуда за рад. Четири милиона незапослених сада тражи исто што имају и запослени - одмор од шест недеља и тринаесту плату за Божић.

Др Митар Секулић, пензионисани професор Рударско-геолошког факултета у Београду, за 37 година сакупно је колекцију са више од 1.000 минерала, импресивних облика, боја и сјаја. Минерали су веома цењени у свету, а поједини ретки примерци достижу високе цене. Међутим, др Секулић ни у шест-седам покушаја није успео да за своју збирку, коју би оставио као поклон или завештање, обезбеди стални изложбени простор у Београду.

Стручњаци запослени у тексашкој експерименталној лабораторији имају две године времена да једном милионеру из Тексаса клонирају кују Миси.

Уколико им то пође за руком припаће им пет милиона долара.

Василис Закопулос (57), инструктор каратеа у школи борилачких вештина у Атини, гранатама је напао своју бившу девојку Теодору Литру (35) и њену породицу пошто је она раскинула њихову везу. Претходно је покушао да јој спали кућу, а другом приликом да је задави. Тек, након два неуспела покушаја у зору је упао у њену кућу и бацио две гранате повредивши њену мајку и брата.

Према подацима Републичког пензијског фонда Србије, прошле године је око 10.000 инвалидских пензионера било млађе од 45 година.

Веше Жупанијског суда у Осиеку одлучило је да се примени Закон о помиловању и обустави поступака о извршењу казне затвора Војиславу Шешељу, Милану Парошком и Јови Остојићу. Шешељ је ослобођен тужбе за изазивање националне расне и верске мржње, али се и даље против њега води поступака због ратних злочина, који не застарева.

Део пшенице овогодишњег рода Дирекција за робне резерве платиће комерцијалним записима, а сељаци ће тим хартијама од вредности моћи, искључиво, да купују намештај у "Симпу".

Наставница Анамарија Рапчак (25) је, из сада непознатих разлога, улетела у школску трпезарију у Дебрецину (Мађарска), за време ручка и помахнитало машући ножем повредила осморо деце и троје колега. Троје ђака је задржано у болници, а наставница је упућена на ментално испитивање.

Маријус Хематпоур, британски полицајац своје је живот Кеирану Холанду, двогодишњем дечаку који је пао са трећег спрата зграде у Саутемпτονу. Када је видео да малишан пада, са једанаест метара високог прозора, потрчао је да га ухвати.

Кинез Занг Хун тужио је железничку компанију јер је воз који је чекао каснио два ипо сата, тражећи да му се врати новац од карте у вредности 60 јуана (седам долара). Пошто је нижи суд одбацио његову тужбу, Хун се жалио вишем суду. Ово је први случај те врсте у Кини, пошто се кашњење возова сматра нормалним.

Краставци са морског дна у Боки Которској почели су, у смрзнутом стању, да путују на Далеки исток, где се користе као прворазредни афродизијак, али и као гурмански специјалитет. Влада Црне Горе дала је концесију на шест

месеци фирми ГНЛ из Будве са капиталом са Тајвана. Од краставаца ће се производити и таблете за потенцију.

Представници Општинског одбора СУБНОР-а морали су да чекају седам година да би у недељу, 23. августа, на дан ослобођења Добоја, положили венац на спомен-обележје на Преслици (Озрен), јер то, према речима председника борацке организације Маринка Гојковића, до сад нису могли због четника.

Брајан Блис (57), пилот британске ваздухопловне компаније "Гоу", ижеда ће бити оптужен за киднаповање, пошто на аеродрому у Милану није дозволио путницима да напусте авион све док се не јави онај који је пушио у тоалету летелице. Пуних 40 минута је 148 путника било приморано да седи у авиону, пошто се кривац није јавио. Блис је тада позвао полицајце који су, када су стигли, ухапсили - њега.

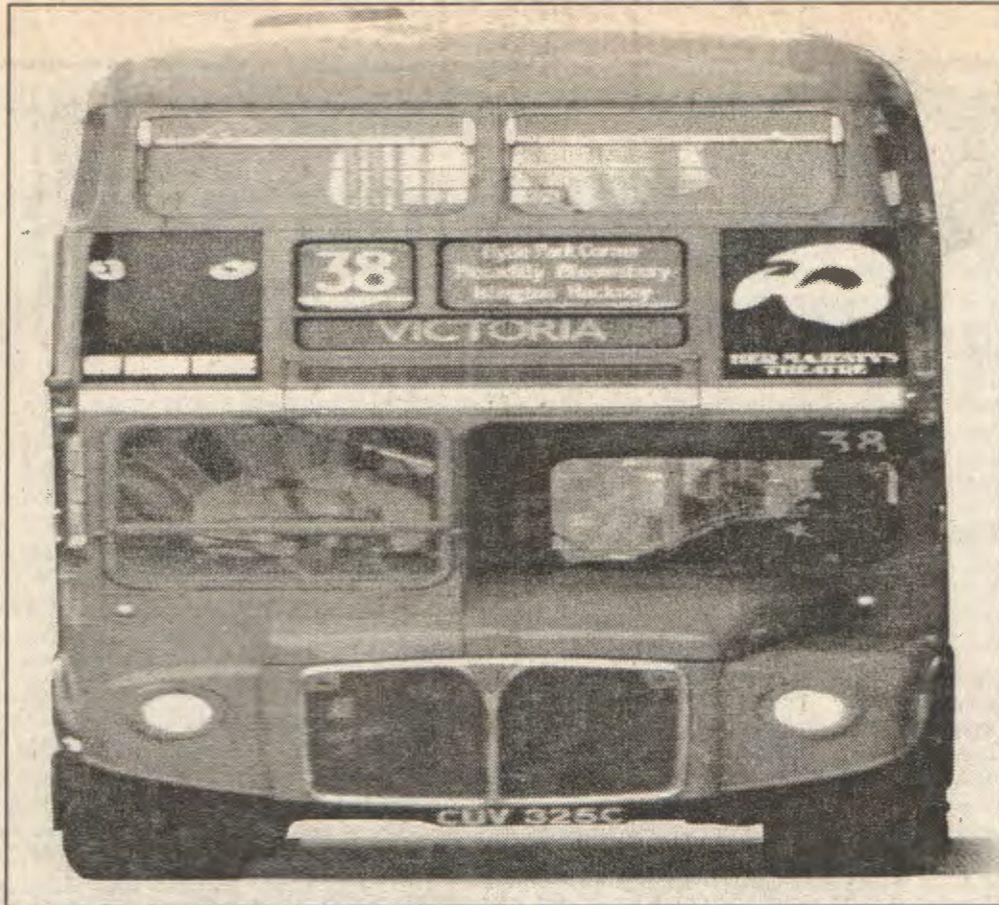
Цена улазнице за целодневна коришћење базена копаоничког хотела "Гранд", за време лета, износи 120 динара. Та цена се односи само на кориснике који нису гости хотела.

Били Пери (59), свештеник из Велса, запањено је своју паству када је, и даље носећи браду, прошао кроз село обучен као жена и објавио да планира да постане женско. Пери, који је отац и деда, добиће ново име Диана. Нада се да ће му бити дозвољено да и даље ради у цркви и постане саветник онима који се суочавају са сличним дилемама?

После више од 70 година, грађани Монголије, који су се до сада представљали само именом, почели су потрагу за презименима, у складу са новим законом о породици. Монголска породична имена била су забрањена под просовјетским комунистичким режимом, почев од 1921. године. Од тада, већина Монголаца идентификовала се тако што је, поред свог, додавала и име оца. Презимена су била скривена или су просто заборављена.

Кожари, и то они у финалној производњи који праве обућу и галантерију, у августу су примили плате у просеку 229 динара. Нешто боље су прошли радници у трговинама на мало, њихова просечна плата износила је 275 динара.

Ускоро ће се на тржишту појавити начоаре за сунце са потписом папе Јована Павла Другог. Цена начоара ће бити 35 долара, а на раму ће бити исписане папине речи: "Постоји због некога". У припреми су и папине мајице и предмети од коже.

У Улици Станка Пауновића 56, полиција је пронашла беживотно тело В.М. (38), са прострелим раном на грудима. Њен супруг ради у иностранству, а она је живела у стану са његовим родитељима. Свекар и свекрва тврде да је В.М. пуцала себи у груди и затим бацила пиштољ кроз прозор.

Р уководство МЗ у пиротском селу Блато одлучило је да својим мештанима - браћи Радославу и Градимиру Николићу, чија је домаћинства недавно прогутало пожар, који је изазвао штету већу од 300.000 динара, не наплати 150 кубика воде, колико је било потребно за гашење ватре.

Н ајмање 69 Американаца која су узимали амерички лек "виагра" умрло је током прва четири месеца откада је тај препарат на тржишту, саопштила је у најновијем извештају надлежна америчка установа за лекове (ФДА).

М ари Нио (62), бивша плесачица из Токија, изумела је вештачке груди које мењају боју на врућини. Оне постају пурпурније уз помоћ малих капсула које реагују на врућину.

С лепи путник, који се сакрио у одељењу за човке путничког авиона, преживео је температуре од минус 27 степени Целзијуса, на висини од десет хиљада метара, где има врло мало кисеоника и стигао онесвесан, после три сата из Шаигаја у Токио.

М артин Ставараће (31), румунски затвореник који је успео да побегне из Марице којом је транспортован на суђење, написао је писмо својим човарима да им се извини због невоља у које их је увалио: "Молим управу затвора и све оне којима сам направио проблем да ми опросте. Нарочито човара који ме је пратио".

М еђународни фестивал голх песника, први по реду, отворен је у лондонском Институту за савремену уметност уз учешће више од 20 уметника. "Читање поезије без одеће омогућава бољу духовну везу са публиком". Критичари кажу да ти песници, међу којима је и двоје Руса, једноставно желе да се скину.

Н а тзв. ничијој земљи између две рампе на прелазу Прешево више од три године стоји шлепер пун озраченог млека у праху.

З а убијеног пса у свом дворишту, који му је претходно преклао три кокошке, Светозар Николић из Јасења код Алексинца осуђен је да власнику - свом комшији и уз то шураку - Мирославу Стојићу плати накнаду од 2.000 динара, а овај њему 90 динара за страдалу живину.

Т елефонирање из СРЈ у друге земље у просеку је дупло скупље него телефонирање из тих истих земаља у СРЈ. На пример, минут разговора са кућног телефона из Београда са Скопљем, кошта 9,50 динара, а из Скопља са Београдом 2,88 динара. Минут из Београда са Боном 13,81 динара, а из Бона са Београдом 4,74 динара.

К ратер Етне почео је да избацује камење и пепео и на 10 километара даљине. Стручњаци сматрају да ће ускоро доћи до највеће ерупције тог сицилијанског вулкана у последњих шест година.

Н ајстарији син председника Киргизије Аскара Алијева оженио се најмлађом ћерком председника Казахстана Нурсултана Назбајева у церемонији коју у централној Азији зову "свадбом године".

О рганизатори Међународног сајма "Отворена књига" у Херцег Новом оптужили су савезног премијера Момира Булатовића да је "најбоље плаћени писац на свету", јер је за фотомонографију "Еколошка држава Црна Гора" плаћен чак 15.000 марака по једној страници књиге.

Г радоначелник Глине Марко Сремић је основну школу завршио у селу Бучици крај Глине, а недавно је дипломирао, иако нема диплому средње школе, на мостарском универзитету и тако достао академски грађанин, пише загребачки "Јутарњи лист".

С уд је Роналду Анеселтеу забрањено да присуствује концертима групе "Флитвуд Мек", као и да се приближава кући њихове певачице, јер Анеселте сматра да је певачица вештица, способна да га "излечи" од хомосексуалности.

П олицијцима у Западном Саксу забрањено је да ће бити дисциплински кажњени уколико прихвате бесплатне

хамбургере које им нуде локални "Мекдоналдс" ресторани, јер та понуда уништава интегритет чувара реда.

Х илограм плаве рибе на которској пијаци стаје 10 динара, а беле рибе 80 динара.

С рбијански одбор за независност Тексаса прогласио је америчког председника Била Клинтона за свог почасног члана.

У ресторанима у Херцег Новом, Игалу и другим местима на Пригорској приморју литар киселе воде стаје 30 динара. Келнери је служе у флашама од 1,5 литар и наплаћују 45 динара. Поређења ради, толико стају два пилета у самопослузи.

М оамер ел Гадафи подржао је мере које Влада Србије и СРЈ предузимају за мирно решење проблема на Косову и Метохији. (РТС).

Д раган Обрадовић, в.д. директора "Градске чистоће", изјавио је: "Нови контејнери биће постављени према саставу становањства, менталитету и саставу отпада који најчешће бацају".

А лбанија ће нове личне карте, пасоше и возачке дозволе израдити у словеначком предузећу "Цетис" из Цеља.

Р епубличка дирекција за процену вредности капитала добила је до сада само 565 захтева предузећа за верификацију извршене процене вредности капитала.

Ђукановић на испиту из патриотизма

Небојша РЕПИЋ

Црногорска јавност почела је да бруји о тајним плановима београдског режима учијој је позадини нешто налик ситуацији када су "српски националци" својевремено планирали да колонизацијом Црногораца на Косово о јаду забаве тамошње Албанце и тако ријеше судбину колевке српства".

Либерални савез је саопштио да се проблем избјеглица у Црној Гори касно ставио на дневни рџд и подсјетио да је власт на то упозоравана још на почетку сукоба у бившој Југославији "када су господа из власти игнорисала постојање овог проблема јер је некоме одговарало да аутохтоно становништво Црне Горе временом постане мањина".

НИ БОСАНЦИ НЕЋЕ КУЋИ

Проблемом неконтролисаног прилива избјеглица са Косова у Црну Гору, позабавила се на ванредној сједници црногорска Влада и констатовала да "Црна Гора нема објективних могућности за даљи пријем расељених лица и избјеглица". Влада се обратила "свима који намјеравају да уђу у Црну Гору, да то не чине". Разматрајући информацију Комесаријата за расељена лица и извјештаје предједника општине Плав, Рожаје и Улцињ, као и МУП-а о проблемима са приливом избјеглица, Влада је констатовала да је на дан одржавања њене сједнице (петак, 11. септембар) број избјеглица и расељених лица у Црној Гори износио 72.350, односно 11,6 одсто укупног становништва Црне Горе, "са тенденцијом даљег значајнијег повећања". Због опасности од озбиљних хуманитарних проблема, а посебно због немогућности даљег прихвата и адекватног збрињавања расељених лица, као и због немогућности пружања адекватне медицинске заштите, Влада је одлучила да им откаже гостопримство. Поводом те одлуке, упућен је и Меморандум страним владама са детаљима у вези са немогућношћу прихватања расељених лица, као и о њиховим потребама у Црној Гори.

Објашњено је да је, када број избјеглица у некој земљи премаши цифру од 10 одсто локалног становништва, то је разлог да се прибјегне мјерама заштите од њиховог неконтролисаног прилива. Уз то, број становника у неким црногорским погра-

Праву буру реакција у Црној Гори изазвала је ових дана изјава др Душана Јањића, директора Форума за етничке односе и потпредседника Социјалдемократије. Гостујући у једној емисији ТВ Црне Горе, Јањић је рекао да иа је "један високи функционер коалиционе власти у Србији" прекорио збој тога што је оштро говорио о масовном доласку избјејлица са Косова у Црну Гору: "Што нам кварии илан? Треба да пребацимо у Црну Гору 150 хиљада људи" - рекао му је тај неименовани функционер.

ничним градовима је удвостручен, па је и то био разлог што на одлуку црногорске Владе није било озбиљних примједби - чак ни у редовима албанских националних партија. Још када се зна да су се против прилива избјеглица са Косова изјаснили и у Булатовићевој Социјалистичкој народној партији ("избјеглице са Косова могле би бити искоришћене као гласачи на референдуму о државно - правном статусу Црне Горе") - онда са консензусом око забране даљег прилива избјеглица није било никаквих проблема.

Ипак, једно поређење са ранијим ријецкама невољника који су са разних ратом захваћених подручја бивше Југославије долазили у Црну Гору - било је неминуно. Десетине хиљада избјеглица из Хрватске и Босне и Херцеговина, углавном Срба, такође су биле терет за Црну Гору. Ипак, свима који су жељели да остану, то је омогућено, а последње анкете

показују да од тридесетак хиљада босанских избјеглица који су се настанили у Црној Гори, нико не жели кући! Тадашња опасност од пројмене демографске и националне структуре становништва, о којој ових дана брује Килибардини народњаци и Булатовићеви СНП-овци, није много бринула оне који су данас најгласнији. У међувремену, босанске избјеглице у потпуности су интегрисане у политички и друштвени живот Црне Горе, па дјелује помало сумњиво што се проевропска, реформска црногорска власт овога пута толико забринула и уплашила од опасности које би им могле донијети избјеглице са Косова.

ИЗБОРНА УПОТРЕБНА ВРЕДНОСТ

"Поједине избјеглице из бивших југословенских република су добијале високе функције у власти и најважнија мјеста у привреди, здравству и култури, а на уштрб црногорских стручњака. Такође је велики број тадашњих избјеглица нелегално добио црногорско држављанство, при чему је терет за њихово старање са УН прешао на Црну Гору", саопштили су црногорски либерали, потврђујући тако да за све политичке чиниоце у Црној Гори, проблем са избјеглицама имплицира размишљање о могућој ситуацији која ће настати када се једном распише референдум о државно - правном статусу Црне Горе.

Најме, увелико се говори да су босанске избјеглице, из захвалности за све што је за њих учинила црногорска влада, своје гласове на изборима редовно поклањали актуелном предједнику Милу Ђукановићу. Ипак, када би дошло до преиспитивања државног статуса Црне Горе, тврде познаваоци политичких прилика, дилеме не би било - бивше избјеглице би гласале против осамостаивања Црне Горе. Отуда и гласно негодовање либерала који су у Црној Гори остали једина странка која је транспарентни заговорник те идеје.

Са избјеглицама са Косова, ипак, ствари стоје другачије. Сумње Булатовићеве партије да би ови људи (углавном Албанци) могли бити употријебљени приликом гласања на референдуму, ваљда би требало да упуте на закључак како је Ђукановићева власт плански довела у Црну Гору толики број избјеглица са Косова. Ипак,

повратак у реалност, која није толико политички обојена, прије би указивао да таква прича нема никаквог основа, тим прије што у условима у којима живе, избјеглице са Косова сасвим сигурно не размишљају о гласању, већ о елементарним животним потребама.

Такође, ни однос црногорских власти према овом проблему, не може бити сведен једино на сумњу да ће избјеглице бити употребљене за гласање на референдуму. Прије би се могло рећи да је долазак невољника са Косова био највећи испит "младе црногорске демократије" која свој изворни легитимитет увелико црпи из гласова црногорских Албанаца. Благонаклоност власти према колонама људи са Косова, условила је револт у редовима Момира Булатовића која је умјесто статуса најјаче опозиционе партије у Црној Гори, заузела позицију у савезној власти одакле упорно дисциплинује Црну Гору.

- Косово није, како цинично тврди актуелна власт у Црној Гори, демократско, већ црногорско и југословенско државно питање. Тамо су на дјелу тероризам и настојање да се измијене државне границе СРЈ у циљу стварања Велике Албаније. Чак је и код међународне заједнице примјећен помак према осуди озбиљног кршења државних граница, док је став актуелне црногорске власти ћутање и избјегавање директне осуде почињених злочина од стране албанских терориста - рекао је потпредседник СНП Зоран Жижић, образлажући захтјев своје партије да се "усклади став црногорског државног врха са државним интересима Црне Горе и СРЈ".

ВИШЕ НИКАД У ПРИВАТНЕ РАТОВЕ

За ванредно засиједање црногорског парламента које је заказано за 25. септембар, Булатовићева СНП предложила је резолуцију о остварењу државних интереса Црне Горе и СРЈ на Косову. Резолуцијом се од посланика црногорске Скупштине тражи да "поздраве спремност Републике Србије да питање ... Косова рјешавају у складу са највишим европским стандардима", да осуде "све облике терористичких активности", посебно злочин у селу Клечка, да осуде сваки покушај страног мијешања јер се "такав поступак свуда у свијету, а посебно у Црној Гори, одувјек третирао као акт велеиздаје", као и да се по питању рјешавања кризе на Косову "оствари пуна сарадња и координација са савезним органима и надлежним органима Републике Србије". Такође, булаићевци траже од државних медија у Црној Гори "хитну промјену уређивачке политике о Косову и

Метохији и њено усклађивање са државним и националним интересима Црне Горе", јер је, по њима, информисање државних медија о догађајима на Косову "необјективно, непрофесионално и супротно новинарској етици".

Букановићева власт тако се нашла на новом великом испиту. Председник је дошао у процјеп између све радикалнијих захтјева Булатовићевих присталица на Косову и све озбиљнијих упозорења својих гласача да је заборавио на своја предизборна обећања.

Почетак суђења десетинама црногорских регрута који су избјегли служење војног рока на Косову и погибија једног војника из Црне Горе у близини Баковице, пробудили су и онај дио црногорске јавности који је на недавним изборима био већински. Многи су ових дана подсјетили Букановића на његову предизборну реторику и вријеме када је својим пацифизмом освајао хиљаде припадника мањинских народа, обећавајући им да "Црна Гора више никада неће ратовати у приватним ратовима Слободана Милошевића".

Заправо, војници којима је ових дана почело суђење пред Војним судом због избјегавања војне обавезе, то су и учинили под снажним утиском порука свог "заштитника" који је био изричит у својим обећањима.

МИРЕЊЕ СВЕ ТЕЖЕ

- Увјерен сам да ће Војска Југославије до краја испоштовати одређење да се не мијеша у унутрашњополитичке проблеме на простору СРЈ. Уколико би ВЈ била притјешњена од стране актуелног председника СРЈ да се укључи у сукоб на Косову, одмах ћу о томе консултовати све државне органе Црне Горе и онемогућити мијешање Црне Горе у унутрашњополитичке сукобе у СРЈ, дакле онемогућити и мијешање регрута из наше Републике у такве сукобе - рекао је једном приликом Букановић у предизборној кампањи. Дода ли се томе и предизборна Резолуција о

заштити права грађана Црне Горе који служе војни рок на Косову у којој се од војних власти тражи повратак црногорских младих са Косова и обећава правна заштита онима који одбију да иду у војску - онда је разумљив гнијев оних црногорских грађана који председника подсећају на (лажна) обећања.

У међувремену, Букановић је неколико пута био гост у Белом двору (иако је у кампањи рекао да не жели да види Милошевића) и тамо, вољно или не, свеједно, начинио ревизију својих реформских обећања. Штавише, са Милошевићем је потписао и акт о борби против тероризма "свим средствима" и уз помоћ државних органа Црне Горе, па би, због односа црногорске власти према Косову, вјероватно требало да је задовољнији Булатовић, него преварено бирачко тијело председника Букановића.

Ипак, чињеница је да председник Црне Горе никада није дјеловао тако дезориентисано и изгубљено, као што је то случај данас. У гомили тешких проблема који га притискају на унутрашњем плану - не-

признавање Савезне владе, стално преиспитивање црногорских закона у савезним правосудним институцијама, заустављен процес приватизације, одлагање реформи на неодређено вријеме, тешка социјална ситуација - Букановићу је све теже да и даље мири радикална супротстављена погледа на политичке прилике у Црној Гори и њеном окружењу. Проблем Косова ту се доима као најкомплекснији, тим прије што се председник добро сјећа да је и стара гарнитура црногорске власти (у којој је и сам политички школован) "пала" управо на про-

блему Косова. Додатни проблем чињеница да и у оквиру властите партије има све више оних који су заговорници чвршће осуде тероризма од стране црногорских власти, као и боље сарадње са државним органима Србије и СРЈ у борби против покушаја прекрајања државних граница.

Наредни дани, стога, вјероватно ће условити нове потресе у Букановићевом ДПС - у, а потенцијални расколи на свјетлост дана могли би изаћи већ на октобарском конгресу ове партије. Пријети ли због тога Црној Гори нова дестабилизација политичких прилика на унутрашњем плану и хоће ли Момир Булатовић покушати да искористи Букановићеве слабости - питања су која ће у јесени која предстоји оптерећивати грађане Црне Горе. У свему томе, једно је извјесно: обећане реформе и бољи живот припадају некој далекој црногорској будућности.

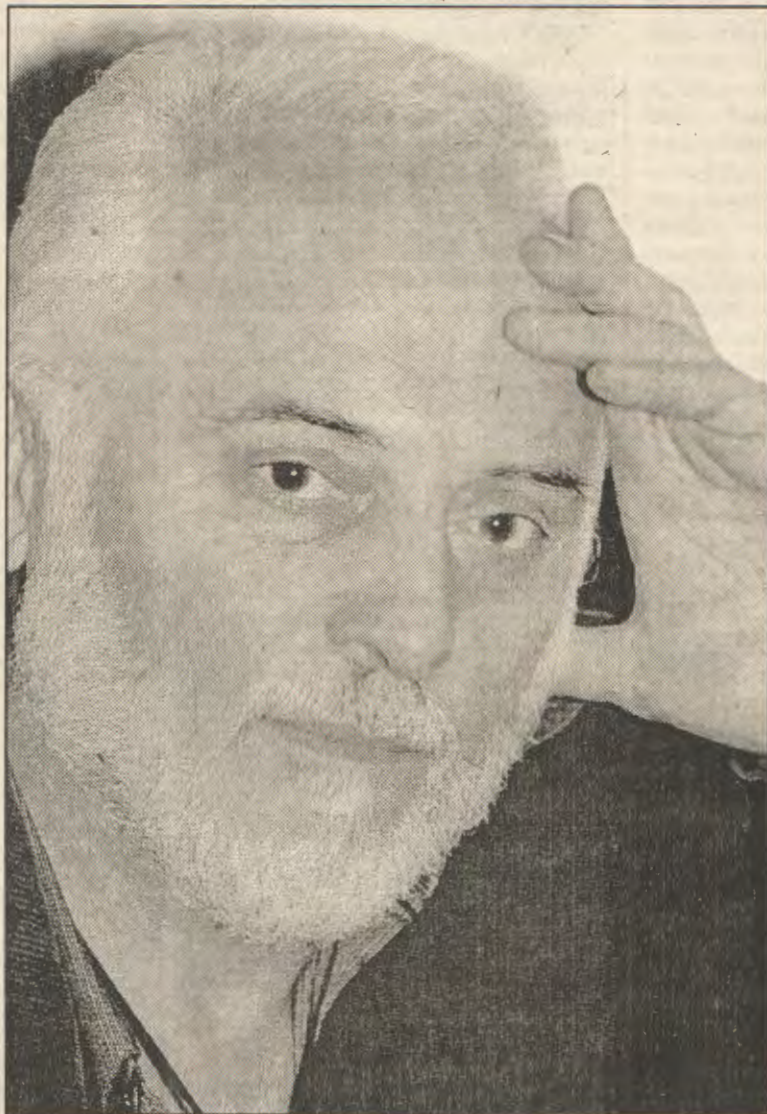
Домати задаток

Тријешити по мени

Овога пута чувени црногорски хуманизам, поштење и морална заоставштина пали су на испиту... Објавиле су неке новине, не баш овако како ја кажем али је порука слична мом исказу ако није и гора од њега. Гора је, сад сам се сјетио нечега што ми каже да је све горе и грђе... А нарочито горе!

... Добро, одбили смо стварно неке три хиљаде људи са Косова да уђу у нашу вољену и претрпану нам републику која се зове чланица федерације. Ова чланица је дакле примила до сад око 43 хиљаде становника Косова а само није ове три и хоће да нам се све поштење поништи. Овога пута и овога рата изгубили смо много пута многе поштене битке па је дошао ред да понеку поштено и добијемо... У нашем народу се вели: учини сто пута, не учини једном, све ти је ништа и ако је, ово све, нешта, па је стога тешко издвојити нешто. У овој нашој прекрасној земљи богатој шумама и осталом ботаником погодном за ратовање из леђа не пита се ко кога

ћера са Косова већ само ко кога прима. Опет се у нашем изузетно паметном (на моменте) народу каже: "Сиротиња је најпоштенија!" Зато да би оправдали народно мишљење ми смо примали све народе без разлике али како је пребогата Србија преосиромашена требало би као већа сиротиња (у овом моменту) да буде поштенија од нас бар за моменат. Из тог угла помаатрања Албанци не би требало да замијерају за ово што им се догађа власти у Београду... Шта су они радили у истом Београду, Србима из осталих небоградских крајева, нека им бог опрости... Па је тако тој истој власти све опрштено, или од бога или од народа. Не дај боже горега, јер могућа и логика! Бјежање у круг! Сви бјеже од Загреба до Београда, од Београда до Приштине, од Приштине до Подгорице... Од Подгорице се нема кућ бјежат уколико не одлучимо да се колективно бачимо у сиње дубоко море у сезони кад се никоме у њега не бача. Наша власт која ради на федерима федерације воли да бача сво-

је народе у разне ситуације. Ово су неки мачећи народи, како их гођ бачић на ноге се дочекају. Поломе се и нагрде али битно је да су ка мачке. Једина разлика је у томе што мачка под псећом влашћу не може никако а ми смо као оне ријетке мачке које могу са противничком животињом да се спријатеље до лудила. Још се и мазимо са псима и предемо у његовом топлом окриљу. Оваквих мачака нема на кугли. Нити имају педигреа нити сертификате о међународном признању а опет су умиљате према својим биолошким противницима. У овој бившој и овој садашњој земљи нема ни једне стопе земље ће није тако изведено малтретирање народа, а народ ка (мачка)народ одма се припитоми и љуби ближњега свога на власти какав је гођ.

Кад се тако посматрају ствари у "Домашем задатку" ово би требало да потраје и не треба га дирати и спуштати на ниже

ране јер ако бог да сломиће се грана на којој виши чуче. Сломиће се од терета чучаваца па ћемо се и ми који смо још нижи чучавци дозвати. А питање је и то? У каквом смо стању тешко ћемо препознати шта пада ако икада дође до падања. Нама се и сада чини да неки лаки падају... А није, то су њихови нус-производи у којима смо до гуше па нас гуше.

... По стоти пут у овој рубрици и на овој страни удаљио сам се од задате теме и не знам тачно што сам хтио да кажем на почетку. Требало би да сам себи још једном ишчитам ове већ написане глупости, али не пада ми на памет да се повраћам. Ја ни боље писце не читам два пута а не себе сама. Ви сами тумачите што је писац хтио да каже а шта уопште није рекао и у слѣдећем броју одерите ме уздуж и поријело у писмима читалаца... Нападните мене кад су вам већ сви остали добри, толико много да им никакве мане не проналазите. Независна и слободна штампа зато постоји да се издуши на погрешнога. Гријешите по мени.

В. КЛАМЕР

“Коко-дак, коко-дак, Туђман има рак, кукурику-кукурику, има и перику”, препричавају деца чији су родитељи опозиционо одређени, мада их у пристojним хрватским кућама уче да се не ваља шалити на рачун болести, па макар и председникове.

Судећи по животу на улици, у градовима, селима и медијима, суседна држава и даље има за нијансу виши стандард у односу на Југославију, свакодневно се бави Србима, а намерно се избегава реч Југославија. Сваки пут се некако зачуде када се помене име бивше заједничке државе. Баш као кад жени неко пред другима помене име бившег мужа.

Бављење Србима иде дотле да екстремне странке чак јавно наводе да су и за појаре по Далмацији одговорни Срби, па је тако, према писању "Гласа Истре", лидер Хрватске странке права Анте Ђапић изјавио да су Срби подметнули 80 посто пожара.

КОСОВО НИЈЕ ТАМО ДАЛЕКО

Према интересовању просечног грађанина Хрватске, косовски проблем је значајнији него што би се то могло закључити на основу заокупљености једног просечног Београђанина том темом. О косовском проблему, тамошњим борбама, њиховој цени у доларима и о односу снага јединица ЈНА и ОВК хрватска штампа се веома озбиљно бави и не сматра да је Косово негде јако далеко и неважно. Њих живо занима, изгледа чак више него српско становништво, шта је Милошевић смислио за решење овог проблема, да ли је реч о тактици одуговлачења или немоћи Србије, као и то - када би се борбе могле окончати.

Подједнако интересовање хрватске јавности изазива претња санкцијама које запад свакодневно упућује званичном Београду. Као да тај проблем више погађа Хрватску него Југославију. И Милошевић их, мада мање боли него Србе, изгледа више занима него Србе. То би се, вероватно, могло објаснити прагом осетљивости који у суседној држави још није сасвим прекорачен. Осетљивост се, између осталог, мери и односом домаће валуте према немачкој марки, а у том смислу хрватска куна стоји дупло боље него југословенски динар иако су још пре две године куна и динар били готово равноправни. Можда се зато хрватски пензионери још увек масовно не (само)убијају, а са закаснелим и ниским пензијама ипак успевају да купе основне намирнице за живот.

ПРЕДСЕДНИК И ЊЕГОВА БЕРКА

Када је реч о председнику Туђману, осим приче о болести и перници, хрватска либерална штампа углавном се бавила

“Ћирилица” ипак на Капитолу

У Хрватској су хит вицеви на рачун Туђманове њерике. За њојаре који су овог лета харали Далмацијом криви су Срби. Новинари рачунају колико су народ коштала летовања њо политичара, а народ, чекајући да их њајаа блајослови, њледа Касандру и Никиту.

п р е р а ч у -
навањем колико је коштао његов годишњи одмор. Тако је "Ферал Трибјун" дошао до цифре од око пет милиона немачких марака, док је "Глобус" израчунао да је то износило и више. Највећа ставка овог одмора, преко 2,5 милиона марака, потрошена је на плате, дневнице и остале трошкове припадника председниковог обезбеђења. Њих је, веровали или не, било 286. Око 15 хиљада немачких марака коштао је долазак на Брионе председникове породице специјалним зракомлетом. Исто толико коштао је "лет зракомлетом 18. српња", када је председникова супруга Анкица у Загреб послала Шаринића "по рецепт за штрудлу од вишања који је заборавила поњети", наводи сплитски "Ферал".

Омиљена тема и даље је председникова ћерка Невенка која се у поодмаклим годинама и даље понаша као цурица па се тако добро "намешта" слободнијим медијима да јој они, хтели не хтели, стално наносе "тешке душевне боли" због којих она редовно тужи.

ХРВАТСКИ ФУДБАЛ И СРПСКИ НАВИЈАЧИ

Након освојеног трећег места на фудбалском првенству, после чега су о славни

Невенка Туђман

и способности Хрвата узимане изјаве и интервјуи на све стране, од малолетника до криминалаца, од сељака до политичара, домаћих и страних, у хрватској јавности је одјекнула изјава Жељка Ражнатовића Аркана. Он је, наводно, похвалио хрватску репрезентацију, њену борбу за своју државу и свечано држање фудбалера у приликама када се свира хрватска химна. Ова Арканова изјава је толико дирнула Хрвате да је он готово постао омиљен као ликови лопова у филмовима у којима публика увек навија за онога који крши закон.

Ни Велимира Бату Живојиновића нису заобишли па је тако "Ферал" пренео његову изјаву дату Дневном Телеграфу у којој Бата каже да је навијао, између осталог, и за хрватску репрезентацију и за хрватски народ, али не и за Туђмана.

Не мање од српске политике хрватској јавности је важна и српска естрада. Препродаја касета народњака или "ћирилице" није ништа ново али јавно извођење тих песама попут хитова Јелене Карлеуше на плажи Верудела у Пули, чему је аутор овог текста био сведок, говори не само то да старе везе нису сасвим пукле, него да се нове и даље стварају.

ДРАШКОВИЋ И НОЖ

Интересовање медија заокупило је снимање филма по роману Нож Вука Драшковића. Недељник "Глобус" је о томе донео веома обиман текст са много фотографија са снимања. Већина просечних грађана роман није прочитала али они углавном "знају" да је то било нешто проблематично још у време старе Југославије. Чим је проблематично самим тим је и занимљиво. Нису баш сасвим сигурни да ли према Драшковићу због тога осећају симпатије или антипатије али Вук је сракако лик о коме се прича и у политичким круговима и у широј јавности.

Када је реч о филмовима, тв-програму и јавним путевима, ствари стоје овако. Путеви или цесте, нарочито по Загорју, убрзано се граде због доласка папе Јована Павла Другог, који би у октобру требало да посети Марију Бистрицу и прогласи Алојзија Степинца блаженим. Тим поводом улице и тргови су украшени специјално дизајнираним плакатима којима се већ сада папи изражава добродошлица.

Конечно, али не и најмање важно, судећи према тв-програму, Хрватска значајно заостаје за Југославијом. Тв серија Касандра је у току, Никита још није ослобођена, а уместо свог филмског "Пинк" програма Хрвати гледају ТВ Словенију. У Словенији пред викенд купују бензин и месо, а у Мађарској уље, пиринач, сир и кућне потрепштине. Излаз из земље још не плаћају:

СЕДАМ ГОДИНА ПОСЛЕ ЗЛОЧИНА НА КОРАНИ

Крвава Света Госпојина

Дан послије злочина на Корани, савезни секретар за народну одбрану генерал армије Вељко Кагијевић издао је Наредбу о айсо лутном прекиду ватре, а предсједник Републике Хрватске др Фрањо Туђман је поводом ове Наредбе изјавио да је то побједа хрватске политике.

Миле ДАКИЋ

Зубато и магличасто јутро, 21. септембра 1991, дан када се традиционално сјеверни дијелови Кордуна окупљају у селу Требињи, око цркве Мала Госпојина, која се винула у небо на живописном брежуљку између шуме Штрековци, покупске равнице и Бабине горе, гдје се вијековима служила служба Божија, гдје се пјевало, играло, гостило, просило, вјенчавало и крстило... Оглашавала су се црквена звона, кубуре и мужари, а сада у рату, бомбе и рафали из аутомата и пушака. И овог полуратног дана народ се од јутарњих сати окупљао око своје богомоље. Журили су лицитари, трговци вином и ракијом. Мјештани су пекли свиње и јајце на ражњу, јер је то и пазарни дан. Свештеник Чедо, проћелав и висок, трчкарао је од парохијског стана до цркве и припремао славље најсвечанијег дана своје парохије.

НИКО НЕ ВОЛИ КУКАВЕЉЕ

Из Карловца су поранили капетан Миле Пеурача, заставник Никола Бабић и водник Ненад Трбојевић-Периша. Добили су наређење од команданта Касарне ЈНА "Логориште", потпуковника Боре Ерцеговца, да с подручја општина Војнић, Крњак и Вргиност доведу тридесетак резервиста, да се појача одбрана касарне и механизовано-оклопне јединице, која је спадала под команду Ријечког корпуса, којим је командовао чувени, хрватском руководству непоћудни и бескомпромисни генерал Маријан Чад. Касарна је већ три седмице била у окружењу хрватске полиције и наоружаних припадника ХДЗ-а. Хрватске власти су јој укинуле струју, воду и слободно снабдијевање храном. На прилазе су допремљене цистерне с плинком и бензином, камиони и тешки шлепери. Све је наговјештавало напад на касарну да би се нова ХДЗ власт домогла моћног наоружања за борбу против легитимне државе. Војници су се крили у кругу касарне, да

их не погоде снајпери с околних брежуљака.

У Војнићу, Миле и Ненад су попили пиће код чувеног механичара и угоститеља Деде, а затим се упутили у Војни одсек да потраже резервисте, посебно шофере и тенкисте. Почело је телефонско договарање с Вргиностом и Крњаком, да се пронађу и мобилишу младићи из резервног састава ЈНА. Било је и приговора: "Зашто мобилисати Кордунаше, а у граду Карловцу има 51% Срба." Тек у поподневним сатима прикупило се 27 Кордунаша, који ће, по плану потпуковника Ерцеговца појачати одбрану. Кренули су обилазним путем преко Утињске долине. У Требињи је, код цркве Мала Госпојина, традиционални народни збор, па су се и овдје мало свратили и развеселили. Народ их је благословио и срдечно испратио. Чули су се повици и савјети: "Будите јунаци и прави борци, достојни народа и својих предака, али се и чувајте! Има тамо много новопечених усташа!" У колони која је пролазила кроз Поповић Брдо одјекивала је пјесма: "Ево браће један до другога, дају главу један за другога..." и "Ко то каже, ко то лаже, Србија је мала..."

Кад војска позове Крајишника, то је нешто посебно и радосно. Тада се узбуркају преостаци граничарске и кордунашке крви. То је мушки понос, света и патриотска обавеза према држави. Срамотно би било показати страх. То никоме не би опростили његови најближи, посебно жене и дјевојке, које не желе имати кукавеље поред себе.

Три стотине година војевања оставило је дубоке трагове у психи ових људи. Они су прави и храбри војници само онда када имају праву и одважну команду, што су само комунисти у претходном рату знали добро искористити и злоупотребити. ЈНА је, баш у то вријеме, пуцала по свим шавовима. То и није била војска, него руља дезоријентисаних и изненађених. Она се припремала за рат против вањског непријатеља. Била је збуњена, али и штетна, јер су многи страдали због вјере у лажну величину, у војску и државу,

које то више нису биле. Један потпуковник, на Банији је и тих дана изјавио: "Ја не знам командовати војсци, у којој нема свих наших народа и народности", а управо таквих је било највише. Руководство ЈНА није било спремно да брани државу, јер "ко ће пуцати на свој народ?" Све важније војне доктрине, које су у своје памћењу имали официри, оријентисане су на одбрану од СССР-а, у чему се налазила и посебна "стратешка" лудорија о потапању Баната. На унутрашњег непријатеља и дестабилизатора државе се није ни смјело сумњати, јер је то било супротно догми и политици братства и јединства.

БОЉКОВЧЕВ МОСТ

Представници ЈНА су гарантовали Кордунашима, који су се одазвали, безбједност, а војска је у Крајини узвишена светиња. Не одазвати се њеном позиву је била највећа морална погрда и срамота. Њима је обећано да ће послије обуке добити лично наоружање с којим ће се моћи прикључити у ТО Кордуна. Колона војника и резервиста је навратила у Касарну на Каменском, гдје се задржала до сутона и наставила пут према коранском мосту и граду Карловцу.

У Карловцу су на изборима 1990. били подједнаки резултати Туђмановог ХДЗ и Рачановог СДП, али је ХДЗ био у великој предности, јер се радило о побједничкој страни и предсједнику Републике Хрватске из редова ХДЗ-а. Вријеме је показало да између ових политичких странака и није било стратешких разлика. Ивици Рачану је успјело да на изборима 1990. максимално заваја и омађија српски народ. Због црвене политичке инерције код Срба, то и није био тежак посао.

До 21. септембра нису се дешавали оружани сукоби у Карловцу, иако су се осјећале припреме наоружаних припадника ХДЗ, усмјерене на разоружавање ЈНА. Пограничне и међунационалне напетости су знатно порасле послије 4. августа, када су, без знања ЈНА и ТО Кордуна, убијена тројица хрватских полицајца код Крњака, што се може повезати с претходним догађајем у којем је хрватска полиција на тротоару, поред цесте усмртила једног Србина. Све је то изазвало напетости, па је и опстанак ЈНА у Карловцу био све неизвјеснији.

Колона резервиста је на прилазима Карловцу одржавала радио везу с касарном "Логориште". У току је било непрекидно дозивање: - Хало "Лафет", зове "Соко", јави се! Договорено је, да се, у случају напада на колону резервиста изговори, преко "Сокола" лозинка "Бетон". Био је то договорени знак да механизовано оклопна јединица из касарне отвори артиљеријску ватру на виталне објекте у граду и по рејону сукоба.

Колона војника и резервиста је заустављена пред мостом на Корани, којег су многи звали "Бољковчев мост", јер га је баш на томе мјесту дао изградити предсједник СО Карловац Јосип Бољковац, 30 година раније. Маскирани хрватски полицајци, лица премазаног различитим бојама, затражили су од капетана Миле Пеураче да војска одложи оружје. Веза је изговорила лозинку "Бетон", али договорене артиљеријске ва-

тре није било. У рејон догађаја су наишла два тенка ЈНА. Полиција им у сусрет шаље војника из колоне с уцјеном, која је гласила: "Ако се не вратите, сви ће у колони бити побијени!" Тенкови су се, на опште запрепаштење резервиста повукли. Нашавши се у безизлазном положају, капетан Пеурача, заставник Никола Бабић, водник Ненад Трбојевић и војници су одложили оружје. Из возила су изишли и резервисти. Хрватски полицајци су капетана Милу Пеурачу, водника Ненада Трбојевића-Перишу и активне војнике издвојили и одвели у правцу града Карловца. С резервистима је остао заставник Никола Бабић. Њима је наређено да дођу на мост и да се наслоне на ограду. Услиједили су рафали по ногама, да их се онеспособи за бјежање. Само су двојица, Маџарац и Мркић, успјели скочити у Корану. Спасили су се захваљујући сумраку и добром пливању низ ријеку Корану. Услиједио је стравичан масакр и иживљавање на рањеним резервистима и заставнику Николи Бабићу.

БИЛА ЈЕ ТО ЛЕГИТИМНА ДРЖАВА

Њихова тијела, или дијелови тијела, предани су српској страни неколико дана касније. Доктор Милан Кресојевић је утврдио појединачне узроке смрти. У овом геноцидном злочину убијени су: заставник Никола Бабић (43), рођен у Личком Тишковцу, масакрирана глава и извађене очи; Миле Бабић (42) из села Шљивњака на Кордуну, заклан и одрезано десно уво; Васо Бижић (36) из Дугог Дола, прострел кроз главу из непосредне близине; Светозар Гојковић (32), из Доњег Будачког, заклан; Зоран Комадина (27), из Доњег Будачког, заклан и прострел кроз главу; Миленко Лукач (32), из Крњака, прострел кроз главу из непосредне близине; Божо Козлина (37), из Доњег Скрада, заклан; Слободан Миловановић (25), прострел из непосредне близине; Миле Пеурача (27), из Горње Бреборнице, измасакрирана глава; Небојша Поповић (24), из Кордунског Грабовца, заклан; Јован Сипић (25), из села Свињарице, измасакрирана глава и одсјечене уши, и Милош Срдић (43), из Кордунског Грабовца, заклан. Просјечна старост 33 године, осморица су били ожењени и имали дјецу. Сви су Срби.

Капетан Миле Пеурача и Ненад Трбојевић-Периша су неколико мјесеци били затворени код полиције и замјењени. Све се то дешавало у времену док су се касарна "Логориште", тенковике јединице у Јастребарском и касарне ЈНА у Загребу налазиле на подручју Републике Хрватске. Народ Кордуна је овим злочиним доживио прво велико разочарење у државу и командни кадар ЈНА, који су због наслијеђеног опортунизма и неимања визија о посљедицама, крчили у свијету познату и популарну легитимну државу. Оружана сила СФРЈ је била имобилисана и чињеницом, да је у овим бурним временима њен врховни командант био Стипе Месић, који је, што је и разумљиво, радио за интересе своје ХДЗ власти у Хрватској. У таквој ситуацији искрени борци и патриоте у војсци нису могли доћи до изражаја, јер је хијерархијска послушност у свакој армији

проглашавана врлином првога реда, у којој је и одговорност за учињена дјела минимална.

Дан после злочина на Корани, савезни секретар за народну одбрану генерал армије Вељко Кадиевић издао је Наредбу у којој, поред осталог, пише: "У складу са изјавом потписаном у Игалу 17. септембра 1991. године - данас у 11,50 часова постигнут је договор са руководством Републике Хрватске: да се донесе и јавно објаве обостране наредбе о апсолутном прекиду ватре свих напада и покрета у 15 часова 22. септембра 1991. године. У вези с тим, наређујем свим командама, јединицама и установама ЈНА на територији Републике Хрватске: дана 22. 9. 1991. године у 15 часова обуставите све нападе и покрете и обезбедите апсолутни прекид ватре." Предсједник Републике Хрватске др Фрањо Туђман је поводом ове Наредбе изјавио да је то победа хрватске политике.

Међународни суд за ратне злочине у Хагу, до сада није оптужио нити једно лице за овај монструозни злочин геноцида и кршења међународног ратног и хуманитарног права,

а знају се одговорне личности и директни извршиоци. Ради се о масакру и клању људи, о радњама извученим из фашистичке НДХ и анималних простростава историје људског рода. Суђење непосредним извршиоцима злочина је организовало правосуђе Републике Хрватске, али су извршиоци ослобођени кривње. Масакр је извршен над равним резервистима постојеће легитимне државе, која је била једна од оснивача Уједињених нација, што би требао бити разлог и мотив за одговорност пред међународним судовима, али када су у питању Срби, за сада међународно право и политизирана правда ћуте. Политика свјетских арбитра нема срца, поштења и душе, јер иза њих стоје стуже силе, пријетећа, рушилачка и стравична моћ, која ће се, сасвим сигурно, вратити као бумеранг свим државама и народима свијета.

Српском народу Кордуна преостаје, да и даље чами у изгнанству и да се присјећа неколиког зла, међу којем је и окрвављени дан Мале Госпојине 1991. године.

ГОДИШЊИЦЕ ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА ИЗ НАЦИОНАЛНЕ ИСТОРИЈЕ

Четири велика

Др Ђоко ТРИПКОВИЋ

Довољно бурна историја модерне српске државе - протекла у настојању да се оствари идеал националног ослобођења и уједињења у јединствену независну државу - испуњена је многим великим делима, појединачним и колективним подвизима, славним победама, мудрима и вештим вођењем државне поли-

тема и крчећи терен за наступ ере либералног капитализма.

Срби, расути по јужном ободу хабзбуршке монархије од Мориша до Горског котара, са највећом концентрацијом у јужној Угарској (Војводини), живели су већ готово два века као лојални поданици Бечког двора, највећим делом у Војној граници, уживајући одређене царске привилегије. Кад је у марту

тике, али, с друге стране и горким поразима, непромишљеним потезима, заблудама и опсенама. Ове године се навршавају "округле" годишњице неколико значајних догађаја из наше прошлости, што је погодна прилика да се подсетимо неких од њих, да тим поводом бар на тренутак застанемо и размислимо, не би ли лакше и боље разумели сва ова искушења којима смо на националном плану изложени последњих година. Подсећамо се, дакле, на покрет Срба у Хабзбуршкој монархији у време револуције 1848; на Берлински конгрес 1878; на тзв. анексиону кризу у Босни и Херцеговини 1908; на пробој Солунског фронта и оснивање заједничке јужнословенске државе 1918.

СРПСКИ НАЦИОНАЛНИ ПОКРЕТ У РЕВОЛУЦИЈИ 1848-49.

Талас нове револуције, који се као по написаном правилу те епохе приметно у Француској почетком 1848, неодољиво се ширио Европом, сламајући остатке феудалног сис-

1848. букнула револуција у Будимпешти под вођством Лајоша Кошута, Шандора Петефија и других, српски студенти, ђаци и интелегенција су се одушевљено прикључили захтевима за либерализацијом и демократизацијом друштвеног и политичког система. Убрзо се, међутим, испоставило да овај покрет поприма обележје веома снажне, ексклузивно мађарске националне револуције која је обухватила све слојеве мађарског друштва. Бечки двор, притиснут револуцијом у самом Бечу, као и јаким националним покретима у Италији и Чешкој, попушта пред мађарским захтевима, признаје мађарску владу формирану у Пешти и препушта јој право управе над свим територијама које су потпадале под круну Светог Стефана, то јест цео источни део монархије. Захтеви и стремљења осталих народа нису уважавани ни у Бечу ни у Пешти. Лајош Кошут је тим поводом говорио да би признавање равноправности и територијалних аутономија не-мађарских народа било равно "самоубиству јединствене и недељиве Мађарске".

Срби су се нашли у врло тешкој позицији: Бечки двор их је напустио, чак је и јурисдикцију над Војном границом препустио мађарској влади, док је с мађарским вођствима очито било немогуће постићи споразум којим би се уважила српска национална права. У таквој ситуацији, предводници српског покрета, подстицани и подржавани од стране владе Кнежевине Србије из Београда и вођа хрватског покрета (Људевит Гај), одржали су под вођством митрополита Јосифа Рајачића народну скупштину у Сремским Карловцима, маја 1948. на којој су истакли захтеве српског народа. На Мајској скупштини је закључено да је српски народ "политички слободан и независан под Домом аустријским и обштом Круном угарском". Проглашена је Српска Војводина која обухвата територију Срема, Барање, Бачке и Баната и одлучено да она ступа у политички савез "на темељу слободе и савршене једнакости" са Троједином Краљевином Хрватском, Славонијом и Далмацијом.

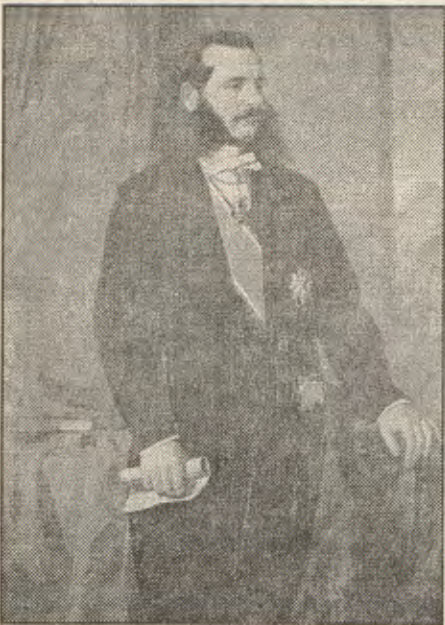
Мађарска влада је одбацила захтеве и закључке Мајске скупштине и одлучила да силом скрши национални покрет. Мађарско-српски рат је био неизбежан. Тешке борбе су вођене цело лето 1848. године. Војвођанским Србима су притекли у помоћ бројни доброволци из Србије под командом Стевана Книћанина, а отуда је пристизала и значајна помоћ у оружју и другом материјалу, као и снажна морална и политичка подршка. Срби су у бројним жестоком бојевима од Србобрана до Титела, преко Перлеза до Беле Цркве одолевали нападима знатно надмоћније мађарске војске. С јесени, пак, ситуација по Мађаре се погоршала пошто се Беч, после сламања италијанског и чешког покрета отпора окренуо против мађарске владе.

Царске трупе под командом хрватског бана Јосипа Јелачића и аустријског генерала Алфреда Виндишгреца предузеле су офанзиву на Мађарску. Срби су се придружили овом походу; њихова војска је напредовала на север, запоседајући до фебруара 1849. готово цео Банат и Бачку. У међувремену је у српском покрету, а нарочито у војсци текао процес стављања под контролу и службу Бечког двора. Тај посао су обављали царски емисари, професионални српски официри, врх Српске православне цркве, неки политички прваци, а и влада у Београду је била на сличним позицијама.

Али, сем магловитих обећања, влада у Бечу није давала никакве конкретне гаранције у том смислу. Српски покрет се тако у пролеће 1849. нашао у дубокој политичкој кризи. Потом су уследили и пораз на бојном пољу када је мађарска армија у силовитој контраофанзиви потукла аустријске армије, Јелачића и српску војску у Војводини (положаји су се одржали само код Титела). Царску војску, хабзбуршку власт у Угарској, а тиме и остатак српске војске спасила је интервенција руског цара Николе II, чија је армија у лето 1849. продрла у Мађарску потукавши њену војску у драматичној бици код Вилагоша.

После слома мађарског национал-револуционарног покрета, Бечки двор није осећао никакву потребу да испуни обећања дата Србима, чији је покрет и иначе изгубио првобитну снагу и карактер. Додуше, новем-

бра 1849. аустријска влада је донела указ о формирању Војводства Србије и Тамишког Баната као посебне територије изузете из Угарске и непосредно везане за владу у Бечу. Намера је очигледно била да се тиме Мађари казне, а Срби награде за понашање у току револуције, те да се између ова два народа задржи напетост и непријатељство. У суштини ово српско Војводство је било чиста политичка конструкција Беча - форма која је привидно излазила у сусрет српским захтевима, а у суштини није имала никакву битну садржину. Уосталом, оно је и као фор-

ма укинута десетак година касније, када је Бечки двор опет пошао стазом налажења компромиса са Пештом.

За војвођанске Србе је искуство из револуције 1848-49. било драгоцено; јасно се показало да не могу очекивати решење свог националног статуса ни исказивањем верности цару и влади у Бечу, нити, пак, окретањем ка Пешти. Нова генерација српских политичара у Војводини је све више увиђала да тамошњи Срби немају реалне изгледе да своје национално питање уопште реше у оквиру Хабзбуршке монархије, већ да је једина права перспектива окретање ка матици и чекање погодног момента да се њој прикључе.

БЕРЛИНСКИ КОНГРЕС - СРБИЈА И ЦРНА ГОРА НЕЗАВИСНЕ ДРЖАВЕ

Догађаји из времена тзв. Велике источне кризе 1875-1878. представљају важан моменат у деценијама дугој повести борбе српског народа за национално ослобођење за почетој Карађорђевићем устанком 1804. Ова криза у коју су се директно укључиле све европске силе почела је устанком православног живља у Босни и Херцеговини 1875. Под притиском јавног мњења Милан Обреновић, кнез Србије, је годину дана касније објавио рат Турској, а то исто је учинила и Црна Гора. Показало се да Србија није била спремна за овај рат, те да је Отоманска империја још увек била прејак противник маленој Србији која је формално и даље признавала врховну власт Порте. Српска во-

јска је трпела неуспехе на јаворском фронту, као и на нишком правцу, где је надмоћна турска војска убрзо преузела иницијативу и озбиљно запретила продором у Србију, по свему судећи ни помоћ бројни руских добровољаца под командом генерал Чернајева не би била довољна за отклањање те опасности да дипломатском интервенцијом Русије и осталих великих сила Турска није приморана на закључивање примирја са Србијом. С друге стране, војевање Црногораца је било много успешније - низом победа над Турцима они су се готово удвостручили обим своје државне територије.

Ипак се на крају све завршило срећно по Србију. Крајем 1877. у рат против Турске ступила је Русија, давши претходно крупне уступке осталим силама, нарочито Аустро-Угарској (право на окупацију Босне и Херцеговине). Руска војска је после огорчених битака на Дунаву скршила турску одбрану и потом неодољиво кренула према Цариграду. Тада је Србија по други пут заратила са Турском која је убрзо капитулирала.

Мировна конференција је одржана у лето 1878. у Берлину. Право одлучивања су имале само велике силе, док је малим земљама допуштено само индиректно изношење својих становишта и захтева. Српска делегација у јаком саставу, предвођена министром иностраних послова Јованом Ристићем, свакако најспособнијем српском државнику и дипломати тога доба, успела је да у постојећим околностима у доброј мери оствари интерес и захтеве Србије. Србији је завршним документом Берлинског конгреса призната независност и знатно територијално проширење на југоистоку - нишки, пиротски, лесковачки и врањски округ: Црној Гори је такође призната државна независност и сви територијални добили постигнути у претходном рату. Осим наведених, за српски народ је значајна одлука била и давање права Аустро-Угарској да уведе своју окупациону управу над Босном и Херцеговином.

Одлуке Берлинског конгреса биле су свакако крупан моменат у историји српског народа. Две његове државе кнежевине Србија и Црна Гора су коначно, после вишедеценијских напора, стекле међународно признату независност и статус суверених држава.

СРБИ И АНЕКСИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Срби у Босни и Херцеговини су одлуку Берлинског конгреса о завођењу аустро-угарске окупационе управе схватили као историјско насиље којим је спречено уједињење Босне и Херцеговине са Србијом. У складу са таквим схватањем, српски национални покрет се свом снагом супротстављао новој туђинској власти и све снажније и организованије радио на стварању услова за уједињење са Србијом. С јачањем југословенске идеје почетком XX века, босанскохерцеговачки Срби су настојали да успоставе што приснију сарадњу с тамошњим муслиманским и хрватским политичким и националним организацијама, процењујући да би окупљање националних покрета на широј јужнословенској основи имало боље изгледе на успех. На том плану су остварени извесни резултати - било је сарадње и заједничких акција, нарочито са муслиманима, али су све до првог светског рата стари међусобни спорови и неповерења уз непрекидно и смишљено деструктивно дејство аустро-угарских власти; спречавали формирање јединственог фронта главних политичких снага сва три народа.

Аустроугарска влада и Двор су, с друге стране, од самог почетка схватили да највећу сметњу и опасност за њихову власт у Босни и Херцеговини, као и за њену пуну државну интеграцију, представљају управо Срби. Посебно их је плашила могућност њихове сарадње и удруживања са осталим народима у јединствен покрет, а поготову њихово повезивање са Србијом. Ради осујећивања такве опасности смишљена је цела политичка филозофија и практичне мере њене реализације које су интензивно спровођене у време двадесетогодишње управе над Босном и Херцеговином Бењамина Калаија (1882-1903). У основи те филозофије лежи покушај стварања вештачке бошњачке нације, културе и језика, сузбијање оригиналних националних покрета, имена и симбола - све у циљу припреме терена за спровођење анексије. Мада је Калаијева политика имала одређеног успеха, на крају се испоставило да је све било узалуд, да су национални покрети и свест, каналисани и ограничени на сферу културе и уметности, у

ствари били само привремено пригушени, да би се после Калаијеве смрти разбуктали пуном снагом.

Што се тиче опасности од "подривачког" дејства Србије на прилике у Босни и Херцеговини, влада у Бечу је све до 1903. могла бити сасвим спокојна. Наиме, званична политика обреновићевских влада је од Берлинског конгреса била усмерена на подршку, па и на покровитељство Аустро-угарске, па је тако активност на национал - ослободилачком плану била усмерена искључиво према југу, то јест према крајевима који су још увек били под турском влашћу. Династичка смена изведена Мајским превратом 1903. означила је крај овакве политике, ново окретање Србије ка Русији и усмерење националне политике према Србима и другима јужнословенским народима преко Саве и Дрине.

Нови спољнополитички и национални курс Србије неминовно доводи до погоршања односа, а убрзо потом и до сукоба и непријатељства са Аустро-Угарском. У Бечу и Пешти је процењено да Србија као потенцијални стожер окупљања свих Срба и осталих јужних Словена представља смртну опасност за опстанак старе подунавске царевине. Поред тога, процењено је да Србија са новом политичком оријентацијом представља препреку за реализацију амбициозне замисли о успостави аустроугарске доминације над целим Балканом, што је иначе било у склопу немачког империјалистичког пројекта "продора на исток". Аустро-Угарска је прво покушала да "дисциплинује" Србију политичким притиском и економским санкцијама спровођеним преко тзв. Царинског рата 1906-1911, а кад у томе није успела решила је да је сломи и покори силом.

У таквом политичком амбијенту, сваки инцидент је могао прерасти у оружани обрачун између две земље; Беч је просто тражио изговор да заматне рат против Србије. Врло лако се то могло десити 1908. када је аустроугарска влада, без претходне сагласности осталих сила, прегласила анексију (припајање) Босне и Херцеговине Аустро - Угарској. Овај акт, којим су се дрско кршиле одредбе Берлинског конгреса, изазвао је тешку међународну кризу, велико узбуђење и ратну атмосферу у Србији и Црној Гори. У једном моменту је изгледало да је аустроугарско - српски, а потом и општи рат између два блока европских сила неизбежан. Међутим, Русија и силе из њеног савеза (Енглеска и Француска), будући још неспремне за рат, прогутале су ову горку пилулу коју им је сервирао аустро - немачки блок. Србија је, под претњом рата од стране Аустро - Угарске и под притиском осталих сила, почетком 1909. прихватила анексију.

Анексиона криза је свим српским политичким чиниоцима, како у Србији тако изван ње, јасно показала да Аустро-Угарска представља главну препреку за остварење

идеала националног ослобођења и државног обједињења целокупног српског народа, односно да се тај национални циљ може постићи само ратним путем те државе. Та чињеница постаје опесивна, усмеравајућа сила српског националног покрета која свој кулминирајући тренутак досеже јуна 1914, у Сарајеву кроз пуцње Гаврила Принципа, младог српског националисте из Босне и Херцеговине, на наследника хабзбуршке монархије Фрању Фердинанда.

ПРОБОЈ СОЛУНСКОГ ФРОНТА И ОСНИВАЊЕ КРАЉЕВИНЕ СХС (1918)

Пре тачно 80 година, половином септембра 1918, пробијен је Солунски фронт.

Пробојем Солунског фронта задат је смртни ударац аустро-немачком блоку и његовим савезницима; Бугарска и Турска су намах

пала је на политичаре.

Српски политички фактори тог времена: круна, влада и политичке странке - лимитирани спољнополитичким околностима, већ дефинисаним концептом нове државе (Крфска декларација), чињеницом да је српски народ на добром делу простора измешан са осталим јужнословенским етничким супстратом - решавају да формирају заједничку државу јужнословенских народа. Чин оснивања нове државе је обављен 1. децембра 1918., када је регент Александар Карађорђевић у присуству делегата тзв. Народног вијећа Словенаца, Хрвата и Срба прогласио уједињење Србије са свим јужнословенским земљама бивше Аустро-Угарске у државу под називом Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца (касније Југославија) под династијом Карађорђевића. На Версајској мировној конференцији (1919) велике силе су признале ову државу, која је, као таква, про-

капитулирале, Хабзбуршко царство се суочило с неминовношћу потпуног војног слома и државног распада, а Немачка пред нерешивим проблемом одбране с југа у ситуацији кад су њене армије с тешком муком одлагале распад Западног фронта и упад савезничке војске на тло саме Немачке. Српска војска је до почетка новембра избила на Дрину и Саву, али се ту није зауставила већ је наставила поход према северу и западу у мисију ослобођења "још неослобођене браће Срба, Хрвата и Словенаца". Убрзо су Аустро - Угарска и Немачка потписале капитулацију. Био је то крај подунавске монархије, "тамнице народа" како су је звали предводници националних покрета обесправљених народа - старо мултинационално царство се неумитно распадало, силазећи заувек са историјске позорнице.

Српска војска је у јесен 1918. победнички и славно окончала свој део посла у великом подухвату започетом још 1912. чији је циљ био довршење, већ преко век дуге борбе за национално ослобођење. Одговорност за други део тог посла - уређење и вођење нове државе, њен обим и међународна позиција

лазећи кроз бројна и велика искушења, којима је била изложена и споља и изнутра, трајала нешто преко седамдесет година, да би се почетком деведесетих распала на неколико мањих држава (заједничка српско - црногорска држава је задржала југословенску одредницу у у свом службеном називу).

Формирање југословенске државе је од самог почетка до данас предмет бројних анализа и дискусија - зашто је формирана, коме је то ишло у прилог, ко је добио а ко изгубио у заједничкој држави и тд. Наравно, није прилика да се у једном тексту ове врсте упуштам у ширу расправу и образложења о овој теми. Заједничка југословенска држава, гледана кроз историјску перспективу сасвим сигурно није оправдала своје постојање, како у погледу живота људи у њој, тако и са аспекта афирмације националних тежњи народа који су у њој живели, што се првенствено односи на српски народ. Срби су, наиме, искрено и с жаром прихватили заједничку државу, дали највећи допринос њеном оснивању и опстанку, да би у њој и због ње доживели велика страдања и на крају потпуно разочарење.

ЂОРЂЕ БОЖОВИЋ ГИШКА (1955-1991)

Људи да напишу књиге

*Петнаестој септембра ове
јодине навршило се седам
јодина од јошбије Ђорђа
Божовића Гишке. Све оно што
се дешавало пре и после
његове смрти је мање или
више познато. Један је од
ретких из такозване старе
јарде, о коме се и данас
лејо прича. Његови
јријатељи из краја усели су
да, после неколико јодина,
остваре његов сан.*

Немања ЂИРИЛОВИЋ

Шта прво помислим када кажете Ђорђе Божовић? Прво се сетим како су га издали. Отишао је да брани Србе, а убили су га Срби. Поштовао је и Бога и људе и све који су за поштовање", почиње Гишкина мајка гђа Милена Божовић.

"Рођен је 16. септембра 1955. године. Наш пријатељ Ђорђе Торбица је предложио моме мужу да сину да његово име, што је он и прихватио. Мени се одмах свидело то име. Одмах ме је подсетило на Карађорђа... Као мали је био пунији, па су га деца из краја називали Гишка. Од почетка је био сам јер није имао ни оца ни старијег брата који би га заштитили, па сам ја морала да га чувам од малтретирања старије деце. Од малена је давао свакоме и многи су га због тога искоришћавали, узимали му паре. У школи, кад му је било стало да учи, учио је а када му није стало, онда није. Много је волео да чита и то највише Робина Худа, Принца Валијанта и Дејвида Крокета и то по неколико пута", каже гђа Божовић, сузних очију, али поносног и гордог држања. Седи на старом трпезу у свом стану у центру Вождовца. Поред ње су пријатељица гђа Зорка и мајка Оца Василија, гђа Мирјана. Саучествују у туђи једне мајке. Ово је некада било господско место.

* * *

Стан у коме је живео Ђорђе Божовић са својом мајком данас је у лошем стању. Зграда је стара и оронула, а испред ње стоји цип на чијој шофершајбни је Гишкина слика. Из ове зграде је Ђорђе кренуо у Основну школу "Вожд Карађорђе", затим у Дванаесту београдску гимназију, па у загребачку гимназију, па на ДИФ, онда у бели свет. Овде, на последњем спрату зграде, безброј пута је горело светло до дубоко у ноћ. Стан је препун икона и слика. Мајка вади слике икона са благословима Оца Василија из Хиландара. Тојој је, по њеним речима, дало снаге да и даље води Фонд који носи име њеног сина, као и да настави постојање саме Гарде, а која је једног тренутка дошла у питање. Показује нам слике Ђорђа Божовића. Са својим пријатељима, смејан, у униформи, поред аута, у цркви, сам.

Када је почео да тренира бокс у Радничком и када је стекао самопоуздање и снагу, локални мангупи су престали да малтретирају девојке и децу, јер су угроњени имали свога заштитника - Гишку. Његови пријатељи кажу да је поготово мрзео када неко угрожава девојке. Знао је дебело да наплати таква иживљавања.

Онда долази један период живота који многи називају "с оне стране закона".

"Тиле се никада није стидео тог дела живота и увек се борио да млади не заврше на улици", каже његов побратим и пријатељ из детињства Јоца Оташевић. "Много је волео младе. Стално ми је говорио да морамо да направимо неко место, овде на Вождовцу, где ће млади моћи да буду а не да скитају по улици. Нажалост, уместо тога, поклатио је своју сахрану младима Србије. Кажу да је неко велико дете када се стално бори против неправде. Гишка је био такав. И када је дошао у СПО био је изненађен колико много има младих у Странци и на митинзима. Говорио је у тим приликама, да бољу и лепшу будућност младима може донети једино Вук Драшковић".

Четвртог августа 1991. године Гишка је постројио припаднике Српске Гарде у месту Таково код Горњег Милановца.

"Тек сад ми је то дошло у главу, кад сам га год виђела, он држи руке овако, на стомаку. Кад нешто говори и кад држи команду, држао је тако руке", почиње да плаче мајка Милена Божовић а присутни осећају њену неописиву тугу. "Издали су га, сине, издат је. Богу га платили..."

Ђорђе Божовић Гишка је убијен 15. септембра 1992. године на ратишту. Било је много верзија тог догађаја...

"Шешел је тада рекао да је мој син убијен у краји шљива. А ви напишите да то мене и дан данас много пече. Како је истину рекао за мојега сина, тако среће имао на његову главу, тако старост дочекао, тако правду дочекао...", проклиње мајка Милена. "Син ми је убијен са леђа, после наређења Мартића и Младића и оног "патриоте" и "гродначелника" Унковића, који је сада унапређен у амбасадора".

Гишка је убијен један дан пре свога рођендана. Био је умотан у крваво ћебе када су га довели у Београд. На његовој сахрани је било око 25 хиљада људи из свих крајева Србије, који су дошли да испрате команданта Српске Гарде.

"Јако сам пријатно изненађена шта се све ради у Општинском одбору на Вождовцу. Све те трибине, веронаука...", набраја мајка Милена, поносно. "Камо среће да је тако свуде је СПО има одборе. То је прво почело на Вождовцу јер су људи знали за мог сина. Шта је све учинио, шта је све радио. Он је велике ствари мислио, него не дадоше идиоти. Шта би данас био да је жив... Када сам га једном питала, сине, зашто ми не рече да ти, благо мајци, говориш толико страних језика, а он ми је одговорио: Пусти то, мајко. Шта ја имам коме да се исповедам. Много је волео књиге. Овде има много његових папира које је састављао да пише. Требају ми људи који би све то сакупили и написали велику књигу о њему. Толико тога има", показује по Гишкиној соби његова мајка Милена Божовић, удовица Гавра Божовића.

Петнаестог септембра ове године, навршило се седам година од Гишкине смрти. Многи пријатељи, поштоваоци легенде која се никада није угасила, јер "људи живе онолико колико живи прича о њима", дошли су на његов гроб да запале свећу. Исто то, само на другом крају српске земље, у Србињу, урадили су и ђаци Основне школе "Ђорђе Божовић - Гишка".

САМОСТАЛНИ СИНДИКАТ СРБИЈЕ ШТИТИ ДРЖАВУ ОД РАДНИКА И ПЕНЗИОНЕРА

Броз је умро, Бановићу

*Радници су ушли 1945. године у изградњу социјализма као
пролетеријат, да би данас данас заиста живели као прави
пролетери*

Др Милан ЂУРИЋ

Назад се својим оштрим критикама јавио у "Политици" од 22. августа о. г. господин Томислав Бановић, председник Већа Самосталног синдиката Србије. На мети критике није била Влада републике Србије, која је одговорна за лоше стање у привреди, високу незапосленост, ниске плате и пензије које се исплаћују са великим за- кашњењем, које не покривају трошкове минимума животног стандарда, социјалну беду и сиромаштво које је захватило велики број становништва у Србији, већ синдикалне организације радника и пензионера које се баве изношењем политичких ставова и учествују у организовању штрајкова и јавних протеста.

Г. Бановић износи "да је задатак синдиката да се бори за интересе радника, а не да се ставља у службу интереса странака (вероватно оних које нису на власти). Многе странке кршећи демократске и цивилизоване норме користе немаштну дела становништва и манипулишу овом невољом у политичке сврхе. У предузећима постоји јединство интереса радника и у сваком предузећу треба да постоји организација синдиката која ће да води бригу о чланству". Да је ове мудре речи рекао у време Јосипа Броза, оне би биле директива, чије спровођење би повлачило одговорност, смену са функције, или чак истражни поступак док се не утврди намера оптуженог.

САМО ПРОПАГАНДА

За разлику од улоге синдиката у капиталистичким земљама да штите интересе радника у остваривању права из радног односа са послодавцем, у социјализму, где је радничка партија на власти и управља државом преко чланова владајуће комунистичке партије, синдикат је остао у структури државне власти као демократски декор и предводник радничке класе у остваривању социјалистичког благостања. Основни задаци синдиката били су: 1. да објашњава радницима уставне промене, законске прописе и нормативна акта; 2. да се стара о снабдевању са дефицитарним прехранбеним производима; 3. да организује одмор и рекреацију; 4. да учествује у доношењу нормативних аката о расподели средстава за личне дохотке, расподели станова и сл., да организује одржавање првомајских парада, разних свечаности и манифестација. Да би се подигао значај синдиката у изградњи социјализма председници су постављани из редова полит бироа КПЈ. Тако су од првог председника ССЈ Ђуре Салаја, ову функцију обављали Светозар Вукмановић-Темпо, Мика Шпиљак и друге високе партијске личности. Аналогно уходаној пракси

и г. Бановић постављен је на место председника Већа Самосталног синдиката Србије, од стране владајућих партија СПС и ЈУЛ да штити интересе државе од политички неподобних и непослушних радника, који тешко подносе ово социјалистичко благостање, које карактеристично висока незапосленост, ниске плате, нередовна исплата и борба за одржање голе егзистенције. Какав животни стандард могу да имају радници који су у јулу о. г. остварили просечне плате у индустрији производње обуће и кожне галантерије од 225 динара, у производњи предива и тканина 330 динара, у производњи текстилне конфекције 350 динара, у производњи резане грађе и плоча 383 динара, у производњи коже и крзна 552 динара, у трговини на мало 577 динара; када месечни рачуни за енергију, стамбене, комуналне и ППТ услуге се крећу између 300 и 400 динара, а за један хлеб и литар млека треба издвојити 280 динара. Радници би морали бити срећни што имају Самостални синдикат Србије на челу са г. Бановићем који се брине о њиховом животном стандарду и лепшој будућности. Међутим, ни радници нису више наивни да верују изјавама водећег идеолога марксизма, руководства СПС-а и ЈУЛ-а, и Влади Србије да ће социјалистичко благостање бити остварено, када се укину економске санкције и реше остала политичка питања.

Пошто је данас тешко утврдити потребно време за остварење економског програма изградње социјализма у Србији, радничкој класи која је почев од 1945. год. почела са изградњом социјализма као пролетер, после 53 године "успешних" економских експеримената у изградњи привреде данас живи као прави пролетер. Пошто је у току процес трансформације државне и друштвене својине, отворена је могућност да радници уз помоћ Самосталног синдиката Србије постану су- власници предузећа у којима раде, или, што је вероватније, да продају деонице за мала финансијска редства купцима из редова владајућих партија СПС и ЈУЛ, који су довели државна и друштвена предузећа у губитке.

У својој јавној критици г. Бановић није поштедео тзв. "синдикат пензионера", чији су циљеви искључиво политички. Поставља се питање како Савез пензионера Србије и Синдикат пензионера могу имати различите интересе, кад их немају њихови чланови.

Одговор се налази у коришћењу тешког положаја пензионера од стране Независног синдиката пензионера у политичке сврхе, са циљем да поделе пензионере и унесу раздор међу њима, уместо да удружени остваре свој интерес. Г. Бановић истиче како "у овом тренутку Самостални синдикат Србије даје максималну подршку Савезу пензионера Србије, јер је у најтежим

условима успео да се ухвати у коштац са проблемима и своју активност усмери искључиво на борбу за редовне исплате и заштиту егзистенцијалних интереса пензионера".

МАСОВНО - НИШТА

Колико има истине у овим тврдњама г. Бановића, најбоље говоре чињенице да пензионерима нису исплаћене:

- Две и по месечне пензије из 1994. и 1995. године, чији је рок исплате истекао 4. августа 1997. г.

- Разлике између обрачунатог износа према кретању просечних плата запослених и исплаћене аконтације, коју је, супротно законским прописима, одредио министар за финансије - Борисав Милачић, у периоду од 1. јула 1997. до 31. јануара 1998. године.

Кашњење у редовној месечној исплати пензија је, иначе, 3 месеца.

Услед кршења законских прописа и економских и социјалних права пензионера, у фебруару ове године, 102.029 пензионера примило је пензије до 405 динара, а 343.435 пензионера до 608 динара, док је 732.130 пензионера добило до 910 динара. Ако упоредимо месечне пензије са месечним трошковима живота двочлане пензионерске породице долазимо до закључка да прва група пензионера не може да покрије ни месечне рачуне за струју, храну, стамбене, комуналне и ППТ услуге, да друга група која prima пензије између 400 и 600 динара, мимо плаћања месечних рачуна може само да набави дневно један хлеб и литар млека, док трећа група и понеки прехранбени производ како би одржала голу животну егзистенцију. Ако 980.370 пензионера, или 79,4 % од укупног броја, не може да обезбеди ни минимални ниво животног стандарда који предвиђа Општа декларација о људским правима ОУН-а, као минимум за живот достојан човеку, постављено је питање г. Бановићу, чему је Савез пензионера допринео, кога он свесрдно подржава у решавању питања исплате пензија и побољшавања животног стандарда.

Независни синдикат пензионера Србије основан је као неполитичка и нестраначка организација са циљем да се бори за економска, социјална и синдикална права пензионера стечена у радном односу. Треба истаћи да у земљама западне Европе постоје синдикати пензионера, а не савези пензионера, јер се ради о људским правима. Пензионерима није било тешко да утврде ко штити интересе пензионера, а ко интересе државе, да разликују зрно жита од кукоља, како то каже наш народ. Због велике бриге коју води Савез пензионера Србије у побољшању животног стандарда данас велики број пензионера доживљава искључење из потрошње струје због неизмирених месечних рачуна, на улицама Београда и других градова у Србији је све више пензионера који просе, ваде из контејнера употребљиве предмете, или врше препродају цигарета, само да би који дан живели дуже. Ово је права слика стања живота пензионера коју г. Бановић не види заједно са свим члановима СПС-а и ЈУЛ-а и СРС, који управљају земљом Србијом. Пензионери су грубо преварени и обманути разним обећањима у предизборној кампањи и неће дозволити да учине исту грешку. Радници и пензионери, чланови независних синдиката се питају када ће Самостални синдикат Србије престати да обавља нечасну улогу заштите државе од интереса радника и пензионера.

ИНТЕРНЕТ: ВИЦЕВИ О СЕКСУАЛНОМ ЖИВОТУ БИЛА КЛИНТОНА

Поглед у Моникино теме

У недавно спроведеној анкети испитано је 500 жена. На питање да ли би водиле љубав с председником Клинтоним, 83% жена је одговорило: "Никад више!"

Да ли Моника воли животиње? Да, стално је покушавала да укроти арканзашку белу змију, али без успеха.

Зашто Бил није родно Моникау на вечеру? Увек је било довољно хране у канцеларији.

Зашто се прашина гомила у Белој кући? Зато што је Кенет Стар склонио Вилон најбољи усисивач.

Зашто је Бил Клинтон отишао на једрење? За њега дува и кад нема ветра.

Шта је госпођица Левински наводно рекла када јој је понуђен посао у Уједињеним Нацијама? Да ли ће то бити мисионарско место?

Како се Клинтон припремао за положај Врховног команданта? Издајући наређења... као што су: "Испод стола!"

Немојте да жалите Моникау... Опет ће она пасти на колена.

Бил је сву енергију истрошио борећи се за председничко место. Мислио је да улази у Оралну собу.

Зашто Бил пије много кафе? Мора да ради прекровремено да би задовољно потребе свог особља.

Клинтонова председничка химна: "Клекните пред газдом".

Зашто нема материјалних доказа? Моника их је прогутала.

Како је Бил одговорио на оптужбе да је "давао упутства" Моникау у њеном сведочењу? "Нисам јој речи стављао у уста."

Зашто је Моника толико тога прогутала? Да би уништила доказе.

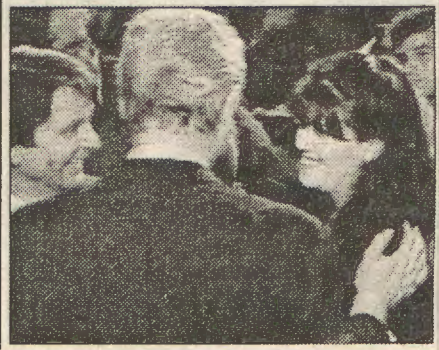
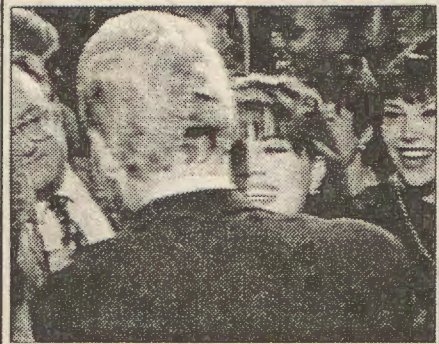
Зашто је Челси толико потресена због Зипергејт афере? Зато што је њен тата имао више "судара" од ње.

Како се осећа Хилари? Можда она јесте Прва Дама, али сигурно није Последња.

Савет Јасера Арафата Билу Клинтону, на сасланку 22. јануара, 1998: "Биле, козе не причају!"

Када су питали Била Клинтона да ли би дао оставку, одговорио је да би радије "гурао још три године".

Зашто је Клинтон позвао Левинску у Овалну собу? Да би је упознао са Извршним органима.

Какав ће говор одржати председник Клинтон? Говор о Стању Ерекције.

Шта то Тед Кенеди има, а Бил Клинтон прижељкује? Мртву девојку.

Како задовољити Клинтонов апетит? За то је потребно цело село.

Прекинули су истрагу о Председнику Клинтону због недостатка доказа. Изгледа да јој није рекао да ле(а)же него да клечи.

Шта је заједничко председнику Клинтону и његовом ...

И један и други су некада били усмерени улево, а сада циљају право у центар.

Само Клинтон може да нам скрене пажњу с једног сексуалног скандала, другим сексуалним скандалом.

Која је разлика између Тиганика и Била Клинтона? У Тиганику је потонуло само 1500 људи.

Које су биле прве речи Била Клинтона на саслушању Поле Џонс? А сад отвараш уста?!

Шта имају заједничко Моника Левински и Боб Дол? Обоје су били узнемирени када је Бил први завршио.

Шта је за Била сигуран секс? Када је Хилари на путу.

Клинтон гледа кроз прозор и примећује да се неко помокрио на поруку "Били, пуши га!" написану на зиду Беле куће. Бесан, наређује агентима ФБИ-а да узму узорак мокраће и пронађу починиоца. Недељу дана касније, директор ФБИ-а зове председника: "Господине председниче, имам добре и лоше вести. Добра вест је да мокраћа припада Бобу Долу." "А, лоша вест?" после краће паузе, директор одговара, "Господине, то је рукопис ваше жене!"

Када је Клинтон схватио да Пола Џонс није демократа? Када није прогутала све што јој је сервирао.

Клинтон: "Као оптимиста и демократа, у свему видим добру страну. Има четири ствари због којих треба да будем захвалан: 1. Није малолетна, 2. Није удата, 3. Није ми род, 4. Она је "она".

Који део Моникиног тела Клинтон највише воли да гледа? Теме.

Како госпођица Левински подноси ове догађаје? Све то оставља јој горак укус у устима.

Клинтон и Папа умрли су истог дана. Грешком администрације, Клинтон је послат у рај, а Папа у пакао. Папа је објаснио ситуацију администрацији у паклу, они проверавају папире и грешка је потврђена. Објаснили су да ће им требати 24 сата да исправе грешку. Следећег дана, администрација зове Папу и опрашта се од њега желећи му срећан пут у рај. На путу, Папа среће Клинтона.

Папа: Извини због овога.
Клинтон: Нема проблема
Папа: Стварно сам узбуђен због одласка у рај.
Клинтон: Зашто?
Папа: Целог живота желим да упознам Девицу Марију?
Клинтон: Закаснио си један дан.

Дефиниција девице из Арканзаса: жена која трчи брже од Клинтона.

Шта је за Клинтона "сигуран секс"? Закључана врата!

Шта је заједничко особљу Беле Куће и Садаму Хусеину? Клинтон све жели да их обори на колена.

Омиљени део одеће Монике Левински: заштитници за колена.

Шта Бил каже Хилари после доброг секса? Драга, долазим кући за 15 минута!

Шта се добија када се укрсте покварени политичар и покварени судија? Челси Клинтон.

КО ПЕВА, ЗЛО НЕ МИСЛИ

Како "поринути" професоров аутомобил

Професор књижевности, Милица Новковић најустила је рад у иросвети после четврт века стажа, и одлучила да ипрактично иримени све оно што није могла да оствари у систему класичног образовања. Пре две године отворила је ириватно обданиште "Добар ђак" у Реснику, са намером да, како каже, оживотвори идеје ипрофесора Петра Савића о васпитању, објављене у књизи "Нова школа" 1932. године. Овој лета, од обданишта се развило и еколошко-васпитно иозориште "Пети елемент". Име је добило ирема ипоуларном филму, у коме се иредвиђа да ће иланета Земља ироиести збој неиативној лудској делања, а сва четири елемента (вода, ваздух, земља, ватра) и иланета сама моју се сиести уколико им се дога ипети елемент - љубав. Тим, иоред ауторке ипројекта, Милице Новковић, чине још и лекар кардиолог Славица Прибаковић, ипрофесор музике Јасмина Савићевић и илумац а матерској иозоришта "Рекс" из Ресника Срђан Николић.

Милица ЂОРЂЕВИЋ

А уторитарно образовање познаје принуду, условљавање, застрашивање, "батине и шаргарепу", и репродукује се из генерације у генерацију. Родитељи који су тако васпитавани преносе образац на своју децу. Придиковане обично рађа бунтовно дете и ескалацију неразумевања и сукоба на обе стране. То је суштина старог концепта васпитања. Нова школа је супротност том концепту. "Пети елемент" је превентивни програм за психосоматске поремећаје и болести зависности. Само је део новог целовитог позитивног концепта васпитања. Настао је током лета 1998, године коју је Светска здравствена организација посветила безбедном материнству.

РАЗЛИКА

Све досадашње школе имају програме који говоре да анксиозност и унутрашња напетост могу да се испразне спољним средствима, тако што ће деца ићи на балет, спорт, у уметничке радионице, на музику и на филм. Ми не залуђујемо децу, не радимо оно што ради Сорос, који нуди детету бављење фотографијом, обезбеђује му фотолабораторију, и сл. Све активности које се препоручују долазе тек кад се дете ослободи тензије, када само одлучи да се бави спортом. Исто је и са одраслим људима, рецимо са женом која проблеме решава рибањем стана или одласком у куповину. Реч је о томе да се негативан став спречи, и да се не дозволи да се претвори у негативну мисао, јер се негативна мисао претвара у негативну емоцију, а таква емоција иде у акцију, споља или изнутра. Зауставити се на време је сврха нашег рада. А деца лако то хоће, јер имају висок циљ: које дете не жели да буде здраво, или не воли да помогне да друштво крене другим током?

И поред свих досадашњих програма превенције, статистике говоре о све чеићем прераном ступању у сексуалне односе, о употреби дроге, о порасту насилничког понашања већ међу децом предшколског узраста. Завод за болести зависности је радио анкету по основним школама. Резултати још нису објављени (а до њих је дошао лекар из нашег тима) и застрашујући су: 80-90% деце је већ у основној школи пробало марихуану. Превентива по школама решава се тако што се доведу три лекара да одрже деци предавања и уместо да их заинтересују, "удаве" ђаке, који пасивно седе и слушају о хемијском саставу дроге и дувана. Један од директора школе са којима смо разговарали рекао нам је да је имао изванредно успешног предавача о штетности дроге, који је одмах потом отишао да "проба" дрогу. А циљ би требало да буде управо супротан: развити емоционално расположење које неће дозволити чак ни радозналост, а камоли потребу за дрогом.

ПОЗИТИВНОСТ ЈЕ...

Непрестано се истиче значај рационалне интелигенције, и већина људи поклања пажњу само конвенционалном образовању детета. Код нас је развој емоционалне интелигенције основни циљ. Чак су и досадашњи програми борбе против савремених зала (не само дрога, алкохол, насиље, него и верске

секта) управо раде на јачању рационалне уместо емоционалне свести.

Са едукацијом треба почети већ од труднице. Дозвољавамо укључивање према потреби посетилаца позоришта који су истовремено и глумац и публика, и све остало што је позоришту потребно. У рад позоришта укључује се свако ко крене од основне замисли да у хаосу од живота нађе пут да свој живот претвори у уметност позитивног живота. Најбоље се ради са децом што млађег узраста. Полазимо од тезе да се еколошка свест може развити оног момента када дете схвати да мора да заволи себе. Када то уради, може спасти и другог. Онај ко пуши, пије, дрогира се - не воли себе.

У окружењу где су људи притиснути бројним проблемима, испоставља се да је сваки човек 90% дана у негативној емоцији. Све негативне емоције потичу из страха: љубомора, пакост, злоба, похлепа, мржња. Наша "публика" изненади се када им се каже да превелика осетљивост, или дуготрајна туга не могу се сматрати сензитивношћу, уколико чине да организам пропада. Разумевањем се мора доћи до суштине: одтугуј, али мораш врло брзо да се вратиш у живот. Дакле, од нагомиланих негативних емоција ствара се претерана тензија, која се решава на различите начине: необавезним сексом, дуваном, дрогом, алкохолом, седењем у Интернету по 12 сати. Или се проблем потискује заборављањем, или човек одлази у аутоагресију, или агресију упери ка околини.

Пријатељица ми је рекла да правимо људе-роботе, јер ако их навикнемо да су увек добро расположени, и да постоје решења за сваку ситуацију, кад одрасту, та деца неће бити способна за живот који је груб и суров. А позитивност није ништа друго до схватање да то дете није противник себи, противник другоме и природи. Свако од те деце је различито, и свакоме живот донесе нешто друго, јер је живот обиље различитости. Битно је да у свему што им се деси или их окружује траже позитивност. Према томе, у различитости нема фабриковања.

ПОТРЕБНО ЈЕ СЕТИТИ СЕ

Позориште чини највише пет људи, едукатора, одраслих људи, који разумеју шта раде, и улазе у публику која им то дозволи. Представе могу да се одржавају свуда: у кафани, фабрици, школама, домовима здравља, и не зависе од простора, јер немамо услове за мултимедијални рад. Зато смо рад сведи на две врсте уметности које су толико ирационалне да веома брзо делују на позитивност човекову. Дубоко разумевање иде преко музике и преко глуме. Музика мора да буде врхунска. Наша деца певају оперске арије, српску духовну музику, Мокрањца, врхунско у циганској и мексичкој музици... Речи су нове, ми их пишемо, и оне су срж учења.

Први део позоришта је музички. Када научи технику дисања, сваки човек може да пева. У школици у Реснику имали смо случај детета које са скоро две године није умело да говори. Користећи музичку уметност, која је потпуно ирационална, дете је научило да говори, заправо је - пропевало. Револуционарно у нашем програму је другачији прист-

уп детету. Долазе нове генерације које пратећи школске програме уче вечне непролазне уметности (а време је најбоље критеријум вредности) у пролазу. Подсећам да сваки човек има социолошку и онтолошку равноту као предиспозицију, не као обавезу. Онај ко не поседује хуману, онтолошку равноту неће имати пријемник за дела Андрића, Бетовена, стари еп "Гилгамеш".

Деци је онтолошка равноту (осећај за вечне вредности, и спознају суштине ствари) уништена већ у петој години васпитањем и негативним окружењем. Нема позитивних узора у својој околини. Код родитеља је, нажалост, хумана равноту "забетонирана". Зато радимо само са децом, на време. Учимо дете да научи да превазиђе свог родитеља, да га разуме, а не да се бори са њим.

Глумац је ту да осликава сцену. Прва сцена је цртање негативне ситуације, која је кроз глуму увеличана, али су ситуације преузете из стварног живота. У једној од београдских школа прошле године био је сукоб

ДЕВОЈЧИЦА СА ШИБИЦАМА

Имамо у групи малог Патрика, најмлађе дете једне познате богате породице (посебно се трудим да радим истовремено са децом јако сиромашних родитеља и децом "новокомпонованих" богаташа). Глумили смо Андерсенову приповетку "Девојчица са шибаницама". Узимали смо доста примера из таквих конформистичких дела, у којима писац неће да каже суштину, у овом случају, ко је крив за смрт девојчице. Патрик увек глуми богаташа. Већ после другог извођења схватио је суштину, и давао најбоља решења. Други су предлагали да се девојчици да мало пара, или да јој се да да преноћи у нечијој соби. Пошта деца у представи забораве да је све глума, Патрик је рекао да његов отац у свом предузећу има два радна места, и да је решење не у милостињи, него да би девојчица требало да - ради.

између професора и ученика, око оцене. Разред се ставио на страну свог друга који је тражио да му се да двојка, професор се заинатио. Ученик му је запретио речима: Је ли не даш? Е, сад ћеш да видиш! Покупио је друштво, догурао професоров аутомобил до Дунава и "поринуо" га.

Причу смо одиграли на сцени, текст смишљали на лицу места и трудили се да привучемо целу публику да учествује у дијалозима. Уместо озбиљне, прича је, на тај начин приказана испала смешна, нарочито су испали бесмислени поступци актера. Ученик који је све то урадио за собом је повукао даље негативне последице, као што је казна, избацивање из школе, освета професора. После негативне, следе позитивне сцене у којима се налазе различита решења која су могла да се догоде. Техника представе је следећа: у првој слици или сцени деца глуме негативну, агресивну варијанту која је најчешћа. Друга слика је идеална и непостојећа а

трећи део је реална, али и он не тако чест, када се у негативном окружењу издвоји "позитивац", нудећи решење конфликта и утичући на остале. Нажалост, показало се да се деца најбоље сналазе у првој слици, тешко им је да одглуме "доброћу". Дакле, сврха је да се констатује извор проблема који доводи личност до "кључања". Следи анализа препреке која је узрок патње, и која може да буде у самом човеку или да долази споља. Потом се утврђује да ли препрека јесте или није премостива, и бира се неко од решења; избећи препреку, суочити се са њом (или са собом) у борби. Сећање, мисао, акција то је редослед поступака. Пре него што се уђе у љутњу, треба се сетити.

ИЗЛЕТ У ХАРМОНИЈУ

Филм по коме је наше позориште добило име покушава да представи шта ће се са човечанством десити за 300 година, и будућност је виђена у прилично мрачним бојама. У стварности, постоји страни еколошки часопис "Флогистон" који износи такве научне податке у односу на које је машта сценаристе бежи-розе. Толиком муњевитом брзином срљамо у пропаст да сваких пет минута изумре по једна животињска или биљна врста. Уколико се настави тим темпом, за 50 година остаће човек и само десетак других живих врста. Одрастао човек је само забринут, али нема решење. Здрава је логика да кад већ нема решења, зашто бринути. Срели смо професорку са једног од факултета природних наука у Београду (имена нећу помињати јер сам давно изашла из службе у државним школама). Испричала нам је своје утиске са Светског конгреса еколога, коме је присуствовао и амерички потпредседник Ал Гор. Испоставило се да еколози имају представу шта се дешава са нашим животним простором, али да немају метод како човеку развити довољно јаку еколошку свест. Није довољно организовати семинаре, научне скупове и предавања. Професорка нас је позвала на тзв. "излет у хармонију", који су организовале колеге са факултета. Постигла се, јер је идеја била добра, али не и реализација. Ради се о "мртвим научницима" без жеље за стварном акцијом. Само су студенти били "живи".

Иако смо саставили програм за превентиву, долазе нам и родитељи који већ имају проблема са својом децом и траже терапију. Радили смо целог лета. Кроз кућу у Реснику (где имамо сталне термине вицендем) и у Дому омладине прошло је кроз наше представе између 60 и 220 учесника програма недељно. Све смо радили бесплатно, да би што више људи сазнало за нас. Када дође само један човек, значи нам исто као кад дође шездесеторо. Битно је да се помогне.

Не можемо мењати услове у којима деца живе, али можемо променити став детета према тим негативним условима. Схватила сам да нема више времена. Мотив стварања позоришта је сазнање да су у овом граду преко потребни јефтини и ефикасни превентивни програми рада са децом, како би се спречило даље физичко и психичко пропадање деце.

Утопија И ЖИВОТ

Ако схватимо да је Сурчин наш живот, али да сјајни светски аеродроми нису утопије већ такође нечији живот, онда је патриотизам овде раван мазохизму без остатка. - Павле Угринов: "Утопија" ("Фасцинације", "Задат живот" и "Царство земаљско"), "Просвета", Београд 1997.

Љиљана ШОП

Премда каткад изгледа да нам се свакодневно догађају судбоносне ствари и да је за упућеност у ситуацију нужно свакодневно информисање, тек када се удаљите из тог привидног епицентра узбудљивих, алармантних и одлучујућих вести и доведете себе у положај блаженог незналице свежих вести (што сам више од месец дана уистину била), па се на повратку халапљиво баците на гомилу гласила не бисте ли савладали шуму пропуштених новости и сензација, схватите да се заправо ништа битно и одсутно није догађало. Гласила су неуморна фабрика за производњу вести од којих је већина небитна и сачињена за једнократну употребу; за попуњавање простора тобожњим новостима и читалачких глава стварном маглом и константним неизвесношћу у очекивању некаких разрешења.

Код нас је, наиме, годинама већ тако узбудљиво и на макро и на микро плану живота да се врло тешко одлучити одговара ли нам заправо, у било којој сфери живота, дешавање или је много боље и безбедније недешавање. При том нам се дешавања тако усрдно понављају да више ничег новог под капом небеском нема што нам се већ није десило. Каква је то, рецимо, новост да ЈАТ опет не сме да слеће у земље Европске уније, кад се Сурчин и онако убуђао за време претходних санкција и та се мемла и те како осећала и за време оно мало летова што их је у међувремену обављао. Седела сам на њему неколико сати 6. августа, у јеку свеколике туристичке сезоне и светске селидбе на

топла мора диљем света, и са тугом посматрала како за наредне сате најављује читавих осам летова, од тога више од пола за Црну Гору, а читава три за бели свет, укључно са Пекингџом. Ни трага од оне специфичне аеродромске атмосфере коју смо некада ишли гледати као добар провод чак и кад нисмо летели, јер је посвуда мирисало на свет, даљине, авантуре и узбуђења. У јеку врелог августа једва се стотинак путника мувало Сурчином и већина их је личила на људе које уопште не би изненадило да никуда и не полете. Понела сам са собом ту слику неизвесности, намрштениости, нервозе која није резултат путне грознице већ неке дубоке летаргије. Мало је добрих и скупих кофера чекало на чекирање, углавном су ту биле скромне торбе и издајничке кутије и кесе. Непуна два сата касније заблештао је предамном раскошан аеродром у Анталији, гужва и шцаренило, фонтана и скулптуре, мермер и челик, савршенство електронике, табла препуна летова иако се билила поноћ! Приватни аеродром који ће постати власништво државе за десет година, рекоше ми, уверени да од овог сјајног гиганта сви имају користи, што се види на први поглед.

Месец и нешто касније по нас је у Анталију долетела једна таква ЈАТ-ова кртија да ју је тешко описати. Летела је сат и по дуже до Београда него што лет на овој релацији иначе траје, а путници су суморно ћутали као да сви до једнога мисле исто и посрћу под теретом поређења која никакав патриотизам не може улепшати и олакшати. Било је то само дан пре нових санкција које су за нас стара прича.

Ово трукане кући, ово симболично таљигање у офуцаној летилицы до дубоко у ноћ, под јарком неонском лампом која се због квара не може угасити како ме обавестио средовечни стјуарт, било је достојна увертира у повратак реалности. Код куће су ме дочекали рачуни, сви одреда сведочанства великих поскупљења разних услуга, нервозне комисије готово љуте што тако дуго нисам учествовала у њиховим невољама и што сам црна од сунца док су они поцрнели од мука, гомиле новина са алармантним насловима и бајатим вестима очекиване и однекуд познате садржине.

Таксиста који ме је довео до Сурчина до куће (за 20 долара) читавим путем није проговорио ни једну једину реч. Добродошла у резерват, прошапутала сам у себи закључујући се да ћу барем неколико дана живети од лепих успомена са летовања и да никоме и ничему нећу дозволити да ми то скупо задовољство било чиме поквари.

Сутрадан је ваљало опремити кћер за полазак у школу (то бесплатно осмогодишње школовање коштало ме за два сата 1.500 динара!), обути чарапе, чекати градски превоз, говорити на књижевној вечери, пронаћи уље... Довољно да схватим где сам и шта ме чека у сјајној будућности.

УТОПИЈА

Једноставно и сажето, са продорном јасношћу и прецизношћу, Павле Угринов је у "Утопији" дефинисао свој порив за писањем (и не само свој) и саму срж сопствене поетике: као страст, "тј. ослушкивање себе сама

као створитеља, уместо свих оних који за то немају смисла, као вида савладавања усамљености, усред универзума, што нас непрестано надахњује".

Протегнуто у дугом времену и концентрисано на сваку појединачну књигу као на засебну целину, читање Угриновљеве трилогије која се прошле године, под заједничким насловом "Утопија" појавила први пут, било је битно другачије од садашњег. Недвосмислена и ненарушава целина трију Угриновљевих романа ("Фасцинације", "Задат живот" и "Царство земаљско") не само да отвара могућност новог читања, разумевања и тумачења, него баца и нову светлост на писца, на значења и значај његовог дела, као и на време дочарано трилогијом у безмерју његове сложености, историјске преломности, у широком луку између нужности и случајности, драматике и баналности, изузетности и обичности, грубости и суптилности. Све токове и хорсокаке, брзак и мртваје бесконачног времена које зачас прође, ослушкивао је Павле Угринов слухом истанчаним, опрезним и непоткупљивим, напетим и будним, рационалним и ирационалним, подједнако отвореним за крупна збивања и друштвене догађаје и промене као и за привидно безначајне нијансе, титраје, наговештаје могућних дешавања у себи и другима.

И данас ме, литерарно, највише фасцинирају "Фасцинације", готово на исти начин као и када сам их читала први пут, схвативши пре интуицијом него професионалним приступом штиву да је реч о фасцинантном дару запажања и описивања, о апсолутној очараности тајнама и богатством живота које долази пре разумевања, знања, искуства...

Тај мозаик слика, сећања, детаља, чулних сензација детињства које остају у памћењу снажније од каснијих спознаја представља окосницу и кичму свих каснијих збивања и виђења, интересовања и активности Угринова и као личности и као књижевног ствараоца. Те привидно распршене и случајно сакупљене сензације делићи су чврсте целине једног "сентименталног образовања", детиње и младалачке одисеје која се зачела покрај дединог одра коме је дечака на летњој врелини привлачно лед донет да одржи леш, а завршила када се јуноша нашао у првом дану слободе, као део стрељачког строја који треба да казни комшију, доктора Нецла, поштеног Немца који није побегао са фашистичком солдатеском јер се није осећао кривим. Са безуспешном одбраном доктора завршава се и круг невиних фасцинација животом, али и фасцинације било којом идеологијом, поверења у истину и правду, у могућност једнакости и добра међу људима. Све велике идеје, изузев можда лепоте, за главног јунака постају утопија, идеал коме се безуспешно и узалудно тежи. Сенка невине Нецлове жртве обележиће заувек главног јунака и надвијаће се над њим у свим одсудним, прекретничким и тешким часовима његовог каснијег живота.

У задатом животу који се за главног јунака одмотава као авантура становања, студирања, заљубљивања и тражења себе у послератном Београду, са много могућности али и ускраћености, са много изазова, раскршћа, заблуда и осећањем да је слобода

привид, клопка или битка за себе на рачун другога, главни јунак сазрева на ветрометини друштвених преображаја и индивидуалних дилема. Живот чије је задате оквири и су-рова правила тешко и разазнати а камоли проширити или разби-ти, индивидуалним отпором и моралном побуном постаје све захукталији и опасни-ји, а нека врста друго- пакленог круга заврша-ва се за главног јунака општом пометњом и идеолошким обрачуном 1948. године, у коме ума-ло није био невина жртва због љубавне везе са же-ном коју жели један поли-цијски моћник.

Од друге половине пе-десетих до 1968. године од-вија се "трећи круг" жив-отне и спознајне драме гла-вног јунака; време цури у неким случајним и не осо-бито жељеним координата-ма којима више управљају навике, обзири и жеља да се сачува прошлост него неке нове идеје, могућности и хте-ња. Разочаран забраном по-зоришне представе коју је режирао, главни јунак схвата да му је позориште био млада-лачки сан до ког му и није било толико стало да би се беском-промисно борио или поданички прилагођавао не би ли своју суд-бину и професију везао за по-зориште. Вођен случајним поз-нанствима и пријатељствима, али и инерцијом, линијом мањег отпо-ра и урођеним осећањем за лепоту, главни јунак постаје трговац старим предметима и саветник новим богаташима у потрази за старим вредностима, сведок како предмети мењају власнике и жила-во опстају упркос трагичним друш-твеним потресима и менама. У грабежним, временима, незаинтересован за лични иметак и добит али разнежено слаб према лепоти и старинама, стицајем околности и неприметно и главни јунак постаје власник вредности којих се грађанска класа морала одрицати после историјског пораза, и таквог га, уморног и згађеног од живота али и слабог да му се одупре, затиче младачки студентски бунт. Мувајући се међу студенти-ма са нејасним осећањем да им духом припа-да али годинама и животним искуством више не, мутно схвата да у себи више нема снаге да следи идеале неке нове младости. Сва дубина и сва мудрост напредовања је у понављању, резигнирано закључује, пре-пуштајући утопијске снове новој генерацији будућних разочараника и пораженика.

ПАВЛЕ УГРИНОВ УТОПИЈА

Угри-новљев реализам није класи-чан, његове хронологије нису каузалне већ асоцијативне, његов интелектуализам није књишки већ животан и искуствени. Његово приповедање је сочно и чулно, страствено и када у јунацима замиру страсти и жеље. По-једине стране еротске прозе у Угринов-љевој трилогији спадају у најбоље такве странице у нашој савременој прози, иако еротика никада није сама себи циљ у овом приповедању. Угриновљев однос према женским ликовима заправо је сложенији и истанчанији него код већине наших писаца, особито његове генерације. Његово посма-трање, поимање и прихватање другог пола напросто је богатије, суптилније, емотивније и креативније него код многих других наших писаца, неконвенционално је и лишено кли-шеа по каквима мушкарци често размишља-

ју о женама. Није нимало случајно што ће Угринов касније написати "Љубав и доброту", књигу од четири новеле о судбинама чети-ри жене. Магична прив-лачност женских судбина јесте нешто што привла-чи овога писца још од раних фасцинација же-ном као видљивом дру-гошћу у односу на муш-карца.

Описи су, они споља статични а изнутра пуни драматике, пок-рета и тензија, најјаче Угриновљево припо-ведачко оружје. Било да је реч о пејсажу, физиономији, пред-мету, ентеријеру или екстеријеру, Угри-новљев дар запажа-ња и описивања је подједнако моћан и уверљив. Опис Бе-ограда с почетка "Задатог живо-та", рецимо, један је од најбољих описа панораме овог града у на-шој књижевности и премда су нам остали сјајни описи многих вели-кана пера.

И коначно, Угриновљевоу великој ме-ри очигледно исповедну, да не кажем ау-тобиограф-ску прозу, карактери-ше потреба за поштен-им сведо-чењем у

којем књижевна средства не замагљују честит однос према моралним питањима и дилемама вре-мена у коме је живео. Угринов не штеди ни себе ни друге у овом широком животном пису једнога времена и једне генерације, чак се може рећи да је према себи критичнији и ироничнији него према онима које је волео и са којима је пријатељевао настојећи да их разуме и када сами себе нису разумевали. Нека стамена и пространа равничарска мудрост и ширина, неко доброћотно свеобухватје струји из Угриновљеве прозе и позива на разумевање и прихватање људске природе и када она није нимало ружичаста и пријатна, када испољава мрачне пориве и тамне стране душе. Друштвена порочност не пада са неба, она је збир индивидуалних људских порока и на човеку је да поправља себе ако сања боље друштво.

ДРУГИ ПИШУ

GLOBUS

Ексклузивно из Републике Српске: "Глобусови" репортери разговарали са редатељем и члановима београдске филмске екипе која, у околици Требиња, снима филм "Нож" па адаптираном контроверзном роману Вука Драшковића, књижевника и председника Српскога покрета обнове

ШПАЊОЛСКИ ВОЈНИЦИ СФОРМАЦИЈА КОНТРОЛИРАЈУ ОРУЖЈЕ КОЈЕ СЕ УПОТРЕБЉАВА У СРПСКОМ ФИЛМУ "НОЖ"!

Пише: Игор КОЛОВПАТ
Снимко: Jakob GOLDSTEIN

Управо су се снимале сцене из рата у Босни и Херцеговини.

Главну улогу у филму игра контроверзни Жарко Лаушевић, који је недавно изашао из затвора, гдје је провео неколико година након убојства у самоодбрани. Данас га чувају тјелохранитељи, без којих никуда не иде, јер је под тзв. крвном осветом.

Будући да му уговор пријечи јавне иступе,

Лаушевић, с којим смо се дружили, замолио нас је да ниједну његову изјаву не бављамо у новине.

Боравак у затвору није га битно промијенио, осим што је, каже, напредовао на духовном плану.

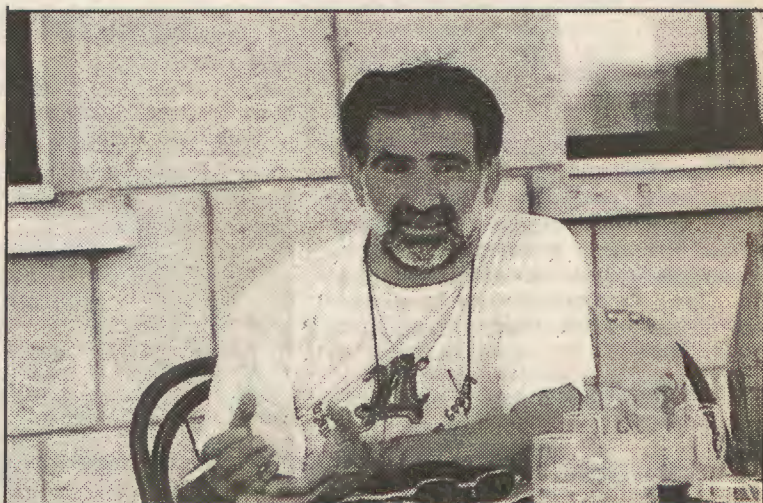
Затворски третман, којим је био задовољан, омогућио му је бављење сликарством и читањем.

Екипу новог југословенског филма "Нож" затекли смо у околици Требиња двадесетог дана снимања. По највећем сунцу, на температури од 35 ступњева, сценски радници развлачили су кабеле, постављали кулисе...

КОНТРОВЕРЗНА ТЕМА: Кадар из филма чија се радња збива 1942. у источној Херцеговини. Глумци слијева надесно: Драган Максимовић, Горан Султановић, Александар Берчек и Јово Осмајић.

РЕЖИСЕР И ПРОДУЦЕНТ: "Нож" је пети филм београдског режисера и продуцента Мирослава Лекића (горе). Директор филма Зоран Шћепановић (доље) брине се да екипа филма ни у чему не оскудијева.

времена и изван посла, а кад би ми се пружила прилика, сутра бих дошла и сасвим нормално, без икаквог страха, ходала улицама. Знам да ми се тамо ништа лоше не би догодило, јер је моја савјест, у свем овом лудилу, остала потпуно чиста. Ничега се срашим, а највише ми је жао младости која и данас пати..."

АШИЋЕВА СУДБИНА

Љубазни су према нама били и други из многољудне екипе филма "Нож", који се

ради по истоименом дјелу председника Српског покрета обнове Вука Драшковића.

Драшковић је због тог романа, као што је познато, био политички дискредитиран осамдесетих. У једноме је интервјуу, споминујући роман, који је, наводно, "инспириран стварним догађајима", рекао како му је, као предложак, послужила судбина генерала ЈНА Благоја Аџића, чија је обитељ страдала од усташа у другој светској рату.

Филм, који је рађен по том роману, садржи много *flash-backova*, ратних разарања и крвавих сцена убијања, палежи села и борби усташа и четника.

Радња се догађа у источној Херцеговини, у околици Гацкога, 1942., 1964. и 1993. Средишњи лик, који игра Жарко Лаушевић, јест Алија Османовић, у потрази за идентитетом.

Он је Србин, којег је једна муслиманска

обитељ одгојила као сина.

Филм почиње са сценом која се одвија 1942., кад у једном српском селу, у околици Гацкога, муслимани направе покољ и поштеде само једног дјечака, којег одводе са собом и одгајају као муслимана. Неколико дана послије четници се освећују истом мјером једном муслиманском селу и одводе једног дјечака за којег мисле да је отети српски дјечак. Срби га одгајају и дјечак одраста у увјерењу да су му цијелу обитељ побили муслимани. Истодобно, Лаушевић, тј. лик којег глуми, у 25. години открива тко је он заправо. Средишња радња, кад Османовић открива свој идентитет, збива се 1964. Схваћајући шта се догодило, креће у потрагу за *изгубљеним братом*, како цијело вријеме филма зове човјека којег су као дјечака, мислећи да је он, отели Срби.

Радња се филма из шездесетих сели у деведесете, у вријеме најкрвавијег рата у БиХ, кад се испреплетене судбине двојице различитих гљуди сусрећу.

Османовић, стјецајем околности, постаје болничар у српској војсци и у ратном вихору успијева срести брата, или двојника, који је такођер у српској војсци и упознаје га с његовим стварним идентитетом...

ПРЕДВИЂАЊЕ ТРАГЕДИЈЕ

Финале и расплет филма још никоме нису откривени. О свему осталом везаном за "Нож" разговарали смо с директором филма Зораном Шћепановићем и редатељем Мирославом Лекићем (44).

"Понуду за снимање овог филма добио

Времешна, али витална, Мира Бањац, коју памтимо из многих југословенских филмова, била је угодно изненађена посјетом хрватских новинара.

Духовита, надарена и скромна одмах нам је почела набрајати имена гљуди из хрватског филмског свијета које морамо поздравити.

Распитивала се за сваког појединачно и изразила велику жељу да посјети Загреб, гдје има много пријатеља.

Згранута акумулацијом насиља у Београду, преселила се у мирнији и угоднији Нови Сад.

У повјерењу нам је рекла како су јој се неки гљуди у Београду згадили, па је побјегла. Чак нас је позвала кући на ручак, кад дођемо у Југославију.

"Данас", каже, сви живимо сиротињски. Многи се хране успоменама, а ја према својим пријатељима у Хрватској гајим само лијепе успомене. У Загребу сам проводила много

ЖАРКО ЛАУШЕВИЋ: Главни лик, којега игра Жарко Лаушевић, у сцени која приказује рат у Босни 1993.

сам, прије пет мјесеци, од продуцента Бојана Маљевића. Ово је мој први филм који радим по наруџби. Нисам желио почети снимање док не проучим роман. Кад сам га прочитао, закључио сам да је књига филмична, да има занимљиву структуру.

Друга занимљива ствар, која је пресудила, јест то што се роман појавио 1982., с гомилом контроверзија. Ја сам га први пут узео у руке 1998. и открио неке ствари које су, из данашње перспективе, дијаметрално супротне ономе чиме је роман био оптерећен на почетку. У првој поститовској фази роман је био обиљежен као националистички, само зато што је предвидио ствари које ће се последије догађати, укључујући и распад Југославије. Учинило ми се занимљивим што се роман, након петнаест година, може читати из сасвим друге перспективе, много точније, која је снажније инкорпорирана у њега него она из доба кад је настао. Трећа ствар која ме понукала на снимање филма: роман је јасно сугерирао шта ће се догодити на овим просторима.

Сад могу рећи пост фестум: било је занимљиво додати роману догађаје из деведесетих, који су у њему, како рекох, били предвиђени - прича нам Лекић, на тераси требињскога хотела Леотар.

Лекићу је ово пети филм. Први који је режирао зове се "Степенице за небо" (1983.), затим слиједе "Догодило се на данашњи дан" (1987.), "Боље од бекства" (1990.) и "Повратак лопова", који ових дана има премијеру на филмском фестивалу у Херцег-Новом.

У најновијем Лекићеву филму наступиће шездесет глумаца. Но, на нашу жалост, нисмо се успјели срести с већим дијелом глумаца који ће на своје роле доћи тек за неколико дана. Међу њима су највећа глумачка имена: Жарко Лаушевић, Велимир Бата Живојиновић, Александар Берчек, Никола Које, Мира Бањац, Љиља Благојевић, Бојана Маљевић, Драган Николић, Светозар Цветковић и други.

"Нож" је, засад, једини југословенски филм који је успио окупити овако импресивну екипу.

Драшковић је, дознајемо, био задовољан сценаријем и захватима на његову роману.

Занимала нас је порука филма, за коју су нас сви увјеравали како не покушава пребацити кривњу на било коју страну.

"Ми настојимо направити филм о животу на овом простору, који је затворен у круг освета и мржње, и гдје сваки злочин, ланчаном реакцијом, узрокује нови. У филму је сас-

вим небитно тко има право, тко је осветник, тко је жртва, јер је увијек нешто жртва а нешто осветник. Чим неком страдају најближи, он се из жртве преображава у осветника и ствара се затворени круг злочина, из којег нисмо успјели пронаћи излаз. Не покушавамо дати ни одговор како да из њега нађемо излаз, јер би то заиста било претенциозно. Желимо потаћи људе на размишљање и дајемо свима на знање да не знамо гдје је одговор на све ово што нам се догађа.

Нетко ће, вјеројатно, знати одговоре како да наставимо суживот, јер је немогуће било кога с ових простора премјестити другамо. Овдје су сви ти људи сувише дуго, и они су заједно идентитет овога краја" - каже Лекић.

Филм "Нож" готово је у цијелости финан-

ЉИЉА БЛАГОЈЕВИЋ И МИРА БАЊАЦ: Познате српске глумице у сцени из филма која се догађа 1964.

циран приватним новцем, а од Министарства културе Србије додијељено им је тек око 90.000 ДЕМ.

Филм продуцира београдска фирма "Monte Royal Pictures". Колика ће бити цијена филма, нисмо успјели открити.

"То је, засад, тајна" - каже директор Шћепановић, који се увијек нађе тамо гдје нешто запне.

Снимање ће бити довршено након 63 дана, а радња се дијелом збива у Сарајеву и у Трсту шездесетих.

"Све смо сцене снимили у Требињу, иако смо могли без проблема то обавити у Сарајеву. Међутим, као што знате, Сарајево је још порушено, и било би немогуће снимити неке сцене које се одвијају шездесетих", каже Лекић.

Никаква им помоћ није требала ни од војске РС, јер су све униформе, оружје и камионе довели са собом из Београда.

Занимљиво је да снимање прате и шпанолски војници СФОР-а, који су вршили контролу оружја што се употребљава у филму.

"Како се налазимо у БиХ, на подручју РС-а, постоје закони које мо-

рамо поштовати, а они се посебно односе на наоружање. Сваки комад оружја који се појављује у филму преконтролиран је и регистриран. Управо због тога Шпанолци сваки дан долазе на снимање и осим што обављају свој посао, изврсно се с нама забављају. Њихов нам је заповједник чак рекао како је имао проблема да одабере војнике за тај задатак, јер кад су тражили драговољце, сви су се јавили", каже Шћепановић.

У СРЈ се са занимањем праћи снимање "Ножа": он би требао бити спектакуларнији од филма "Лепа села лепо горе", који има много ефектно снимљених сцена насиља.

НОСТАЛГИЈА ЗА ХРВАТСКОМ

"Вриједно је споменути да је ово продукцијски озбиљан филм. И, колико, као редатељ, досад могу закључити, цијела је екипа задовољна, јер све иде по плану. Овај филмски пројекат искаче из продукцијске нормале у Србији. Не рачунајући несносну врућину, увјети у којима радимо управо су савршени. Мени је ово први филм овако велике продукције, и јако сам задовољан, јер имам могућности да остварим све што сам замислио", каже Лекић.

И он се, као и цијела екипа, занима за све што се догађа у Хрватској у култури.

Требиње је тридесетак километара удаљено од Дубровника, и сви исказују велику носталгију за временима кад су љетовали у том граду.

Од хрватских глумаца највише их је занимало што ради Ена Беговић, с којом је Шћепановић много радио.

Занимало их је све у вези с пулским фестивалом, као и с казалишним животом у Загребу.

Примјерци "Глобуса" које смо понијели са собом најпросто су планули.

Поједини су из средине тргали "Глобусов" прилог о телевизији и филму како би видјели какав програм гледају Хрвати.

"Наша је жеља да "Нож" промовирамо и у Хрватској. Филмско је тржиште у Србији, као и у Хрватској, знатно сужеће.

Дознајемо да се и у Хрватској на приватним пројекцијама много гледају нови југословенски филмови. Након свих ових недаћа које су задесиле народе који нису упрљали руке злочинима. Ми смо старији у миру проживјели најбоље дане младости, а мени је тешко кад ме мој син пита хоће ли поново видјет Дубровник", с носталгијом ће Шћепановић.

УСТАША И МУФИЈА: Горан Султановић глуми усташу који пријети ликвидацијом Александру Берчеку.

Од телеграма до харанги

Велика, њато лошка и речима неописива Ћосићева жеља за влашћу, за усрећивањем људи, за социјализмом, и његова фикс-идеја да је он предодређен, бојомдан, и једини који може дефинитивно и коначно да реши српско национално питање довела је сада на крају 20. века српски народ у њогауно изубљен положај, у трајичну ситуацију да људи умиру од илаги, да умиру од недостатка лекова, да се развија најирњи криминал, да институције државе не функционишу, да млади људи беже из Србије илавом без обзира, да иензионери, стари људи и избелице масовно врше самоубиства.

Српски народ у својој историји никад није био у тежој ситуацији. Оправдано изолован, прокажен и анатемисан од цивилизованог света због етничких чишћења, разарања и рушења градова и убијања људи потпуно морално и интелектуално туп и равнодушан у тешкој материјалној беди српски народ улази у 21. век.

Основни разлог за све то је тај што је Добрица Ћосић након две деценије рада, формирања, управљања и вођења паралелне власти, власти у сенци, одлучио да организује народ, да покрене масе за освајање стварне, конкретне власти, одбрану социјализма и коначно решење српског националног питања по његовој визији, његовом схватању и поимању тог питања. Одлучио се за Србе са Косова. Њих је обманивао, лагао, организовао, њима је манипулисао. Тај његов рад, та његова илегална борба са Србима са Косова је прави почетак, почетак свега, почетак краја. После ће доћи Меморандум, Милошевићев обраћање Србима на Косову Пољу 24. априла 1987. године речима: "Нико не сме да вас бије". Осма седница, митинзи истине, Устав из марта 1989. (Србија из три дела опет цела), Милошевићев говор на Газиместану 28. јуна 1989. године, ратови са Словенцима, Хрватима и Муслиманима, Олуја, Дејтон, јад, беда и чемер, али у основи свега прави почетак почетка је Ћосићево организовање Срба са Косова за патолошке визије, уобразиље и умишљања о својој месијанској улози међу Србима.

ДА ПРОБИШТЕМ ПО КОСМЕТУ

Доласци Срба и Црногораца у Београд су учестили. У Србији је тема Косова и угрожености Срба у овој покрајини све више заокупљала пажњу јавности, док су у другим деловима Југославије овакви протести изазивали неповерење и страх.

Десетог септембра 1986. године Добрица Ћосић разговара о Косову са Љиљаном Булатовић и онај тај разговор преноси у књизи "Исповести", издање "Стручна књига", Београд, 1995. године:

"Када рекох да бих сада отишла мало по Космету да пробиштем занимљиве теме, Добрица се некако трже и примаче у поверљивији

положај - ближе, да може тише говорити:

- Ви бисте могли да направите сјајну ствар за историју овог народа: да разговарате са женама Косова. Да вам причају о томе како оне доживљавају и проживљавају ове тешке дане. Знаш ли ти, говори занесено Добрица, да је контрареволуција почела од мале деце? Напре су деца почела, да пљују, да бију старце Србе, који њих нису хтели да бију, да им узвраћају. А деца су их онако у гроздовима, у ројевима, нападала. Деца, малолетни Шиптари су почели са силовањем Српкиња по Космету. То је материнско васпитање. а мајке су морале сачувати образ кћери у јавности. Можда неће штети да причају. Али их ви наговорите. Видо можете. Запишите све то и оставите. Једном ће моћи да се објави. Ваља то, ту истину из народа сачувати за образ народа".

Ћосић је познат као човек који није склон истини, већ демагогији, манипулацијама, мимикрији, хипокризији. Међутим, у овом разговору са Љиљаном Булатовић прешао је све границе. Толико лажи, морбидности, следе мржње, неморалности, недостатка најелементарнијег нивоа и од Ћосића је превише.

Окривљивати чак и децу Албанаца за контрареволуцију било би смешно да није тужно. Ћосић није рекао шта је револуција ако деца Албанаца врше контрареволуцију. Такође, није рекао како то стари Срби упражњавају револуцију и чиме их у томе деца Албанаца спречавају, када по Ћосићевим речима започињу контрареволуцију.

Што је најзанимљивије, такве догађаје на Косову где деца Албанци у ројевима нападају старце Србе и силују Српкиње никада нису репрестровала средства информисања. Ако жеће крију од јавности да су им ћерке силоване, откуда то Ћосић зна? Да ли су се можда њему поверавале? Тај Ћосићев разговор је испод сваког нивоа. Испод нивоа чак и разговора полуписмених људи - митомана који коментаришу политичка збивања и саопштавају вести које су само они сазнали из само њима доступних поверљивих извора. Поред тога ово Ћосићево ћаскање указује на његово животињско, нељудско мржњу према свему што је албанско, па и према деци. Затим показује приземну патетичку и патос, што Ћосића иначе карактерише, јер помиче народ, историју, истину

из народа, образ народа и то у контексту његових измишљених, лажних и ничим поткрепљених морбидних и нељудских тврдњи.

ПРЕПОРОД У СОЦИЈАЛИСТИЧКОМ СМЕРУ

Крајем априла 1987. године Удружење књижевника Србије организује трибину, протестне вечери "О Косову за Косово" у знак подршке угроженим Србима и Црногорцима са Косова. Казивања књижевника и њихових гостију штампана у "Књижевним новинама" концентришу се око критике стања на Косову и захтевају промене правног положаја Покрајине, при чему се оживљава мит Косова у српској свести и култури.

На деветој протестној вечери одржаној 13. маја 1987. године учествовао је и Добрица Ћосић. Из његовог излагања, а према књизи "Српско питање - демократско питање", издавајемо само једну реченицу:

"А најпре, морамо одговорити зашто и како се то догодило на Косову и Метохији, да би и на тим одговорима могли да започнемо стварање новог националног друштвеног програма за демократски и цивилизацијски препород ове земље у социјалистичком смеру".

Ћосић поново, по ко зна који пут, истиче своје главне приоритете: српски национални програм у оквиру социјализма. Док у Европи и свету све више маха узима критика социјализма, док се постепено али сигурно распада социјалистичка и комунистичка тамница народа, тамница људског духа, тамница свега људског, свега што човека чини човеком - Сојетски Савез, Ћосић пледира за развој Србије и Југославије у социјалистичком смеру. Своју борбу за социјализам Ћосић води 60 година: од 1939. до дана када се већ приближава 1999. година.

Критика угрожености српског народа на Косову 1988. године поприма организационе облике деловања. Дошло је до самоорганизовања народа и његових вођа. Основан је Организациони одбор за припрему одласака Срба и Црногораца с Косова на протестне митинге и зборове изван Покрајине. Формирано је и Удружење за повратак у покрајину исељених Срба и Црногораца "Божур". По целој Србији су организовани митинзи истине и од 9. јуна 1988. године до 19. новембра 1988. у Србији

је одржано 59 митинга као израз незадовољства народа положајем Срба на Косову. Српски комунисти који су победили у обрачуну 1987. године помагали су иза сцене догађање народа са паролом о антибирокуратској револуцији:

"Од Осме седнице српских комуниста 1987. па до првих вишепартиских избора 1990. национални интерес је постао доминантан и обликован је у документима критичке интелигенције. Комунисти на челу са Слободаном Милошевићем, одобравали су масовне митинге, демократска опозиција је све то гледала и свртавала се за или против нове националне политике српских комуниста. Мора се, међутим, указати на чињеницу да су обрачун српских комуниста претходиле духовне беседе интелектуалаца о правима и једнакости међу народима симултане са поворкама Срба и Црногораца са Косова према Београду. Нагло је порастао број стручњака за Косово и медији су били пуни свакојаких елаборација и захтева. Вратило се српски политички дух у далеку историју, и реч о Косову је постала преовлађујућа у већ идејно-политички издиференцираној опозицији...

На масовним митинзима чули су се и први гласови сумње у Југославију. А после неколико година Југославије је проказана као највећа српска заблуда. У све жешћој одбрани националне ствари на Косову, а и шире, предначила је књижевна интелигенција српског народа. Убрзо је на дневни ред дискусије дошла и легитимност Југославије као државе. Нагло је она постала највећа српска коб, а режим под Титовим комунистима поништио историју српских борби. Лист "Политика" је увео рубрику "Одјаци и реаговања" која је личила на сваштарау за предлоге, оцене, увреде, претње. У току 1989. године у Србији се спајају православна традиција и политичке акције. Организована су три велика верско-политичка догађаја: прослава подизања куполе на храму Светог Саве, прослава 600. година косовске битке, обележавање Видовдана.

Телевизија и радио су узели учешћа у вербално жестоким разбуцавањима југословенске заблуде и антисрпске коалиције.

ТОЛИКО СМО ГРЕШИЛИ

Талас српског питања, који је био на свом почетку у тесној спрези са демократским захтевима, бивао је уочи истека деценије све већи и све снажнији са превагом националних захтева. На сваком кораку могла се чути реторика о неравноправности српске стране у Југославији, уследила је хармонизација односа народа и власти, од српства је направљен један мисаони и политички блок, а они који су остали изван њега су били противници српства..." (Зоран Авра-

мовић: "Друго лице демократије", издање "Филип Вишњић", Београд, 1998. године)

Добрица Ћосић је то своје хушкање, подбуђивање, манипулацију и инструментализацију српског народа на Косову у разговору са Славом Ђукићем у књизи "Човек у свом времену" зове покрет, масовни покрет Срба и Црногораца на Косову и Метохији, а тај покрет зове и народном револуцијом:

"Ђукић: Које су, по твом мишљењу, основне карактеристике масовног покрета Срба и Црногораца на Косову и Метохији?"

Ћосић: Мислим да је овим покретом српско питање постављено на традиционалан и нов начин. Ништа није тако драстично показало неправду, у којој се нашао српски народ у Југославији као што је судбина Срба на Косову и Метохији. Без политичких слобода и права, подмићени извесним економским просперитетом, а још више корумпирани паразитским, друштвеним системом, ми нисмо били ни спремни, ни вољни да видимо свој положај у Југославији. Постали смо равнодушни према својој судбини и будућности. Толико смо грешили да се не можемо окајати пред својом децом и унуцима што смо били мало људи, мало грађани, мало Срби, мало савесни, праведни и истинити, што смо пристајали на толика понижења и лажи, што смо ширили лажи и обмане. Косово нас је приморало да се загледамо у себе. Оно нам је открило дубину нашег историјског пораза и странпутнице нашег историјског бивствовања. Поворке терорисаних Срба са Косова и Метохије, излазак на улицу угњетеног и нападеног народа, показао је да је национално питање Срба нерешиво у постојећим идеолошким оквирима и политичким форумима Југославије и Србије. Показало се да њега може да се реши само народ својим покретом, својом борбом. У том смислу је то традиционални, национални покрет. Ново је што је тај покрет, у политичком смислу високо демократски и просвећен, задивљујуће нешовинистичан (сем појединачних инцидената) не користећи никаква насиља, са оптималном осетљивошћу за правду, слободу и поштовање другог народа. Морам да кажем да сам врло

срећан што сам доживео праву народну револуцију која је колико је мени познато, по неупотреби насиља, јединствена у послератној историји европског простора. Није познато да је једна бирократска влада, као војвођанска, оборена са неколико јогурта и три разбијена прозора".

Из овог Ћосићевог одговора види се да он решење националног питања Срба не види у политичким форумима Србије и Југославије. Ћосић, дакле, отворено, директно, прецизно и јасно 1989. године износи да се српско национално питање не може решити политичким средствима, већ народним покретом, борбом, народном револуцијом. То је потпуно огољен, без икаквих мистификација или мимикрија, позив у рат, борбу, револуцију за решење српског питања. Сада су потпуно јасни Ћосићеви мотиви за илегални рад са Србима на Косову, њихово организовање, састајање по београдским кафанама, подрумима, улицама и трговима; нема никакве дилеме шта је Ћосић хтео саветујући Србе са Косова, састављајући им телеграме, петнице, водећи са њима телефонске разговоре по више пута дневно, покушавајући да ступи у везу са актуелним српским политичарима и заказујући са њима састанке за косовске Србе. Тај народни покрет, та народна револуција, ускоро ће кренути да убија, руши и разара широм целе Југославије. Значајно је да иницијативу дао, инспирисао и покренуо све зло које ће харати Југославијом у наредној деценији Добрица Ћосић стављајући се на чело илегалног покрета Срба са Косова што он детаљно и без икаквог устручавања признаје.

НАЈВЕЋА НЕБЕСКА ДРЖАВА

Косовски мит и његово форсирање такође су допринели почетку краја Југославије и најстрашнијем и најсуровијем рату који се водио у Европи после Другог светског рата. За српски национални дух је најзначајнији датум Видовдан 1389. године када је турска војска поразила Србе на Косову. Према најпознатијим епским песмама цар Лазар се придружио легендарним

ерпским херојима у бици која је означила почетак петогодишње доминације Турака. Цар Лазар је изабрао царство небеско над овоземањским богатством. У једној посланици из јубиларне 1989. године епископ шабачко-ваљевски Јован пише:

"Од кнеза Лазара и Косова Срби првенствено стварају небеску Србију, која је до данас сигурно нарастала у највећу небеску државу. Ако само узмемо невинне жртве овог последњег рата, милионе и милионе Срба и Српкиња, деце и нејачи, побијених и мучених у најстрашњим мукама или бацаних у јаме и пећине од усташих злочинаца, онда можемо појмити колико је данас српско царство на небесима".

Током 1988. године мошти кнеза Лазара путују из Раванице од јединог до другог манастира Југославије, по местима која ће од избијања рата 1991. године називати српским земљама. Ово путовање, прво приказивање моштију кнеза Лазара у јавности је прослављено као свети национални обред. Мошти су, најзад, 28. јуна 1989. године стигле у манастир Грачаницу где су ходочасници стајали у реду да виде мошти цара Лазара.

Неки су у томе осетили опасност и упозоравали. Према књизи Лоре Силбер и Алана Литла "Смрт Југославије":

"Љубинка Трговчевић, противник Милошевића од раних дана, већ је упозорила српско руководство да ће ова путујућа изложба пореметити деликатну равнотежу у Југославији. Срби су, рекла је она, највећа нација и требало би да се понашају одговорно према малим, рањивијим нацијама. Али њен савет се утопио у мору громогласних повика Срба који су славили у уверењу да коначно држе судбину земље у својим рукама".

Ништа у том миту нема тачно, ништа историјско, ништа етичко, ништа узвишено, ништа поучно, ништа модерно. Све је то лаж, тлапња, кич, примитивизам, најцрња демагогија и пропаганда, мржња, освета.

Пре свега Лазар Хребељановић није цар него кнез. После пораза Срби не падају у турско ропство, већ су најоданији вазали Турцима. Србијом до пунолетства свога сина Стефана Лазаревића влада кнегиња Милица, жена кнеза Лазара:

"Иако су их делиле различите религије и традиције, побеђене српске велможе и турски феудални врх одржавали су после косовског боја тесне међусобне везе. За ондашње прилике карактеристично је да је сестра Стефана Лазаревића била жена турског султана Бајазита. У бици код Ангоре, српски и турски витезови били су војници исте војске, радовали на истерј страни. Класно и политички јединствени, они су одржавали међусобне културне комуникације." (Миодраг Поповић: "Видовдан и часни крст", друго издање, "Слово љубве", Београд, 1977. године)

ХАВЕЛ 15. БЕКА

После битке код Ангоре 1402. године Србија више није била вазална држава. Стефан Лазаревић добија титулу деспота. Његова држава доживљава велики успон у сваком погледу: у трговачком (развија се велика и значајна трговина са Дубровником и другим државама), индустријском (отварају се нови велики и значајни рудници разних рудних богатстава), финансијском (оснивају се ковнице новца), правном (примењује се Душанов законик), културном (ресавска школа), ктиторском (манастир Манасија). За време деспота Стефана Лазаревића Београд по први пут постаје пре-

стоница Србије:

"Судећи по сачуваним књижевним делима, по животопису и неимарству, прва половина петнаестог века било је доба када су се Срби успели до крајних врхова светске културе и цивилизације. Духовни центар, додуше, налазило се у уском феудалном кругу, око владара и цркве. Али, мисао која је зрачила са врха друштва наметала се свему што би могло настати изван посвећеног круга и потискивало у позадину сваку непожељну духовну тенденцију". (Миодраг Поповић "Видовдан и часни крст", друго издање, "Слово љубве", Београд, 1977. године)

Деспот Стефан Лазаревић је био српски Хавел 15. века. Тадашње српско друштво и држава били су на далеко вишем нивоу него садашња социјалистичка, хосићевска Србија и то у сваком погледу.

Мит о небеском опредељењу кнеза Лазара и небеској Србији је чист пагански, многобожачки, прехришћански мит. То је мит старе вере код Срба коју су још Немањићи прогонили и искорењивали. Најбољи показатељ на ком нивоу, на ком степену историјске свести, на ком ступњу просвећености и модерности се налази српска интелигенција, академици, књижевници и цео српски народ је тај да после 20 векова хришћанства славе, обожавају, моле се, заклињу се, жртвују се једном паганском, прехришћанском, староверском, многобожачком миту.

Паганство је за време владара из династије Немањића било прогоњено:

"Прелазак у вечни живот смрћу на бојном пољу, као херојска трансценденца, чинила је митско језгро многих прехришћанских херојских спевава. Казивања о јунацима који храбро гину да би вечно живели нису у давно доба била само приче, већ сама стварност митских људи: смрт на бојном пољу они су доиста доживљавали као прелазак у вечни живот... Митских песама паганског типа било је код Срба и за време Немањића. Оне су певане у народу, даље од дворова и витешких кругова. Да су ове песме, и онда када су говориле о сувременим догађајима биле многобожачке, види се и по томе што је црква, која је у народу ширила хришћанску митологију прогонила народно певање. Учени писци такође нису марили за престојане песме, које су, по својој прилици биле у десетерцу. Свети Сава их се грозио, а Теодосије их је називао "песме срквнслевесније" што значи "песме прљавог израза". Нетрпељивост писца 18. века (Венцловић, Рајић и други) према народним слапачким песмама води порекло из тих давних времена". (Миодраг Поповић "Видовдан и часни крст", друго издање, "Слово љубве", Београд, 1977. године)

Врло често када се говори о српском праву на Косову употребљавају се аргументи да се на Косову налазе значајни српски средњевековни манастири (Пећка патријаршија, Високи Дечани, Грачаница, Богородица Љевшичка), као и потреба да се они заштите. Такође се истиче и значај обнове српске патријаршије 1557. године у Пећи, затим сеоба Срба са Косова под патријархом Арсенијем III Чарнојевићем 1690. године.

Овде се одмах мора рећи да су цркве, манастири и уопште објекти Срба најбоље сачувани и одржавани када су се налазили изван домаћина Срба. Српске партизанско-

хосићевске хорде направиле су 1945. године праву пустош међу српским црквама, средњевековним манастирима, другим сакралним институцијама и црквеном имовином.

Средњевековни манастири у Црној Гори порушени су, претворени у штале, торове за овце и козе.

ЦРКВА БЕЗ КРСТА

Ћосићев ратни друг, народни херој Марко Перичин - Каменар је после рата рушио фрушкогорски Шишатовац односећи грађевински материјал са њега за сељачку радну задругу у Гргуревцу. После рата су месни одбори односили грађевински материјал, чак и цреп скидали са кровова конака манастира из 15. века Велике Ремете, а земљорадничка задруга из Ирига држала је од 1947-1950. у цркви и коначима своју стоку. Задругари и нови атеисти хосићевског типа наставили су да руше у рату оштећен манастир Бешенево и да односе грађевински материјал. Такође у рату започето рушење манастира Кувеждин после рата наставила је сељачка радна задруга. После рата у радиој акцији обнове села Раковац омладинска радна бригада је наставила да руши монументалне зграде конака манастира Раковац. Дакле, нова српска комунистичко-партизанско-хосићевска власт разрушила је чувене фрушкогорске манастире Шишатовац, Велика Ремета, Кувеждин и Раковац.

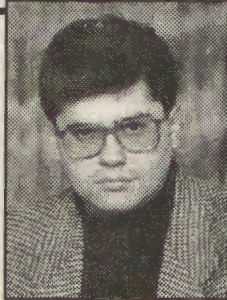
У Новом Пазару постоји прелепа, изузетна црква "Петрова црква" која представља споменик културе нулте категорије. То је црква у којој је Стеван Немања примио православље. Секретар комитета партије у Новом Пазару је 1946. године удавао ћерку. На дан свадбе, да би доказао своју партијност, атеизам, да би доказао да је рашчиштио са религијом, да је веран комунистичким, партизанским и комесарским начелима из пушконтралеаза је разрушио, разорио и разнео крст на Петровој цркви. И данас је сјајна, блистава и ненадмашна Петрова црква најстарија црква на Балкану без крста. У ствари постоје неки остаци крста од зарђалог гвожђа који личи на громобран. Обрачунавајући се са религијом, тим опијумом за народ, Срби су рушили цркве, отимали грађевински материјал, отимали и узурпирани манастирска земљишта, митралирали крстове, уводили стоку у олтане, убијали, хапсили и јахали полове.

С друге стране, српске верске установе до којих српски комунисти, партизани, хосићевци нису могли да дођу, остали су нетакнути. Тако манастир Хиландар, Сент Андреја, црквице у малим војвођанским местима у којима више нема ниједног Србина а које са највећом бригом одржавају Мађари (како пише Мсдаковић), српске цркве у Темишвару и другим румунским местима, затим у Трсту, Палестини. Познато је да су Албанци Руговци вековима са колена на колена чували Пећку патријаршију. Такође је познато да је од усташа и Немаца Хрват, историчар уметности, Ткалчић спасао огромну количину предмета из ризница фрушкогорских манастира, инсигнија, сасуда и других сакралних предмета и после рата предао Патријаршији у Београду. Хрвати нису у последњем рату оштетили манастире Крка, Драговић и Крупа и тамо се ових дана враћа епископ далматински Лонгин.

Срби су, међутим, у Босни порушили скоро све дампје у местима које они држе под контролом и међу њима историјске споменике евидентирани код УНЕСКА: цамију Ферхадјаја у Бања Луци и цамију Алаца у Фочи.

Из књиге "Добрица Ћосић - политичка биографија" аутора Драгољуба Тодоровића

5 КОМНА

Александар
ЧОТРИЋ

Петсто година смо били под Турцима.
А онда смо одлучили да променимо оку-
патора!

Наши политичари држе се гесла:
"Говори српски, да те ни Срби не разу-
меју."

Све проблеме треба решавати дијало-
гом.
Само још да пронађемо некога ко би са
нама да разговара.

Наш председник нема потребу да vara
своју супругу.
Он пред сваке изборе vara народ.

Шиптари хоће да живе у Албанији.
То им треба што пре и омогућити.
Треба их експедовати преко Прокле-
тија!

Председник станује у Ужичкој улици.
Зато би он био задовољан и Ужичком
републиком!

У Београду се ових дана приказује
филм "Повратак лопова".

Ваљда се то неко вратио са Кипра.

Опозицију смо просто прегазили.
Имамо врло покретљиве тенкове.

Новине пишу да ће брат председника
савезне државе постати амбасадор у Мос-
кво.

Што би то некога чудило!?
Опште је познато да је код нас на власти
Фамлија!

Французи су израчунали да дете до 18
године кошта родитеље 111.000 долара.
Нас, међутим, највише коштају очеви
нације.

Европска Унија забрањила је авионима
ЈАТ-а да слећу на њену територију.

Наше властодршце то ни најмање није
уплашило.

Њих би забринула једино забрана сле-
тања на Кипар.

Ми смо против цепања Срба.
Али, немамо ништа против када су
Српкиње у питању!

Србија се брани на Косову.
Али, како одбранити Србију од Де-
дња?

Боб Дол је шеф Међународне комисије
за нестала лица.

Међутим, пошто се он често састаје са
лидерима бивших југословенских репуб-
лика, изгледа да је надлежан за изгубље-
на лица.

Председник Скупштине Србије Драган
Томић изјавио је у Новом Саду да је "на-
шој земљи место међу водећим произ-
вођачима хране у Европи".

Нажалост, то што ми највише произ-
водимо није за јело.

Нисмо ми криви за масовне злочине.
Наших противника је било много.

Поново расте при девизни курс.
Због првених!

Горан Латиновић, председник Југосло-

венских комуни-
ста изјавио је да
су "појединци залу-
тали у леви блок".

Нама се, пак,
чини да је цео ле-
ви блок - залу-
тао!

Председник
воли свој народ.
Не би га, ина-
че, тако ј....!

Ми Срби смо
мирољубив на-
род.

Много волимо
Миру!

Како, унајкра-
ће, сажети десе-
тогодишњи учин-
ак нашег предсе-
дника:

"Ој, Србијо,
што си цела, по-
ново ћеш бити из
три дела!"

У Југославији
су са Србима ост-
тали само

Црногорци.

Били су леђи да побегну!

Шиптари на Косову имају иста права
као Срби.
Зато се они и буне!

Генерални секретар НАТО пакта Хави-
јер Солана изјавио је да је НАТО спреман
да делује на Косову.

И ми се спремамо.
Певамо - "спремте се, spremte четни-
ци!"

"Наша Борба" ће, каже њен власник -
"поново излазити".

С обзиром на чињеницу да је била
гласило тзв. ОВК, предлагемо да новина
излази под новим именом - "Њихова
Борба".

Савез за промене предводе осамдесето-
годишњи Драгослав Аврамовић и
Милан Панић.

Недостаје једино још Пантелија из
"Маратонаца".

ЈУЛ је да се смрзнеш!

Шешел је због примитивног пошањања
потеран из Републике Српске.

Пре две године најуреи је из Црне Горе.
Од раније га ни своју територију не
пушта ни једна европска земља.

По свој прилици, у своје окриље Ше-
шеља ће примити само мајка Хрватска.

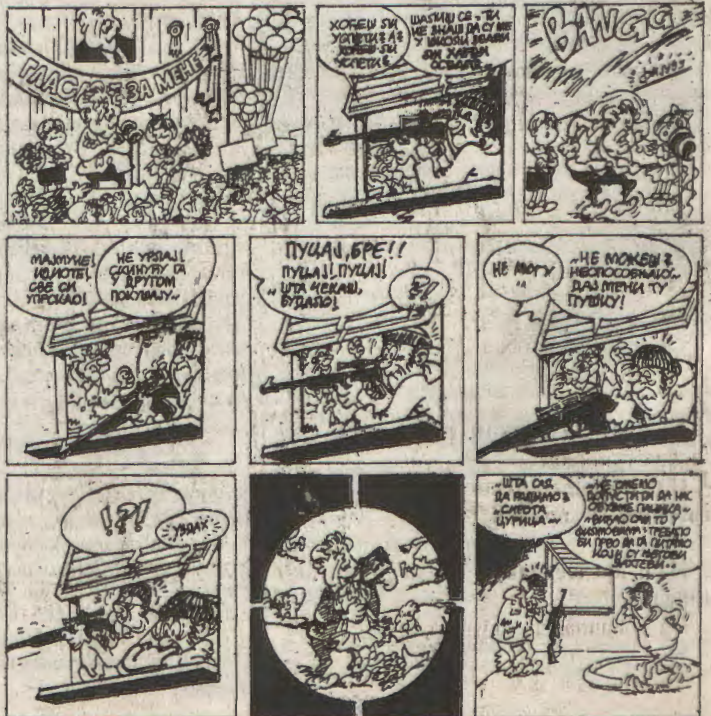
ЕКСКЛУЗИВНО

СЕНЗАЦИОНАЛНО

СВЕДОЧИ БИВИШИ АГЕНТ
ИНТЕЛИГЕНЦЕ СЕРВИСА

Vladimir
Mirovic

ЗАШТО НИЈЕ
УСПЕО АТЕНТАТ
НА ПРЕДСЕДНИКА

Ово што преживљавамо одлична је трагедија, али нама није до књижевности.

Некада се говорило:

"Лажеш као пас!"

Сада се каже:

"Лажеш као РТС!"

Није тачно да тонемо као "Титаник".

Ми пропадамо као Атлантида!

- Једнога дана ће сви Срби у једној држави живети дуго и срећно.

- А знате ли још неку бајку?

Србија ће васкрснути.

Али, ницу је још увек убили!

Човек прошлости је човек за сва времена.

Шиптари са Косова држе сто талаца.

Председник државе, као своје таоце, држи десет милиона.

Шешел се силно обогатио.

Имао је највише купаца продајући маглу.

Стари Грци су имали "Пандорину кутију".

Ми имамо тв-апарате, односно "Мирну кутију".

Шешел је висок скоро два метра.

Али је морални патуљак.

У нашој земљи живе разни верници - православци, католици, муслимани, протестанти...

Али, најбројнији су - лаковерни!

Чланови владе воде рачуна о одевању.

Ипак, најбоље им пристају пругаста одела.

Опозиција тражи разговоре о демократији у Србији.

А власт одговара - немамо о чему да разговарамо!

Добили смо свеж капитал.

Био је у фрижидеру.

До сада је Косово било колевка српског народа.

Сада се испоставља да је Косово масовна гробница.

У Првом светском рату имали смо "плаве гробнице".

Од Другог светског рата, све српске гробнице су - црвене!

Наш председник је свуда радо прихваћен.

Од Добановића, до Карађорђевића!

Чинимо све да се избеглици нмо пре

АЛЕКСАНДАР ЧОТРИЋ

ПЕТА КОЛОНА

БРОШИРАНО

ФОРМАТ 12 x 21 ЦМ

БИРИЛИЦА

БРОЈ СТРАНА 112

ЦЕНА

САМО 15 ДИНАРА

КЊИГА СЕ МОЖЕ НАРУЧИТИ НА ТЕЛЕФОНЕ: 628-242 И 620-891, ИЛИ КУПИТИ У РЕДАКЦИЈИ "СРПСКЕ РЕЧИ", ВУКА КАРАЏИЋА 8 (ПРВИ СПРАТ), У КЊИЖАРИ "СРПСКЕ РЕЧИ", УГАО ЧИКА ЉУБИНЕ И ЗМАЈЛОВИНЕ УЛИЦЕ, КАО И НА КИОСКУ ОПОЗИЦИОНЕ ШТАМПЕ У СРЕМСКОЈ УЛИЦИ.

врате.

Овде их доводимо у неиздржљиву ситуацију.

Србија је најсигурнија земља.

За мафијаше!

Све жртве на Косову претходно су мучене.

Живели су у Србији.

Са Шиптарима се не може преговарати.

Ми причамо једно, а они имају сасвим другу причу.

Милошевић је пре десет година поручио да "Србе на Косову нико не сме да бије".

Зато Шиптари Србе и не бију, него убијају!

Шиптари минирају преговоре.

Ми смо се определили за њихове куће.

Друга Југославија настала је у Јају.

А трећа је отишла у к....

Позивамо све Шиптаре да се врате.

Нарочито оне који су нам замало измакли!

Не можемо да се опростимо од комунизма.

Нико неће да га прими!

Шаљите ванче прилог на адресу:

acotric.Eunet.yu

АЛЕКСАНДАР ЧОТРИЋ

ПЕТА КОЛОНА

АФОРИЗМИ

СРПСКА РЕЧ

"Књигом

афоризама "Даћемо ми вама демократију" Александар Чотрић осведочио се као књижевни стваралац од угледа и показао сву раскош свог бриљантног књижевног талента. Том збирком афоризама Чотрић је сигурним кораком ушао трајно у нашу сатиричарску књижевност која, барем када је о афоризму реч, неспорно спада у светски врх."

(Др Јовица Стојановић,

у "Београдским новинама")

"Александар Чотрић је критичар без временске дистанце. Он оштро засеца у политику као феномен обмане времена садашњег. Иронијским парадоксом удара право у срце политичке преваре. Да би се истакла уверљивост апсурда, афористичар посеже за црнохуморним "нијансирањима". Тај тон присутан је и у новој ауторовој књизи "Пета колона"."

(Проф. др Рајко Божовић,

у сатиричнику "Данџа")

"Несумњив је квалитет Чотрићевих афоризама што они нису начелни и уопштени, већ врло конкретни и непосредни. Чотрић је сатиричар чија су перцепција, сензибилитет и говор непосредни и који зна да је директан тон - пола афоризма."

(Стојан Борђић,

у "Књижевним новинама")

"Политички ангажман аутора баца дугу сенку на његово (литерарно?) дело, јер је у контрадикцији с улогом коју би афористичар требало да има. Ако је афористичар човек изоштреног ока и слуха за беспопштедну критику свега око нас, с брзом реакцијом и лапидарним начином изражавања, онда Чотрићев партијски ангажман и задаци сметају афористичару Чотрићу."

(Срђан Д. Стојановић, у "Нашој Борби")

“Хероји” убијају очеве

ПРИПРЕМИО: Чедомир РАДУСИНОВИЋ

*Ово су приче о оцубицама
са Грахова и другим
комунистичким
злочинима.*

*Кобне пресуде Саве
Ковачевића по диктату
усташког агента за Црну
Гору Марије Кош.
Како Булајићи (Миљко,
Жарко, Драјо, Митар,
Ђоко и остали) дочекују
браћу, пријатеље и кумове.*

*Коме звона звоне на
Граховцу?*

*Страдања Андрије
Миловића и његове
породице.*

*Граховска трагедија
Вучедолске бригаде.*

*Три Драјова писма др
Милану Булајићу као
помоћ његовом*

*расвет љавану јеноцида
над Србима.*

*Збој суза и црнине
Драјову мајку Марију и
сестру Видосаву
комунисти бацили у
кречану на Вилусима
1942. године*

Зло које су комунисти нанијели мојој вјери, породици, завичају, Црној Гори, српству, отаџбини и мени лично, дубоке су и непроболне ране које носим од ране младости ево до позне старости а неће зарастати ни до гроба. Знам да ме све ово код многих може оспорити као објективног хроничара свих ових трагичних збивања и претешких злочина што су комунистички терористи починили у мом дому, завичају и око њега од 1941. до 1945. године и непосредно последице рата, па када смо ми српски националисти и четници у питању то се наставља и до данашњих дана. Али само Господ Бог, мој православни дух којим сам задојен на породичном огњишту мог оца Филипа у Кешељевића Градини крај Вилуса, као и сви они који ме познају, свједоци су ми да освета никада није могла и смјела бити мој циљ, да ја знам да на то немам право, а да је праштање дух моје вјере. Али да свједочим знам, а суд је праведни једино у Божјим рукама. Зато што каним овдје рећи је једино истине ради, ради оних од којих је та истина скривана, истина је пред Богом и народом. А само истина може бити мелем на непроболне ране, и само она, ма колико погађала било кога, може пресудно утицати да се слична зла никада више не понове. Зато ја овдје хоћу да говорим само оно што сам у младости добро запамтио, својим очима видио, или чуо од угледних, честитих људи, страдалника једног злог времена, људи који су све уложили, чак и своје животе да би се бар ублажила велика трагедија која је задевала мој народ.

Четници, национална српска војска, борци који су први устали против окупатора, наивно, бар за оне неупућене, добили су још једног, овог пута домаћег непријатеља, партизане које су водили и заводили комунистички идеолози, следбеници највећег свјетског зла. Знам да ће неко рећи да сви партизани нијесу били зликовци. Тачно, али су и сувише дуго били у опасној близини зликоваца који су на све стране проливали братску крв, да је мало ко остао чист. Ако се код неких и може разумјети што су, у свом искреном патриотизму, пошли партизанским стазама, боље рећи били заведени, нема оправдања што су са зликовцима остали до краја, па им

и до данас дају алиби за највећи терор и најкрвавије злочине.

Но, ово су само моја запажања као свједока и учесника једног обрачуна, којим смо се покушали сачувати од братске руке, а када “побједници” буду престали да пишу историју, ваљда ће се прави научници-историчари побринути да изађе дјело на видјело. Ја само хоћу, на неким примјерима, да укажем на оно што се дешавало у мом крају у току оног злосрећног рата, говорећи о људима, како о жртвама тако и о злочинцима, именом и презименом. Ово не радим да бих било кога увриједио, посебно не потомке оних који су починили злочине, али чврсто увјерен да невине жртве имају право, а ми свједоци обавезу да поменемо и имена оних недостојника што без милости и у нечувеној свирелости пролише потоке братске крви. Нека они који се због овог мог казивања спремају да ме оптуже, само помисле што би тек они раддили да је неко њихову недужну мајку и сестру, недај Боже, као што су они моје, бацно у кречану надамак цркве Светог Матеје у Вилусима. Ја ово пишем, не да осуђујем људе ма која зла да су учинили, већ да опоменем на вријеме у које су синови честитог и угледног Граховљанина Петра Сердарева Ковачевића убили свог оца, да би их њихов вођа, аустројски каплар, прогласио “народним херојима” и додарио им чинове генерала. Ово није позив на освету, већ аманет прогнаног и у срцу рањеног страдалника, да чувамо, волимо и бранимо своје очеве, браћу, мајке и сестре и све ближње своје, као себе саме, зарад Господа Бога и имена нашега.

Ја сам 1944. године као младић тек стасао за пушку морао да напустим отаџбину заједно са бројном браћом. Ратне године у мојој Градини и Вилусима нијесу биле вријеме за нека школска образовања, па сам са огњишта отишао са четири разреда основне школе, што се оно каже полуписмен, а ни хладни туђи свијет није био нека прилика за образовање. Зато и ово моје приповиједање без много наука и образовања може многим бити грубо и сурово, јер па не умијем обући у нека књижевна рука, али зар није било и прегрубо и пресурово и она што нам се дешавало.

Може у овој мојој тужној причи бити и мањих пропуста, највише због временске и просторне удаљености, због немогућности

МЈЕСТО ПОГИБИЈЕ ПЕТРА СЕРДАРЕВА КОВАЧЕВИЋА

да појединости провјерим у контакту са другим свједоцима и учесницима догађаја, али и због других разлога. Највећи мој пропуст ће бити свакако што нећу моћи да забиљежим све оно што се збило у крајевима о којим говорим, али се надам да ће ова моја скромна књига бити повод да се и други дохвате посла, како би се бар записала имена, мјесто и начин погибије невиних жртава у мојој непреболној Црној Гори. Тим прије што се скоро шест деценија имена невиних жртава зарад мира, привилегија и удобности злочинаца, нијесу смјела помињати.

Имена свих су у Божјој књизи записана, а наша је пред Богом обавеза да имена страдалника помињемо и молимо се за спас њихових душа. Ја само то и хоћу.

СТАЉИНОВ "ДОЛАЗАК" НА ГРАХОВО

Ово је прича из 1942. године, када је Павле Ковачевић "личним примјером" показао, да се зарад "виших циљева и револуције, може убити и рођени отац". Било је то вријеме када је Ернест Фишер, усташа из Загреба, био главни савјетник комунистичким зликовцима у Грахову. Комунисти су нешто касније обећали да када побију Србе у Црној Гори населиће Цетиње и друге градове многобројним Кинезима.

Као учесник у другом свјетском рату у нашој земљи, још се добро сјећам догађаја

који су се дешавали на једном дијелу Црне Горе, Херцеговине и једном дијелу Босне. Када је убијен племенски капетан Петар Ковачевић имао сам седамнаест година и дванаест дана. Сјећам се као да је то било данас. О Петровом убиству пише и његов син, генерал-пуковник Војо Ковачевић у својој књизи "Под отвореним небом". У њој нема ни пет процената истине. О убиству својега оца, генерал херој, разбојник, изрод и кукавица, није написао ни једно слово истине, а тачно је оно што ћу ја овдје рећи.

Било је то 1942. године. У Грахову је тога дана на прославу морало доћи свако женско чељаде од 14 година па до најдубље старости, све што је могло да се држи на ногама. На ову прославу је дошао и велики број женског свијета из сусједних општина. Наредило је да се мора сакупити што више жена, јер те вечери "говориће баћушка Стаљин" специјално за жене и да је његова жеља да се што више њих ту сакупи. Већина жена је тада први пут чуло за "баћушке" и вјеровало се да ће он ту заиста бити.

Програм су припремили синови Петра Ковачевића, Павле и Станко у заједници са адвокатом Бором Продановићем и његовом другарицом Ранком Стефановић. Главна тема организатора ове прославе била је "борба против пете колоне". А у пету колону је спадала свака српска особа која није одобравала нити извршавала злочине и наређења Милована Ђиласа, Моше Пијаде и

њиховог шефа, аустријског каплара Јоже Броза.

КО СЕ НИЈЕ СЛАГАО...

Када је било око десет сати увече и када је стигло све што је могло и морало да дође, на бину се попео Петров син Павле, и у име "мајке Русије" и "оца радничке класе друга баћушке Стаљина" поздравио је присутне са: "Смрт фашизму и петој колони".

Павле је почео свој говор ријечима: "Моја дужност, као главног секретара Среског комитета, је да вас упознам са циљем наше борбе коју водимо против непријатеља радничке класе и коју ћемо, уз помоћ Мајке Русије и њеног генијалног вође друга Стаљина ослободити радничку класу од разних дерикожа и свих који су живјели на грбачи сељака и радника". Павле је на првом мјесту објавио рат жандармима, јер је имао доста муке са њима ради нереда које је правио у предратној Југославији. Поред жандарма, нападао је и клеветао свакога ко се није слагао са њиховим издајничким радом. Говор је наставио ријечима "да треба побити све особе које су примале пензију и живјеле на рачун радничке класе и сиромашних сељака". На његову несрећу заборавио је да је његов отац Петар, као племенски капетан, примао добру пензију са којом је и њега хранио, јер Павле никада ништа није радио.

На тој прослави се налазила и жена покојног Пека Рајковића, Зорка. Њеног мужа Пека су раније убили комунисти као петоколонаша који је примао пензију, поштено зарађену, служећи свом роду и бранећи његову слободу од многих српских непријатеља. Петар Ковачевић и Пеко Рајковић су прве комшије, свега је сто метара између њихових кућа.

Када је ова јунак-жена чула са каквом борбом овај разбојник хоће да донесе слободу и благостање српском роду, устала је и рекла: "Павле, треба најприје да убијеш свога оца, јер је он као официр примао много већу пензију од других". Када су народ и убица чули што му јунак-жена рече, ни секунде није размишљао, већ је одмах послао патролу да доведу његовог оца Петра, чија је кућа била удаљена свега петсто метара од мјеста гдје је било весеље и гдје су жене чекале поздрав од "баћушке Стаљина".

ТУРЦИ АЗИЈАТИ И СРПСКИ ОДРОДИ

Павле са своја два сарадника из Среског комитета, Савом Вујачићем и Светом Булајићем, пошао је иза патроле која је отишла да доведе Петра. Павле и његови сарадници су повели нешто млађег Новицу Милошева Даковића којег су били осудили на смрт као петоколонаша, јер је био добар, поштен и ваљан домаћин, па га је требало убити и послати опљачкати, или како то комунисти кажу, конфисковати његову имовину. Павле са старим Новицом и својим помоћницима сачекао је патролу коју је послао да доведу старог и болесног Петра, на пола пута, на самом мосту пред кућом проте Крста Кешељевића. Поред пута, удаљена свега педесет метара, била је основна школа и мала башта. Када је патрола са Петром стигла до

тог мјеста Павле је наредио да уђу у башту. Петар и Новица нијесу хтјели да то ураде. Павле је извадио револвер и убио свог оца осамдесет година старог Петра а затим и Новицу. Павле је свог мртвог оца ухватио за ногу и одвукао га у школску башту, а његови помоћници су одвукли Новицу, такође у башту, да их неко, ко буде морао, сјутрадан закопа. Павле, судија и убица свога оца, кроз пола сата се вратио на весели састанак и женама саопштио да је правда задовољена и да је својом руком убио Петра и Новицу. Како су причале жене које су биле на томе састанку, Павле је био добро расположен, па да би веселе било још боље, као у шали је рекао женама да је његов отац избацио језик на страну, а да је то знак, да ће бити још неких који ће проћи као Петар и Новица.

Добри домаћини у Црној Гори, ту причу о "језику избаченом на страну" говорили су кад су о јесени клали свиње и другу стоку за прехрану својих породица зими. Када свиња избаци језик на једну страну, вилице, по старом вјеровању, то је био знак да ће се још свиња клати. Тако, синови хероји, свога оца сврсташе са свињама! Послије ове ликвидације два поштена старца, настављено је весеље. Комесар Павле, брат му Станко, Бора Продановић и другарица Ранка Стефановић играју "казачок". Веселе се наставља све до зоре. Жене шапућу и говоре једна другој: "Бути, црна друго, убише оца, па зашто неће и нас".

Генерал-херој Војо, у својој књизи каже, да је Зоркин син Ђорђе погинуо у борби на Грахову. И ово је генерал слагао. Ђорђе Рајковић, младић од двадесет година је заробљен и убијен 21. октобра 1944. године у Грахову. Те исте године убијено је 275 особа, међу којима је било 50 тешко рањених, а међу њима и др Јевто Шупић, мајор старе Југославије. Међу побијенима било је и стараца од 80 година. Генерал мајор се преварио и написа и мало истине, па каже да су он и браћа говорили како су 80 година старог и болесног оца Петра убили и да се нико није усудио да их о томе пита. Истина је да о томе нико није смио да говори, јер су сви знали да убице свог оца увијек носе откочене револвере и да су увијек спремни да убију свакога ко се не сложи са њиховим комунистичким злочинчким радом.

Ћилас је на једном састанку рекао да ништа не смета што неће бити Срба, кад они комунисти ослободе Југославију. Он је рекао да партија мора да побједи, без обзира на жртве и да ће он довести Кинезе да живе на Цетињу, јер их има пола милијарде, па неће бити никаквих проблема да се сва мјеста гдје не буде Срба, населе Кинезима.

Да би наши млади нараштаји бар мало истине сазнали о комунистичким злочинима, морам нешто рећи и о старом капетану Петру Ковачевићу.

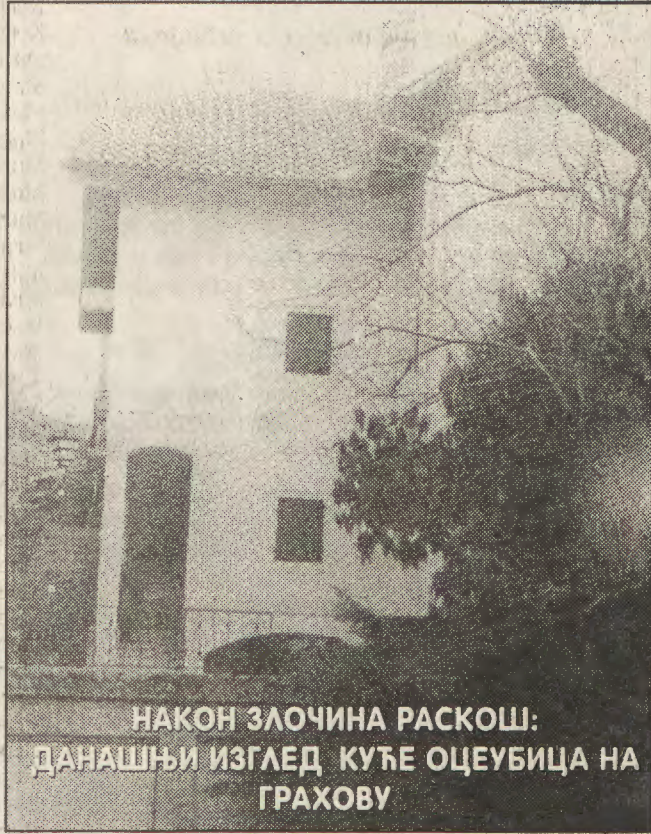
Капетан Петар - Сердарев, како га је свако у нашем крају ословљавао, био је добар, поштен и врло цијењени човјек и велики патриота. Године 1918. отишао је у Италију, са женом Јоком и са три или четири сина. Јока се вратила 1920. у Југославију, а Петар је остао у Италији са два сина све до 1924., када су се и они вратили. Краљ Александар му је дао добру пензију, са којом је у Београду, са Јоком и седам синова, могао добро да живи

и да синове школује, али они нијесу хтјели да уче, него су се повезали са интернационалном бандом да сруше Југославију и убију краља Александра за кога генерал не каже "првога", него га назива крвавим. Кукавица генерал не рече зашто краља Александра назива "крвавим", а иако су он, данашњи хе-

ликог јунака Црне Горе. Главу су му одсјекли и са њом закирили бедем у Никшићу. Труп без главе су турски војници, по наређењу команданта града Никшића, капетана Мушовића, одијели и предали књазу Николи и осталој црногорској војсци која се налазила у логору код кућа Лековића.

Врло је вјероватно да су комунистички злочинци учили како се поступа са својим жртвама од своје браће хрватских усташа, који су имали своје делегате у Грахову. Као члан партијског суда, тачније секретар тог суда била је Марија Кош из Шибеника, а шеф комунистичке пропаганде био је Ернест Фишер из Загреба који је стигао у Грахову маја мјесеца 1941. године. Комунисти су га прекрестили и дали му име Вељко Фијолић и казали да је Требињца који је помагао од усташког стријељања. Херој-генерал писац сад је вратио право име своје обавјештајцу и тјелохранитељу који га је помагао када је живио илегално у Грахову. Генерал Војо каже у својој књизи да је Ернест Фишер имао 20 златних дуката.

Вјероватно да је Ернест

рој и његови другови били у затвору Сремска Митровица, тамо није затварана сиротиња, нити поштени људи као што је био његов отац. Генерал пропусти још неколико ријечи, истине па каже да они, партизани ослободиоци нијесу дозвољавали да се њихове жртве сахрањују на црквеном гробљу, него су их сахрањивали на мјесту гдје су побијени. Није генерал имао куражи да каже да су их бацали у јаме, крчане и пасја гробља, јер су узели исту тактику као и њихова хрватска браћа усташе, а све по наредби поглавника Анте и аустријског каплара Јосипа Броза, који су имали исти план и тактику да се уништи што више Срба. "Херојевог" оца Петра су четници пренијели из школске баште и сахранили код цркве Светог Николе у Грахову.

Примјера ради наводим што су урадили Турци азијати а шта српски одроди, синови капетана Петра и остали зликовци као Димитрије Булајић, Свето Булајић, Мирко Булајић, Саво Вујачић, Мато Антуновић, Душан Бакоч, Јово - Брђо Ковачевић и још доста њих који су слијепо извршавали сва наређења Милована Ћиласа.

КУПИО ВИХ КАШИКУ

Године 1877. књаз Никола са осталим Црногорцима је ослободио варош Никшић од Турака. Нешто прије него што је ослобођен Никшић (Оногост) Турци су на превару убили попа Мила Јововића, војводу и ве-

те дукате узео од неке фамилије коју су мртву послали сплавом ријеком Савом са натписом "месо за Јованову пијацу у Београду". Фишер сада живи у Загребу као заслужни борац са споменицом и добром пензијом. Вјероватно да је било и више дуката, јер му је мајка, како генерал каже, слободу дочекала у Шибенику одакле је била и секретар граховског суда Марија Кош, сада пензионер која живи у Београду.

Ернест Фишер је своју пропагандну станицу имао на Вилусима и била је смјештена у кући Стева Милова Ковачевића који је био 31. децембра 1941. године осуђен на смрт.

У варошици Вилуси била је нека посадна команда чији је командант био Мирко Николин Булајић. Командир Мирко је имао ваџа четири до шест младића под својом командом, који су морали свако наређење извршавати. Дужност ових младића била је углавном да доводе особе које треба да се осуде као пета колона. Када пресуда буде изречена одмах буде и извршена, али не од ових невиних младића, већ од добро истренираног целата Драга Јошановог Булајића и Митра Петрова Булајића. Ова два целата су и моју мајку и сестру убили 17. марта 1942. године.

Када осуђени буду ликвидирани и бачени у јаме или крчане, одмах командир Мирко полази да конфискује имовину побијених особа. Мирко је конфисковао имовину мог оца, којег звали. Казао је да мора све да се одузм. може да се искористи за

потребе "народноослободилачке војске". Тада је однио и сребрне кашике за каву које је мој отац донио из Америке, када је дошао да се бори као добровољац у првом свјетском рату. На кашикама је било написано "Галвестон-Тексас" гдје је он радио, док није пошао у добровољце да брани своју отаџбину. Можда Ернест, или херој генерал имају неку од тих кашика. Ако би били вољни да ми неку продају ја бих добро платио, јер би ми било драго да имам спомену на свог оца.

СТИГЛА ГА БОЖЈА КАЗНА

Командир Мирко и шеф пропаганде Ернест добро су живјели на Вилусима и нијесу ни у, чему оуждијевали. Све што су тражили морало је да им се донесе. Ја сам као "петоклонашки син" морао да им догоним дрва за гријање, јер тада још ништа није стизало из "мајке Русије", па је сиротиња морала своје "ослободиоце" да снабдијева. Једном сам морао као петоклонаш ићи коњем на Зубце у Херцеговину да дотјерам плијен који су одузели од својих жртава. Други пут сам морао ићи на Дивин, исто у Херцеговину да отуда дотјерам "ратни плијен" који је одузет од поштене херцеговачке сиротиње. Са мношом је овога пута био и Дука Спасојевић Булајић. Тада сам на Дивину видео оцубицу, Павла Петрова Ковачевића који је био политички комесар Оперативног штаба за Херцеговину. Тај чин је добио одмах последице убиства свог оца.

Из Ђиласове, Мошине и Брозове задужбине биљежим још неколико имена побједних родољуба, добрих и поштених домаћина из граховске општине, који су побједени прије капетана Петра Сердара Ковачевића. Титов биограф Владимир Дедијер у својем дневнику пише за хероја Саву Ковачевића-Мизару, да је за вријеме своје владавине у општини Грахово, за пет мјесеци убио 46 четника. Надам се да ми неће бити замјерено да кажем да је међу 46 убијених био и мој отац Филип, као прва жртва комунистичког терора у Грахову. Убијен је 22. новембра 1941. године. Моја мајка Марија и сестра Видосава, стара 21 годину, убијене су 17. марта 1942. године.

Исте године, али 16. јануара убијени су:

ЖИВОТ ЗА ВЈЕРУ, КРСТ И ОТАЏБИНУ

Жртве комунистичког терора, страдали борци Вучедолске бригаде и друштва родољуби, националисти са јодручја Граховској, Бањанској, Вучедолској и Рудинско-трејачкој и њихових илемена

БАЊАНИ

Бијеловић Стевана Алекса рођен 1892. стријелан 1944. у Грахову,
 Бакоч Сава Вуле 1920-1944, убијен у Грахову,
 Бакоч Николе Обрад 1925-1943. Скорча Гора,
 Браковић Јакова Марко 1888-1944. Грахово,
 Браковић Јакова Стеван 1906-1945. Словенија,
 Браковић Николе Божо 1915-1944. Грахово,
 Браковић Мијајла Симо 1893-1944. Јеловица,
 Браковић Мијајла Војин 1914-1944. Никшић,
 Браковић Мијајла Васил 1925-1944. Грахово,
 Браковић Васиља Саво 1919-1945. Словенија,
 Браковић Новице Радован 1910-1943. Скорча Гора,
 Елезовић Аким - 1942. Велимље,
 Килибарда Петра Ђетко 1903-1944. Јеловица,
 Килибарда Белов Јеврем 1877-1944. Грахово,
 Килибарда Пула Милутин 1907-1944. Грахово,
 Килибарда Мијајла Јефто - подаци непознати,
 Килибарда Јевта Данило 1908-1945. Словенија,
 Килибарда Јанка Томо 1913-1945. Словенија,
 Килибарда Јанка Владо 1915-1944. Грахово,
 Килибарда Сава Милорад 1932-1944. Сарајево,
 Килибарда Акима Ђоко 1913-1944. Грахово,
 Килибарда Стојана Душан 1878-1942. Никшић,
 Килибарда Гаврила Јеврем 1914-1944. Грахово,
 Капетанић Николе Саво 1908-1944. Грахово,
 Копривица Рама Обрад 1916-1944. Грахово,
 Копривица Ђока Душан 1896-1944. Грахово,
 Копривица Ђока Мирко 1916-1944. Грахово,
 Копривица Тома Никола 1922-1944. Грахово,
 Копривица Јока Алекса 1920-1944. Грахово,
 Копривица Крста Петар, 1912-1944. Грахово,
 Копривица Крста Јован 1916-1944. Грахово,
 Копривица Сима Гаврило 1895-1944. Малојево До,

Копривица Ђорђа Панто 1921-1944. Грахово,
 Копривица Јоца Радован 1920-1944. Грахово,
 Копривица Анта Глигор 1894-1944. Грахово,
 Копривица Анта Видак 1903-1944. Грахово,
 Копривица Јована Обрен - подаци непознати,
 Копривица Ђока Глигор 1913-1944. Грахово,
 Копривица Ђока Мирко - убијен у Словенији,
 Копривица Душана Андрија убијен у Бањанима,
 Копривица Томичин Митар - убијен у Словенији,
 Матовић Јована Вељко 1914-1942. Велимље,
 Матовић Јована Лазар 1916-1943.
 Миловић Гаврила Василије 1915-1944. Грахово,
 Миловић Петра Васил 1909-1944. Грахово,
 Миловић Благоја Гојко 1922-1944. Подљут,
 Миловић Петра Стеван 1917-1944. Подљут,
 Миловић Ваца Крсто 1927-1944. Пољница,
 Миловић Петра Ђорђије 1916-1944. Грахово,
 Миловић Анта Новак 1900-1944. Грахово,
 Миловић Мила Новица 1919-1944. Грахово,
 Миловић Спасоја Никола 1898-1945. Словенија,
 Мишовић Милутина Ристо 1884-1944. Грахово,
 Мишовић Милутина Јован 1902-1944. Грахово,
 Мишовић Милутина Јосиф 1900-1945. Словенија,
 Мишовић Сима Дамјан 1912-1944. Велимље,
 Мишовић Сима Павле 1917-1945. Словенија,
 Мишовић Филипа Митра 1930-1943. Његош,
 Мишовић Кика Милован - 1945. Словенија,
 Миљанић Стевана Душан - 1942. Мужевца,
 Миљанић Лазара Марко - 1945. Словенија,
 Миловић Пека Периша - 1945. Словенија,
 Миљанић Перише Ђорђе 1922-1944. Словенија,
 Мирковић Мића Петар 1910-1944. Грахово,
 Мирковић Драга Митар 1914-1944. Голија,
 Перовић Гаврила Филип 1882-1944. Грахово,
 Перовић Риста Мирко 1922-1944. Грахово,
 Перовић Јока Лука 1910-1943. Шишмани,
 Перовић Јока Коле 1912-1945. Словенија,
 Перовић Акима Крсто 1919-1945. Словенија,
 Перовић Драга Томо 1909-1945. Словенија,
 Перовић Јевта Јеврем 1912-1944. Грахово,
 Перовић Мићка Јован 1915-1945. Словенија,
 Перовић Филипа Божо 1912-1945. Словенија,
 Перовић Филипа Јевто 1919-1944. Словенија,
 Перовић Ђорђија Радован 1919-1944. Грахово,
 Перовић Филипа Васил 1915-1944. Грахово,
 Перовић Тома Мато 1913-1945. Словенија,
 Перовић Тома Коле 1916-1944. Грахово,
 Пејовић Јефта др Стеван 1918-1945. Словенија,
 Радоњић Марка Саво - 1944. Грахово,
 Сарић Јефта Радомир 1920-1944. Грахово,
 Сарић Јефта Јован 1923-1944. Грахово,
 Спасојевић Вукоте Милорад 1927-1942. Н. Варош

НАСТАВИЋЕ СЕ

Новица (Савин) Ковачевић, судија Великог суда и његов брат Блажо Ковачевић, учитељ, Марко Крстов Ковачевић, земљорадник, Петар Баћков Ковачевић, земљорадник, Ђорђе Р. Марковић, капетан I класе, Марко Булајић, земљорадник и Никола Булајић, земљорадник.

Предсједник суда и главни тужилац им је био Сава (Благојевић) Ковачевић Мизара, земљорадник који никада није ништа радио, а када је судио својој браћи, био је командант комунистичког одреда. Чланови суда су били Никола Ђурковић, пропасти студент права и политички комесар Орјенског батаљона, затим по злу чувени Димитрије Булајић, пропали студент агроном и командант Граховског батаљона. (Њега је божја казна стигла јер је сам себи одузео живот на Бањи дан 1943. године у Скандер Вакуфу гдје

је отишао код своје браће усташа да спасава зликовачку главу.) Чланови суда су били и Мато Антуновић, студент Богословије, Павле и брат му генерал Војо, који ће нешто касније, на прослави "Дана жена" и свог оца Петра на смрт осудити и као што рекох напријед, својом му руком живот одузети. Неки савјетник је био и пуковник предратне југословенске војске Саво Оровић из Васојевића, који је код Тита стигао до највиших положаја и био добитник високих одликовања. Главни ријеч је ипак имала Марија Кош из Шибеника која је очито била врло спремна да осуђује поштене Србе из Црне Горе. Знао је Анте Павелић кога ће послати свом брату Јожи Броз да му помогне да би заједнички и на звјерски начин уништавали Србе.

НАСТАВИЋЕ СЕ

АКАДЕМСКО ПОЛИТИЧАРЕЊЕ

Несхватљиво је, и помало тужно професоре Милошевићу, што немате снаге да схватите (или је у питању нешто друго) да сте ви најмање позвани да тумачите политику, да нам разглате о вашем виђењу локалних и планетарних политика и политичара.

Професоре, дефинитивно политика није ваш занат! Ви хоћете политику, она неће вас! Зашто се, професоре Никола, понижавате? Зашто наступате тамо где сте доказано некомпетентни, тамо где сте призната незналица?

Политику на познајете. Непријатно ми је да кажем, али кловновски се понашате у политици.

Изгледа да сте ви, професоре, схватили да је једини смисао политике нападање господина Вука Драшковића и СПО. Лудост или срамота? Изгледа обоје, тужни професоре! Ви сте канда почасни председник тамо нечега. А пре бих рекао да сте нечасни, много чега.

Мала и нередовна пензија није изговор за ваше хонорарно и приземно политичарење у жутом новинама. Ако и јесте, пуно сте се приземлили.

Најмање сам очекивао да ће Вук Драшковић и СПО бити последњи немир умировљеника Николе Милошевића, члана САНУ. Управо када сам помислио да дане трошите на калемегданским шетњама, у дремању у САНУ, ви се обрушисте, додуше безубо, на Вука Драшковића.

Господине академиче, оканите се господин Драшковића и СПО. Ви као политички маргиналац, пре свега нисте компетентни ни позвани да се бавите Вуком и СПО.

Узгред речено, изгубили сте морално право да се бавите и књижевним делом господина Драшковића, након вашег свесрдног и неуметничког наваљивања на жири да се "Ноћ ђенерала" не прогласи за НИН-ов роман године.

На крају, сасвим добронамерно, саветујем вам да се учланите у странку пензионера и престаните да политичарите. Сматрају да сте се уозбиљили.

Срдечно ваш
Горчило Потпара
Мајданпек

СЛОБОДАНУ МИЛОШЕВИЋУ

Оваквом досадашњом политиком можете изнудити код народа грађански рат! Будите опрезни. Моја видовитост казује много раније пре Дејтона за РСК и РС.

Што се тиче Космета апелујем да прекинете преговоре до правих и са правим Албанцима. Преговори са Руговом и осталима који се нуде за преговоре, само легализују некакав потајни референдум за Републику Албанију, власт и устав. Чините велику грешку и мислим да све то треба уз попис поновити и праве преговараче изабрати поштујући наш Устав и интегритет СРЈ. Ето

зашто Демаћи поставља услове и захтеве за материјалну штету Албанцима као право.

Господин Вук Драшковић (СПО) и др Војислав Шешељ (СРС) много су реалнији по закону у Уставу за Космет, а ви никако, чак сумњиво још пре Дејтона. Фали вам озбиљност погледа. Одбаците наивност према Западу. Знајте решење. Нисам у прилици да јавно износим свој добронамеран став као што сада чиним.

У Смедереву постоје две радио станице странке на власти, два ТВ студија, такођер ваше, а постоје и две новинске редакције, једна ваша а друга је приватна и заступа мишљење слободног друштва. Своје лично незадовољство изражавам путем телеграма, писама, плакатима и на свим митинзима демократских, патриотских, па и оних идиотских странака, широм Србије, па сам за једне комуњара, за друге јајара а осталима лажни мировњак. У приватној новини "Смедеревска седмица" закупим простор и преко претплатника стигне у свет чак и до господина Клинтона. Ето, тако се сналазим. Поред свих подобних новинара моји погледи стигну у свет.

Господине Председниче, ја сам нестраначки опредељен. Не занимају ме странке, власт, само сам противник сваке врсте криминала и тероризма, полазећи од нашег устава и закона.

Када бих имао сада ту моћ заштитио бих најпре друштвене интересе, људе, животну средину и околину. Противник сам сваке врсте криминала и терора код нас и у свету. Ако негде нисам у праву нека ми се суди. Мишљења сам да од вашег сарадника Матковића све полази, криминал и деформације. За горње наводе одговарам морално и кривично.

Момчило Милошевић,
Смедерев

АНАДОЛЦИ

Данас је Преображење, 19. август 1998. године. Укључујем телевизор и бирам канале које моја антена може да ухвати. Око 22 сата хватам ТВ Пинк, телевизију коју финансира и држи ЈУЛ. Видим на екрану масу младих људи како се њишу подигнутих руку у ритму некакве анадолске музике. На бини оркестар, бројни бубњевци и певач, мислим да се зове Ахмед Шабановски. До њега певачица са минијатурном хаљиницом разголићена, дуге црне офарбане косе, нападно исцртаних очију и обрва. Прати Ахмеда у ритму музике од које ми се у фотели док слушам и гледам диже коса на глави.

Камерман снима амбијент уживо и повремено зумира име објекта забаве. Мадона, Пожаревац...

Размишљам о времену, моралу, народу, о музици, себи... Знајем да вршњаци исте омладине која се пијано клати у ритму намене стране музике крваре на Косову и Метохији. У исто време они гину за очување наше историје, наше територије, наше прошлости и будућности. Они су наши синови, наша деца која су изабрала тај позив не из љубави, већ из прости нужде, из чињенице да им је то једини начин да часно зараде парче хлеба и прехране своје породице. Они сигурно нису деца родитеља који су могли да им обезбеде капитал да имају своју "Мадону".

Размишљам о нашем слућеном народу, нашој националној етици. Пре пар дана су погинула четири млада милиционера и два официра. Новинари су то регистровали на ударним местима. Наше власти, министарства, Председник Србије и СРЈ остају неми, озбиљни и без коментара.

Полуобразована омладина уз пратњу бубњева, зурли и разних Ахмеда се весели. Нико у тој кући забаве не размишља о свом вршњаку, који у рову на стражи или закљону брани нашу отаџбину од те исте "културе" која њих доводи у стање неког јаловог трансa.

Једино Вук, који је иначе био жртва те милиције, вођен својим патриотизмом, својим васпитањем и поштењем, одлази на Косово и Метохију да охрабри те момке, да их морално подржи, да има каже да нису сами, да постоји и друга Србија, да им се захвали...

Безброј фотографија Вука са тим младим људима са уздигнутим рукама са три прста, то показује. Говори о интими тих младића, али говори и о Вуку. Говори о човеку који је заборавио на све муке, све батине, понижења и неправде које су му нанете. Вук је све то заборавио и дошао је на ноге тим момцима да им се захвали и подржи их...

Размишљам и закључујем - један је Вук.
Јубиша Селић
Крушевац

МРАК ДЕМОКРАТСКИХ СТРАНАКА

Крајње је време, да неко укаже на заблуде, које већ више година амбициозни лидери демократских странака у Србији, рушилачки по демократију, спроводе личне амбиције на штету народа и праве демократије у Србији.

Иако лидери са групама помагача око себе, налазе ухлебље и лични просперитет, у својим личним странкицама, они су сигурно и свесни, да чине непроцењиву штету Србији оријентисаним ка правој и једној Демократској странци Србије и Југославије. Међутим, у њиховој свести преовладава лична корист због тога Демократска странка није дошла на власт у Србији и ако се је на ултимим демонстрацијама показала као најбројнија међу грађанима Србије.

Дрскост лидера (назови) демократских странака иде тако далеко да су прекршили основне постулате демократије. Закажују годишње скупштине на којима кандидују сами себе, без основног критеријума који налаже да постоје најмање три и више кандидата за председника или за остала места у руководству странке. Бескрупулозно, ваљда из навике стечене док су били комунисти, користе немоћ и наивност народа Србије, па у својим "демократским" странкама влада мрак. Незаконито узурпирају права демократских стремљења у српском народу.

Тешко ће ићи са уједињењем Демократа, али наша земља вапи да стекне поштоване страних земаља. Многе од њих, а нарочито оне новопечене којима је Србија помогла да се остваре, ниподаштавају нашу земљу из мржње према свесрпском. Српски народ мора наћи начин да се Демократска странка уједини, оснажи и не дозволи даље пљување по Србима којекаких белосветских отимача.

Младен Трнавац
Портпарол Демократске странке
Давидовић - Грол

ГДЕ СУ АЛБУМИ КРАЉИЦЕ МАРИЈЕ?

Принц Томислав Карађорђевић у фелетону који је објавио "Глас" у броју од 7. маја 1998. године каже следеће: "Бављење филателијом је прихватила и моја мама тако да ми је она открила дражи филателије... Не знам шта је било са маминим албумима који су јој, највероватније остали у Југославији"

У Белом двору на Дедињу, у једној соби на другом спрату и сада постоји око 10 комада албума са маркама краљице Марије. На жалост, највредније марке из те збирке су покрадене. Према истраживањима аутора ових редова, Немци нису опљачкали марке. То ми је за живота потврдио Антон Слатки, који је 1942. године био члан немачке пописне комисије у Дедињским дворovima. Антон Слатки је за време Краљевине Југославије био управник дворских паркова, што је био и после рата за време Броза.

Крајем 1945. године, у Бели двор за домаћицу долази Јованка Будисављевић. Албуми краљице Марије са ретким маркама били су и даље тамо. После удаје Јованке за Тита, за домаћина Белог двора, Стево Крајачић поставља свог човека, извесног Блажа. Блаж је био домаћин Белог двора до 1960. године. Тамо је са супругом и становао. За то време нестале су и вредне марке из колекције краљице Марије. Једноставно су поскидане из албума.

Познато је да је Јованка имала тоталну контролу у дедињским дворovima. Ни чачкалица се није могла изнети без њеног знања. Једино су два човека имала могућност да уз помоћ домаћина Блажа, украду највредније марке из краљичине колекције, Стево Крајачић и Марко Белинић. Марко Белинић био је крзнар краљице Марије, касније и крзнар Јованке Броз и добро је знао шта је у дворovima било вредно.

За Марака Белинића Дедијер је писао да је у Белом двору за своје услуге од послуге добио једну малу слику коју је носио у галерију Уфићи ради процене. Тамо су утврдили да је слика Тицијаново платно и да вреди велико богатство.

Очерупани албуми и сада се налазе у Белом двору. Стручњаци, ако им се омогући, могу утврдити шта недостаје.

Милован Ивановић
Београд

ВЛАДАВИНА СТРАХОМ

У новијој европској историји није познат случај да народ са толиком дугогодишњом праксом на крају, у наше време, доживи такав дебакл, да се чак и наши непријатељи чуде "упорности и жељи" којом тражимо дно свога страдања. Срби су народ који је својим пријатељима вратио сећање на трагедију Јевреја. Ми како изгледа, у овом тренутку ништавамо "Свето писмо" у свој оној суровости у којој га је древни Јеврејски народ, својом несрећом писао.

Најновији је и овај да, део српске територије, које је стицајем историјских околности постао темељ српске вере и наде у васкрс српства, и ослобођење од петовековног турског ропства, сада "брање" и "спасавају" управо они који су га својим идеолошким слепилом продали. Интересантно је то

да се они своје идеологије ни сада не одричу.

Њихово убеђивање народа да су једини заштитници српских националних интереса, није праћено и одбацивањем континуитета са наказном, србомрзачком идеологијом коју су, насилно дошавши на власт, спроводили пола века уназад, доказујући се као целати оних циљева за које се сада наводно боре. Њихова политика владавине страхом није се мењала ника, а главно оружје у борби з власт, путем лажи и демонстрације силе наставило је да се показује и данас у квазидемократском систему који покушавају да заштите по сваку цену. Где год су умешали своје прсте, било је свађе, неслоге, суза и крви. Њихови главни ослоњци су људи који су по природи својих карактера егоисти, полтрони и врхунски оксиморони.

У Москви 19.4.1947. вођен је разговор између Едварда Кардеља, Станоја Симића, Владимира Поповића и Стаљина. Кардељ је тада рекао: "Код нас, на територији Косова

и Метохије има данас више Албанаца него Срба. Ми мислимо касније, кад се још боље повежемо с Албанцима, да им уступимо те територије". Цели стенограм са овог разговора, годинама су скривали док га није открио г. Вук Винавер. Имајући у првом плану власт, као императив сам за себе, никад па ни сад не обраћају пажњу на интересе народа, па има зато пада тешко срцу да продају оно што су наши преци стварали.

За њиховог "великог вођу револуције", Тита ни данас се не зна шта је био по националности, то не знају ни његови најближи сарадници.

Политика тог (по некима хрватског шлосера), према Срби а била је таква да ћемо изгледа сви стати, на крају под један маслчак. Па ипак, док траје "борба за заштиту српских националних интереса", улице, школе, касарне носе и данас имена највећих српских непријатеља. Њихова начелна подршка националном помирењу је бацање прашине у очи, пре свих, политички неопређеним Србима, и она нема логике док комунисти прво сами не преиспитају сопствено место у савременој историји Србије. Помирења може бити, али искрености никад, докле год се тежи континуитету са титоизмом. Па погледајте наше високе официре који још носе Титове одликовања, која су добијали у оне дане када су комунисти славили своје велике победе у грађанском рату.

Њима, који немају пријатеље у Европи, референдумско "Не" не служи за обједињавање свих политичких снага у решавању проблема у старој Србији, већ да би резултатима демонстрирали силу политичке воље "владајуће елите", како у земљи, тако и ван ње. Данас читају саопштења СПО-а, али их баш брига за разлоге неучествовања истог у приштинским

преговорима. Тражи се јединство, а у Црној Гори се прети крвопролићем. На пријемима у част Дана државности позивају се естрадне звезде и певаљке, а заобилазе председници држава чланица федерације. Моралу, прогресу и хуманости уче нас људи који су себични у свом лидерству, конзервативни са својом свуда у свету превазиђеном идеологијом, грамзиви у жељи за влашћу и богатством и брутално искорумпирани тако да купују по селима Србије гласове опанцима и сатовима. Они на крају не верују искрено ни у своју идеологију јер да верују не би са фашистима који су на њих јуришали глоговим коцима, формирали владу "народног безнађа". Србија се уморила чекајући да изумру политички диносауруси, који сопствену опозицију доживљавају као "српске хегемонисте" и "пету колону".

Дејан Јовановић
Сврљиг

Изградња цркве БОГОРОДИЧИНОГ ПОКРОВА у Шековићима започета је 1991. године, да би даља градња била прекинута избијањем рата.

По завршетку рата 1996. године, освештени су темељи ове будуће светиње и планирана њена даља изградња.

Храм се налази у центру насеља Шековићи и представља храм помирења, и спомен храм за све погинуле Шековљане.

Због тешке економске ситуације даља градња је доведена у питање. Да би наставили градњу потребни су нам материјална и новчана средства, која за сада не можемо обезбедити. Молимо све људе који могу на било који начин помоћи како би се ова светиња што прије завршила на славу Пресвете Богородице а и на понос рода српскога.

Свим дародавцима желимо свако добро од Господа.

Жиро рачун:

32400-623-0-614-8170-765-4-24 СПП
Шековићи

телефони

076/ 742-767 свештеник Зоран Илић
076/ 742-662 председник црквеног одбора
076/ 742-199 Милорад Вукаловић

**SRPSKA
REC I**

ШАХ

Уређује Владимир Јовићевић Јов

"Гадни" Каспаров

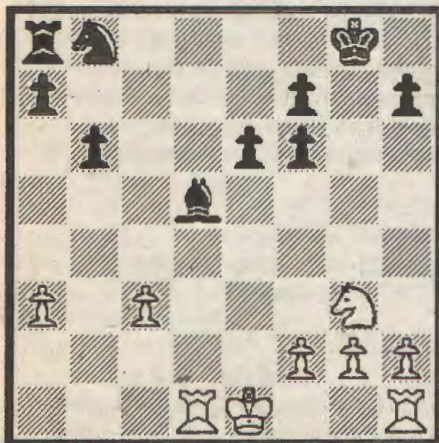
Најјачи играч на свету, светски првак у верзији ПША, велемајстор са највишим рејтингом на свету, Гари Каспаров, путује светом играјући турнире или мечеве. Ево једне-Гаријеве партије из пријатељског меча у 6 партија са холандским велемајстором Јаном Тиманом. Меч је игран у Прагу за наградни фонд од сто хиљада долара (победнику Каспарову припало је 65.000 долара).

Каспаров-Тиман

Прат 1998.

1.д4,Сф6, 2.ц4,е6, 3.Сц3,Лб4, 4.Дц2,0-0,
5.а3,Лц3, 6.Дц3,б6, 7.Лг5,ц5, 8.е3,д6,
9.Лд3,цд, 10.ед,д5, 11.цд,Дд5, 12.Лф6,гф,
13.Се2,Тд8, 14.Сг3,Дд4, 15.Ле4,Дц3,
16.бц,Тд5, 17.Тд1,Лб7, 18.Сд5,Лд5,

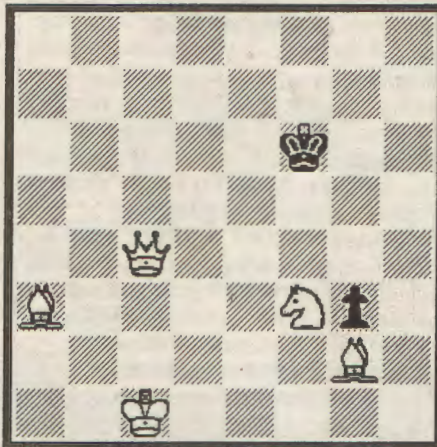

Позиција после 18.позета црног

19.Сх5,Сд7, 20.ц4,Лц6, 21.Тд7,Лд7,
22.Сф6,Кг7, 23.Сд7,ф6, 24.Ке2,Тц8,
25.Тц1,Тц7, 26.Сб8. Црни предаје (1:0).

Проблем број 80

Петрашин Петрашиновић
Београд

Оригинал
Мат у три потеза

ШАХ ШКОЛА ЗА ДЕЦУ

Четвртог октобра 1998. у Шаховском одбору Београд, Делиградска 27, отвара се шаховска школа за децу од 4 до14 година. Иницијатор отварања школе је Шаховски клуб "Црвена звезда".

Решење Проблема
бр.79
1.Те2!

SRPSKA REC

СЛОБОДНЕ ПОВИНЕ
ИЗДАЊЕ СЛОБОДНИХ НОВИНАРА

ДИРЕКТОР: Даница Драшковић

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК:
Бољуб Пејчић

УРЕДНИЦИ:
Илија Давидовић
Стево Бајић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ:

Александар Чошић, Александар
Цвејковић, Благица Стојановић, Бранка
Пламенац, Борђо Вукоје (фото), Јелена
Ленголд, Љиљана Шой, Милан Божић,
Милица Ђорђевић, Мирко Дошен
(Вашингтон), Миленко Вучевић, Никола
Бурзан, Симице Сикавица, Владимир
Јовићевић Јов

ДИЗАЈН И КОМПЈУТЕРСКА ОБРАДА:
D-design

СЕКРЕТАРИЈАТ РЕДАКЦИЈЕ:
Драгица Буѓарски, Нада Бошковић

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ:
Вука Караџића бр. 8/1, 11000 Београд
Тел. 011/ 620-891, 628-242, 620-968

КОМЕРЦИЈАЛНА И ИЗДАВАЧКА
ДЕЛАТНОСТ:
Бранкова 13-15, 11000 Београд,
тел. 011/ 625-937, 624-598

ЖИРО-РАЧУН:
40801 - 603 - 4 - 27562 Спшари г/рад

РУКОПИСИ И ФОТОГРАФИЈЕ СЕ НЕ
ВРАЋАЈУ

ШТАМПА:

АБЦ Глас, Влајковићева 6, Београд.
Мишљењем Секретаријата за информације
Републике Србије бр. 413-01 221/91-01 од
15.2.1991. одређена је стопа пореза од 3%.

ПРЕТПЛАТА

Претплату на Српску реч можете
извршити уилајтом на жиро-рачун 40801-
603-4-27562, Спшари г/рад, са назнаком - за
претплату - и то за:

3 месеца (6 бројева) - 42 динара
6 месеци (12 бројева) - 84 динара
12 месеци (24 броја) - 168 динара

ЗА ИНОСТРАНСТВО - ЕВРОПСКЕ
ЗЕМЉЕ

3 месеца (6 бројева) - 35 ДЕМ
6 месеци (12 бројева) - 70 ДЕМ
12 месеци (24 броја) - 140 ДЕМ

ЗА ВАНЕВРОПСКЕ ЗЕМЉЕ 50% ВИШЕ
Информације на телефон
011/620-891, 628-242, 620-968

"SRPSKA REC" НА ИНТЕРНЕТУ

HTTP://WWW.SRPSKA-REC.CO.YU

ИЗЛАЗЕ
ПЕТКОМ

Београдске

Н О В И Н Е

цена 5 динара

**EKSKLUZIVNI
ZASTUPNIK
ZA JUGOSLAVIJU!** company

IZLOŽBENO PRODAJNI CENTAR:

BULEVAR REVOLUCIJE 297 (CVETKOVA PIJACA)

Tel: 424-178, 415-358, 625-949

NEW!

WALT DISNEY

NOVO!

PROGRAM ZA ŠKOLU:

PRODAJA NA VELIKO!

RUKSACI, TORBE ZA PRVAKE, TORBE ZA UŽINU, TORBE ZA PATIKE...

DISNEY PERNICE - OBIČNE I METALNE

DISNEY OLOVKE, REZAČI, LENJIRI, GUMICE, FLOMASTERI ...

DISNEY SVESKE

DISNEY DEČJI KIŠOBRANI, KABANICE

DISNEY PLIŠANE IGRAČKE, PUZLE I DRUŠTVENE IGRE ...

DISNEY ČAŠE, PODMETAČI, TERMOSI, ŠOLJE TANJIRI ...

I MNOGO TOGA JOŠ OD DIZNIJA - DOĐITE I VIDITE!

NEW!

**NAJPOVOLJNIJE
CENE!**

NEW!

